

- (2) имају успостављене потребне процедуре и услове како би се поштовала љекарска тајна.

ATCO.MED.C.015 Курсеви обуке из ваздухопловне медицине

- (a) Курсеве обуке из ваздухопловне медицине одобрава надлежни орган државе потписнице ЕСАА Споразума у којој организација, која је спроводи обуку, има своје пословно сједиште. Организација која спроводи обуку доказује да курс обуке садржи циљеве обуке за стицање потребне стручности и да лица, која су задужена за спровођење обуке, имају одговарајуће знање и искуство.
- (b) Осим у случају обуке за освјежавање знања, курсеви обуке се завршавају испитом у писаној форми из предмета који су обухваћени садржајем курса обуке.
- (c) Организација за обуку издаје сертификат о завршетку обуке кандидату који је положио испит.

ATCO.MED.C.020 Измјене АМЕ сертификата

- (a) АМЕ обавјештавају ВНДСА о сљедећим околностима које могу да утичу на њихове сертификате:
- (1) када је против АМЕ покренут дисциплински поступак или истрага од стране медицинског регулаторног тијела;
 - (2) када постоје промјене у условима под којима је сертификат издат, укључујући садржај изјава датих приликом подношења захтјева;
 - (3) када више не испуњава захтјеве за издавање АМЕ сертификата;
 - (4) када је дошло до промјене локације на којој се обавља ваздухопловно-медицинска пракса или је промијењена контакт адреса.
- (b) Пропуст да се обавијести ВНДСА има за последицу суспензију или одузимање привилегија добијених АМЕ сертификатом, на основу одлуке ВНДСА која суспендује или одузима сертификат.

ATCO.MED.C.025 Важење АМЕ сертификата

АМЕ сертификат се издаје на период који не прекорачује три године. Може да буде продужен под условом да има лац:

- (a) и даље испуњава опште услове за медицинску праксу и да је регистрован у складу са државним законом;
- (b) има завршену обуку освјежавања знања из ваздухопловне медицине и о радним условима контролора ваздушног саобраћаја током претходне три године;
- (c) има најмање 10 обављених ваздухопловно-медицинских прегледа сваке године; Овај број прегледа може да смањи само ВНДСА у оправданим околностима;
- (d) и даље испуњава услове за издавање АМЕ сертификата; и
- (e) користи АМЕ привилегије у складу са овим дијелом.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O DOZVOLAMA KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA, ORGANIZACIJAMA ZA OBUKU I ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKIM CENTRIMA

Član 1.
(Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom se utvrđuju:
- a) uvjeti za izdavanje, suspenziju i oduzimanje dozvola kontrolora zračnog prometa i učenika kontrolora zračnog prometa, pripadajućih ovlaštenja, dodatnih ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenje i posebnih ovlaštenja i privilegija i odgovornosti njihovih imatelja;
 - b) uvjeti za izdavanje, ograničenje, suspenziju i oduzimanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za kontrolore zračnog prometa i učenike kontrolore zračnog prometa i privilegija i odgovornosti njihovih imatelja;
 - c) uvjeti za certifikaciju zrakoplovno-medicinskih ispitivača i zrakoplovno-medicinskih centara za kontrolore zračnog prometa i učenike kontrolore zračnog prometa;
 - d) uvjeti za certifikaciju organizacija za obuku kontrolora zračnog prometa;
 - e) uvjeti za važenje, produženje, obnovu i korištenje ovih dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenja i certifikata.
- (2) Ovak pravilnik se primjenjuje na:
- a) kontrolore zračnog prometa i učenike kontrolore zračnog prometa koji obavljaju svoje poslove utvrđene Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", br. 45/10);
 - b) lica i organizacije koji su uključeni u licenciranje, obuku, testiranje, provjeru i zdravstveni pregled i procjenu zdravstvene sposobnosti kandidata u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 2.

(Usklađenost sa zahtjevima i postupcima)

- (1) Učenici kontrolori zračnog prometa, kontrolori zračnog prometa i lica koja su uključena u licenciranje, obuku, testiranje, provjeru i zdravstveni pregled i procjenu zdravstvene sposobnosti kandidata, koji su navedeni u članu 1. stav (2) tač. a) i b), kvalificirani su i licencirani u skladu sa odredbama Dodataka I, III i IV od strane nadležnog organa navedene u članu 6.
- (2) Organizacije navedene u članu 1. stav (2). tačka (b) su kvalificirane u skladu sa tehničkim zahtjevima i postupcima koji su utvrđeni u Aneksima I, III i IV i certifikovane su od strane nadležnog organa navedenog u članu 6.
- (3) Izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti osoblju navedenom u članu 1. stav (2). tač. (a) i (b) je usklađeno sa tehničkim zahtjevima i postupcima koji su utvrđeni u Dodacima III i IV.
- (4) Kontrolori zračnog prometa, zaposleni kod pružatelja usluga u zračnoj plovidbi koji pružaju usluge kontrole zračnog prometa u zračnom prostoru teritorije na koju se primjenjuje ECAA Sporazum i koji imaju matično mjesto operacija i registrirano predstavništvo, ukoliko postoji, izvan teritorije koja podliježe odredbama ECAA Sporazuma, licencirani u skladu sa stavom (1) ukoliko ispunjavaju oba sljedeća uvjeta:

- a) imaju dozvolu kontrolora zračnog prometa koju je izdala treća zemlja u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije;
- b) dokazali su nadležnom organu člana 6. ovog pravilnika da su završili obuku i uspješno položili ispite i procjene koji odgovaraju onima koji se zahtijevaju u Dijelu ATCO, Poddio D, Odjeljci 1-4, koji su utvrđeni u Dodatku I.
- (5) Zadaci i poslovi koji se dodjeljuju kontrolorima zračnog prometa koji su navedeni u tački a) ovog stava ne smiju da prekorače privilegije iz dozvole koju je izdala treća zemlja.
- (6) Instruktori praktične obuke i procjenitelji zaposleni kod organizacije za obuku, koja se nalazi izvan teritorije države potpisnice ECAA Sporazuma, kvalificirani u skladu sa stavom (1) ukoliko ispunjavaju oba sljedeća uvjeta:
 - a) imaju dozvolu kontrolora zračnog prometa koju je izdala treća zemlja u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije sa ovlaštenjem i, ukoliko je primjenljivo, dodatnim ovlaštenjem koje odgovara onome za koje su ovlašteni da sprovedu obuku ili vrše procjenjivanje;
 - b) dokažu nadležnom organu, koji je naveden u članu 6, da su završili obuku i uspješno položili ispite i procjene ekvivalentne onima koji se zahtijevaju u Dijelu ATCO, Poddio D, Odjeljak 5, koji su utvrđeni u Dodatku I.
- (7) Privilegije navedena u tački a) ovog stava su navedena u certifikatu koji izdaje treća zemlja i ograničene su na sprovođenje obuke i procjenjivanje za organizacije za obuku koje se nalaze izvan teritorije država potpisnica ECAA Sporazuma.
- c) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHDCA): Nadležni zrakoplovni organ Bosne i Hercegovine;
- d) **Dodatno odobrenje za jedinicu:** označava odobrenje unešeno u dozvolu, koje čini dio dozvole i koje označava ICAO lokacijski indikator i sektor, grupu sektora ili radna mjesta za koja je imatelj dozvole stručan za rad;
- e) **Dozvola:** označava dokument izdat i sa upisanim ovlaštenjima u skladu sa ovim pravilnikom, koji daje pravo njegovom zakonitom imatelju da koristi privilegije u skladu sa ovlaštenjima i odobrenjima uz ovlaštenje i posebnim ovlaštenjima sadržanim u njemu;
- f) **ECAA Sporazum** (Multilateral Agreement on the Establishment of a European Common Aviation Area): Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog zrakoplovnog područja;
- g) **ICAO lokacijski indikator:** označava četvoroslovnu oznaku koja je formulirana u skladu sa pravilima koja je propisao ICAO u priručniku DOC 7910 u posljednjoj ažuriranoj verziji, a koja se dodjeljuje lokaciji fiksne zrakoplovne stanice;

Član 3.

(Pružanje usluga kontrole zračnog prometa)

- (1) Usluge kontrole zračnog prometa mogu da pružaju samo kontrolori zračnog prometa koji su kvalificirani i licencirani u skladu sa ovim pravilnikom.
- (2) Shodno članu 1. stav (3) Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa, BHDCA osigurava, u mjeri u kojoj je to moguće, da usluge koje javnosti pruža ili stavlja na raspolaganje vojno osoblje, navedene u članu 1. stav (2) tačka c) Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa, pružaju nivo sigurnosti koji je barem jednak nivou koji se zahtijeva osnovnim zahtjevima, kako je definirano u Aneksu Vb Dodatka III Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa.
- (3) Odredbe ovog pravilnika se mogu primijeniti na vojno osoblje koje pruža usluge javnosti.
- h) **Ispit:** označava formalan test na osnovu kog se sprovodi procjena znanja i razumijevanja lica;
- i) **Jedinica kontrole zračnog prometa (ATC unit):** označava opšti termin koji znači različito, centar oblasne kontrole zračnog prometa, jedinicu prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromsku kontrolu zračnog prometa;
- j) **Kurs obuke:** označava teorijsku i/ili praktičnu obuku koja je razvijena u strukturno utvrđenom okviru i koja se sprovodi u definiranom vremenskom periodu;
- k) **Nadležni organ:** označava tijelo ili tijela koje je imenovala ili ustanovila Bosna i Hercegovina kao svoja državna ovlaštena tijela u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, član 16. stav (1), i Pravilnikom kojim se uspostavlja okvir za stvaranje jedinstvenog evropskog neba, član 5. stav (1) i članom 4. Uredbe (EZ) broj 549/2004, koja se nalazi u Dodatku I ovog pravilnika;
- l) **Neuobičajena situacija:** označava okolnosti koje nisu ni rutinske ni svakidašnje i za koje kontrolor zračnog prometa nije razvio automatske vještine, uključujući situacije degradacije;
- m) **Obnavljanje:** označava postupak koji se preduzima nakon što ovlaštenje, dodatno i posebno ovlaštenje ili certifikat istekne, kojim se obnavljaju privilegije vezane za ovlaštenje, dodatno i posebno ovlaštenje ili certifikat za sljedeći navedeni vremenski period, shodno ispunjenju posebnih zahtjeva;
- n) **Obuka na radnom mjestu (On-the-job Training - OJT):** označava fazu obuke u jedinicu i toku koje se prethodno stečene rutine i vještine, povezane sa radnim mjestom, objedinjuju u praksi pod nadzorom kvalificiranog instruktora za osposobljavanje na radnom mjestu u živom prometu;

Član 4.

(Definicije)

- (1) Za potrebe ovog pravilnika koriste se sljedeće definicije:
 - a) **Alternativni načini usklađivanja:** označavaju alternativu u odnosu na postojeći AMC ili nove načine za uspostavljanje usklađenosti sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa, za koje nije usvojen prateći AMC EASA-e;
 - b) **Cilj učinka:** označava jasnu i nedvosmisleni izjavu o učinku koji se očekuje od polaznika obuke, uvjete u kojima se učinak odvija i standarde koji bi polaznik obuke trebalo da ispuni;

- o) **Odobrenje uz ovlaštenje:** označava odobrenje unešeno u dozvolu koje čini njen dio i označava posebne uvjete, privilegije ili ograničenja koja se odnose na odgovarajuće ovlaštenje;
- p) **Organizacija za obuku:** označava organizaciju koju je nadležni organ certifikovao da sprovodi jednu ili više vrsta obuka;
- r) **Prihvatljivi načini usklađivanja (Acceptable Means of Compliance - AMC):** označavaju standarde koji nisu obavezujući, koje je usvojila EASA da bi ilustrirala načine za uspostavljanje usklađenosti sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa;
- s) **Posebno ovlaštenje procjenitelja:** označava odobrenje koje se unosi u dozvolu i čini dio dozvole, označavajući stručnost imatelja dozvole da sprovodi procjenu praktičnih vještina učenika kontrolora zračnog prometa i kontrolora zračnog prometa;
- t) **Posebno jezičko ovlaštenje:** označava izjavu koja se unosi u dozvolu i čini njen dio i koja označava jezičko znanje imatelja dozvole;
- u) **Posebno ovlaštenje instruktora za osposobljavanje na radnom mjestu (On-the-job Training Instructor - OJTI):** označava odobrenje unešeno u dozvolu, koje čini njen dio i označava stručnost imatelja da sprovodi obuku na radnom mjestu i obuku na uređajima za obuku;
- v) **Posebno ovlaštenje instruktora za rad na uređaju za obuku (Synthetic Training Device Instructor - STDI):** označava odobrenje koje se unosi u dozvolu i čini dio dozvole, i označava stručnost imatelja da sprovodi obuku na uređajima za obuku;
- z) **Privremena nesposobnost:** označava privremeno stanje u kom se imatelj dozvole ne dozvoljava korištenje privilegija iz dozvole kada ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenja i posebna ovlaštenja i/ili njegovo uverenje o zdravstvenoj sposobnosti važe;
- aa) **Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi:** Bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge u zračnoj plovidbi za opšti zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;
- bb) **Psihoaktivna supstanca:** označava alkohol, opioide, kanabionide, sedative i hipnotička sredstva, kokain, ostale psihostimulanse, halucinogene i isparive rastvore, pri čemu se kofein i duvan isključuju;
- cc) **Procjenjivanje:** označava evaluaciju praktičnih vještina čiji je rezultat izdavanje dozvole, ovlaštenja i/ili dodatnog i posebnog ovlaštenja i njihovo produženje i/ili obnovu, uključujući ponašanje i praktičnu primjenu znanja i razumijevanje koje pokaže lice koje je subjekat procjenjivanja;
- dd) **Produženje:** označava postupak koji se preduzima u toku roka važenja ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenje i posebnog ovlaštenja ili certifikata koji omogućava imatelju da nastavi da koristi privilegije vezane za ovlaštenje, odobrenje uz ovlaštenje i posebno ovlaštenje ili certifikat u sljedećem navedenom vremenskom periodu, shodno ispunjenju posebnih zahtjeva;
- ee) **Provjera:** označava proces na osnovu kog, kroz uspješno završen kurs obuke za dodatno odobrenje za jedinicu koje je povezano sa ovlaštenjem ili odobrenjem uz ovlaštenje, imatelj dozvole može da započne da koristi privilegije na osnovu ovlaštenja ili odobrenja uz ovlaštenje;
- ff) **Sektor:** označava dio kontroliranog zračnog prostora i/ili dio oblasti informiranja u letu/gornje dijelove oblasti informiranja u letu;
- gg) **Simulator:** označava uređaj za obuku koji predstavlja važne karakteristike realnih operativnih okruženja i reprodukuje operativne uvjete u kojima polaznik obuke može direktno da uvježbava zadatke u realnom vremenu;
- hh) **Situacija u slučaju opasnosti:** označava ozbiljnu i opasnu situaciju koja zahtijeva hitne mjere;
- ii) **Uređaj za obuku (Synthetic Training Device - STD):** označava svaki tip uređaja kojim se simuliraju operativni uvjeti, uključujući simulatore i trenadžere za dio zadatka;
- jj) **Stres usljed kritične nezgode:** označava manifestaciju neuobičajene i/ili ekstremne emotivne, fizičke reakcije i/ili ponašanja kod pojedinca nakon neočekivanog događaja, udesa, nezgode ili ozbiljne nezgode;
- kk) **Trenažer za dio zadatka (Part-task Trainer - PTT):** označava uređaj za obuku na kom se sprovodi obuka za posebne i odabrane operativne zadatke, a da se ne zahtijeva od polaznika obuke da vježba sve zadatke koji su obično povezani sa potpuno operativnim okruženjem;
- ll) **Uputstvo (Guidance Material - GM):** označava materijal koji nije obavezujući koji je izradila EASA, a koji pomaže u ilustriranju značenja zahtjeva ili specifikacije i koji se koristi kao podrška u tumačenju Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i AMC;
- mm) **Usluga kontrole zračnog prometa (ATC service):** označava uslugu koja se pruža u svrhu:
 - 1) sprječavanja sudara:
 - između zrakoplova, i
 - na manevarskoj površini između zrakoplova i prepreka; i
 - 2) ubrzavanja i održavanja redovnog protoka zračnog prometa;
- nn) **Vanredna situacija:** označava ozbiljnu i opasnu situaciju koja zahtijeva hitne mjere;
- (2) Skraćenice koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **ABES (Abnormal and Emergency Situations):** Neuobičajene i vanredne situacije;
- b) **AeMC (Aero-Medical center):** Zrakoplovno-medicinski centar;
- c) **AFTN (Air Traffic Flow Management):** Upravljanje tokom zračnog prometa;
- d) **ALRS (Alerting Service):** Usluga uzbunjivanja;
- e) **AME (Aero-medical Examiner):** Zrakoplovno-medicinski ispitivač;
- f) **ASM (Air Space Management):** Upravljanje zračnim prostorom;
- g) **ATC (Air Traffic Control):** Kontrola zračnog prometa;
- h) **ATCO (Air Traffic Controller):** Kontrolor zračnog prometa;
- i) **EASA (European Aviation Safety Agency):** Evropska agencija za sigurnost u zrakoplovstvu;
- j) **ECG (Electrocardiogram):** Elektrokardiogram;
- k) **EEG (Electroencephalogram):** Elektroencefalogram;

- l) **FIS** (Flight Information Service): Informiranje zrakoplova u letu;
 - m) **GMP** (General Medical Practitioners): Ljekar specijalista opšte medicine;
 - n) **ICAO** (International Civil Aviation Organisation): Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstva;
 - o) **IFR** (Instrument Flight Rules): Pravila za instrumentalno letenje;
 - p) **PBN** (Performance Based Navigation): Navigacija zasnovana na mogućnostima zrakoplova;
 - r) **Pre-OJT** (Pre On-the-job Training): Početno osposobljavanje na radnom mjestu;
 - s) **RTF** (Radio Thelephony): Radio-telefonija;
 - t) **TRM** (Team Resource Management): Upravljanje timskim resursima;
 - u) **VFR** (Visual Flight Rules): Pravila vizuelnog letenja.
- b) EASA, ukoliko podnositelj zahtjeva ima svoje matično mjesto operacija i registrirano predstavništvo, ukoliko postoji, izvan teritorije država potpisnica ECAA Sporazuma.
- (3) Za potrebe Aneksa IV, nadležni organ je:
- a) za zrakoplovno-medicinske centre:
 - 1) organ koji je imenovala država potpisnica ECAA Sporazuma, u kojoj zrakoplovno-medicinski centar ima svoje poslovno sjedište;
 - 2) EASA, kada se zrakoplovno-medicinski centar nalazi u trećoj zemlji;
 - b) za zrakoplovno-medicinske ispitivače (AME):
 - 1) organ koji je imenovala država potpisnica ECAA Sporazuma, u kojoj zrakoplovno-medicinski ispitivač ima svoje sjedište rada;
 - 2) ukoliko se sjedište rada zrakoplovno-medicinskog ispitivača nalazi u trećoj zemlji, organ koji je imenovala država potpisnica ECAA Sporazuma kojoj podnositelj zahtjeva za zrakoplovno-medicinskog ispitivača podnosi zahtjev za izdavanje ovlaštenja.

Član 5.

(Nadležni organ)

- (1) BHDCA je nadležni zrakoplovni organ za licenciranje osoba i certifikovanje organizacija za pružanje usluga obuke, čije se glavno sjedište rada i, ako imaju, registrirana kancelarija, nalazi u Bosni i Hercegovini, a koje su predmet ovog pravilnika.
- (2) BHDCA je nadležni zrakoplovni organ za stručni i inspeksijski nadzor osoba i certifikovanih organizacija iz stava (1).
- (3) U okviru funkcionalnog bloka zračnog prostora ili u slučaju prekograničnog pružanja usluga, nadležni organi se imenuju na osnovu sporazuma država članica na koje se taj blok ili slučaj odnosi.
- (4) BHDCA je nezavisna od pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i organizacija za obuku. Ova nezavisnost se ostvaruje kroz odgovarajuće razdvajanje, najmanje na funkcionalnom nivou, nadležnih organa, s jedne strane, i pružatelja usluga u vazdušnoj plovidbi i organizacija za obuku, s druge strane. BHDCA izvršava svoja ovlaštenja na nepristrasan i transparentan način.
- (5) BHDCA osigurava neophodne sposobnosti za sprovođenje aktivnosti certifikacije i stručnog i inspeksijskog nadzora koje obuhvata njen program certifikacije i nadzora, uključujući dovoljne resurse da se ispune zahtjevi Dodatka II Dio ATCO.AR. BHDCA koristi procjene koje je uradila u skladu sa tačkom ATCO.AR.L.005(a) Dodatka II kako bi dokazala svoje sposobnosti.
- (6) BHDCA osigurava da, u pogledu osoblja koje sprovodi aktivnosti nadzora i certifikacije u skladu s ovim pravilnikom, ne postoji neposredno ili posredno sukob interesa, posebno kada se radi o porodičnim ili finansijskim interesima osoblja koje je u pitanju.

Član 6.

(Nadležni organ za potrebe Dodataka I, III i IV)

- (1) Za potrebe Dodatka I, nadležni organ je organ koji je imenovala ili uspostavila država potpisnica ECAA Sporazuma kojoj lice podnosi zahtjev za izdavanje dozvole.
- (2) Za potrebe Dodatka III i za nadzor nad zahtjevima iz Dodatka I u pogledu pružatelja usluga zračne plovidbe, nadležni organ je:
 - a) organ koji je imenovala ili uspostavila država potpisnica ECAA Sporazuma, kao njen nadležni organ za nadzor, gdje podnositelj zahtjeva ima svoje matično mjesto operacija i registrirano predstavništvo, ukoliko postoji, osim ako nije drugačije predviđeno u bilateralnim ili multilateralnim sporazumima između država potpisnica ECAA Sporazuma ili njihovih nadležnih organa;

Član 7.

(Prijelazne odredbe)

- (1) Dozvole, ovlaštenja i dodatna i posebna ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja koja su izdata u skladu sa važećim odredbama Pravilnika o stručnom osposobljavanju, dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, tretiraće se kao da su izdati u skladu sa ovim pravilnikom.
- (2) Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti i certifikati za organizacije za obuku, zrakoplovno-medicinske ispitivače i zrakoplovno-medicinske centre, kao i odobrenja programa za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa i programa za održavanje nivoa obučenosti u jedinici kontrole zračnog prometa, koji su izdati u skladu sa važećim odredbama Pravilnika o stručnom osposobljavanju, dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, tretiraće se kao da su izdati u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 8.

(Zamjena dozvola, prilagođavanje privilegija, kurseva obuke i programa za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa)

- (1) Svi imatelji dozvola su u obavezi da u roku od godinu dana od trenutka stupanja na snagu ovog pravilnika zamijene dozvole navedene u članu 7. stav (1) dozvolama koje su usklađene sa obrascem koji je utvrđen u Prilogu I Dodatka II ovog pravilnika.
- (2) Svi imatelji certifikata zrakoplovno-medicinskih ispitivača i certifikata zrakoplovno-medicinskih centara koji su navedeni u članu 7. stav (3) su u obavezi da ih zamijene certifikatima koji su usklađeni sa obrascima koji su utvrđeni u Prilogu 3 Dodatka II ovog pravilnika i u Dodatku V Priloga VI - Dio ARA Pravilnika o letačkom osoblju, u roku od godinu dana od trenutka stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (3) BHDCA će izvršiti konverziju privilegije ispitivača i procjenitelja za osnovno osposobljavanje (Initial training) i ispitivača stručnosti i procjenitelja stručnosti za obuku u jedinicama kontrole zračnog osposobljavanja i kontinuiranu obuku, koji su odobreni od strane BHDCA u skladu sa važećim odredbama Pravilnika o stručnom osposobljavanju, dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa u privilegije ovlaštenja procjenitelja u skladu sa ovim pravilnikom, ako je primjenljivo, u roku od godinu dana od trenutka stupanja na snagu ovog pravilnika.

- (4) BHDCA može da izvrši konverziju privilegija instruktora za obuku na simulatoru ili uređajima za obuku u privilegije posebnog ovlaštenja instruktora za obuku na uređaju u skladu sa ovim pravilnikom, ako je primjenljivo, u roku od godinu dana od trenutka stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (5) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi će prilagoditi svoje programe za održavanje nivoa obučenosti u jedinici kontrole zračnog prometa kako bi bili usklađeni sa zahtjevima ovog pravilnika odmah po njegovom stupanju na snagu.
- (6) Organizacije za obuku kontrolora zračnog prometa će prilagoditi svoje planove obuke kako bi bili usklađeni sa zahtjevima ovog pravilnika najkasnije u roku od šest mjeseci od njegovog stupanja na snagu.
- (7) Certifikati o završetku kurseva obuka koje su, prije stupanja na snagu ovog pravilnika, započete u skladu sa Pravilnikom o stručnom osposobljavanju, dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, biće prihvaćeni za potrebe izdavanja relevantnih dozvola, ovlaštenja, dodatnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja u skladu sa ovim pravilnikom, pod uvjetom da su obuka i procjenjivanje završeni najkasnije godinu dana od trenutka stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 9.

(Prestanak važenja propisa)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o stručnom osposobljavanju, dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", broj 16/04 i 9/16) i Pravilnik o uvjetima i načinu utvrđivanja zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja i uvjetima koje mora da ispunjava zdravstvena ustanova i ovlašteni ljekar za obavljanje ljekarskih pregleda zrakoplovnog osoblja ("Službeni glasnik BiH", broj 56/10) u dijelu koji se odnosi na izdavanje kategorije 3 zdravstvene sposobnosti osoblju koje obavlja poslove kontrole zračnog prometa.

Član 10.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-347-4/17

8. maja 2017. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Dorđe Ratkovića, s. r.

DODATAK I¹

Dio ATCO

ZAHTJEVI ZA LICENCIRANJE KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA

Poddio A

OPŠTI ZAHTJEVI

ATCO.A.001 Predmet i obim

Ovim dijelom, utvrđenim u ovom dodatku, uspostavljaju se zahtjevi za izdavanje, oduzimanje i suspenziju dozvola učenika kontrolora zračnog prometa i dozvola kontrolora zračnog prometa, pripadajućih ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja, kao i uvjeti njihovog važenja i korištenja.

ATCO.A.005 Podnošenje zahtjeva za izdavanje dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja

- (a) Zahtjev za izdavanje dozvola, ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja se dostavlja BHDCA u skladu sa procedurom koju je uspostavila BHDCA.

- (b) Zahtjev za izdavanje novih ovlaštenja ili dodatnih i posebnih ovlaštenja, za produženje ili obnovu dodatnih i posebnih ovlaštenja i za ponovno izdavanje dozvole se dostavlja BHDCA.
- (c) Dozvola ostaje vlasništvo lica kojem je izdata, osim u slučaju kada je BHDCA stavila dozvolu van snage. Imatelj dozvole potpisuje dozvolu.
- (d) Dozvola sadrži sve relevantne informacije koje se odnose na privilegije koja se daju dozvolom i usklađena je sa zahtjevima Priloga I Dodatka II.

ATCO.A.010 Zamjena dozvola

- (a) Ako imatelj dozvole treba da koristi privilegije iz dozvole u državi potpisnici ECAA Sporazuma u kojoj nadležni organ nije organ koji je izdao dozvolu, imatelj dozvole podnosi zahtjev za zamjenu dozvole za dozvolu koju izdaje nadležni organ države potpisnice ECAA Sporazuma u kojoj treba da se koriste privilegije iz dozvole, u skladu sa procedurom koju je uspostavio taj organ, osim u slučaju kada je predviđeno drugačije u sporazumima koji su zaključeni između država potpisnica ECAA Sporazuma. U tu svrhu, dotični organi razmjenjuju sve relevantne informacije koje su neophodne, da bi se izvršila zamjena dozvola u skladu sa procedurama koje su navedene u ATCO.AR.B.001(c).
- (b) U cilju zamjene dozvole i za korištenje privilegija iz dozvole u državi potpisnici ECAA Sporazuma, koja nije država koja je izdala dozvolu, imatelj dozvole ispunjava jezičke zahtjeve koji su navedeni u ATCO.B.030, koje je uspostavila ta država.
- (c) Nova dozvola sadrži ovlaštenja, dodatna ovlaštenja, posebna ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenja ili dodatna odobrenja za jedinicu, uključujući datum njihovog prvog izdavanja i datum isteka roka važenja, ukoliko je primjenljivo.
- (d) Nakon prijema nove dozvole, imatelj dozvole podnosi zahtjev koji je naveden u ATCO.A.005 zajedno sa svojom dozvolom da bi dobio nova ovlaštenja, dodatna ovlaštenja, posebna ovlaštenja dozvole, odobrenja uz ovlaštenja ili dodatna odobrenja za jedinicu.
- (e) Nakon zamjene, prethodno izdata dozvola se vraća organu koji je izdao dozvolu.

ATCO.A.015 Korištenje privilegija iz dozvole i privremena nesposobnost

- (a) Korištenje privilegija koje su date dozvolom zavisi od važenja ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja i uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti.
- (b) Imatelji dozvole ne smiju da koriste privilegije iz dozvole ukoliko postoji sumnja u sposobnost sigurnog korištenja privilegija iz dozvole i u takvim slučajevima odmah obavještavaju nadležnog pružatelja usluga zračne plovidbe o privremenoj nesposobnosti za korištenje privilegija iz dozvole.
- (c) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi mogu da proglašaju privremenu nesposobnost imatelja dozvole ukoliko sumnjaju u sposobnost imatelja dozvole da sigurno koristi privilegije iz dozvole.
- (d) Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi izrađuju i primjenjuju objektivne, transparentne i nediskriminatorne procedure, kako bi omogućili imateljima dozvola, koji su dali izjavu o privremenoj nesposobnosti, da koriste privilegije iz dozvole u skladu sa tačkom (b), da proglašaju privremenu nesposobnost imatelja dozvole u skladu sa tačkom (c), upravljaju operativnim uticajem slučajeva privremene nesposobnosti i obavijeste BHDCA, kako je definirano u toj proceduri.

¹ Oznake dijelova, poddijelova, poglavlja i tačaka date su na latiničnom pismu zbog lakšeg referisanja na iste.

- (e) Procedure navedene u tački (d) su sastavni dio Programa za održavanje nivoa obučenosti u skladu sa ATCO.B.025(a)(13).

ATCO.A.020 Oduzimanje i suspenzija dozvola, ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja

- (a) BHDCA može da suspenduje ili stavi van snage dozvole, ovlaštenja i dodatna i posebna ovlaštenja u skladu sa ATCO.AR.D.005 ako imatelj dozvole ne ispunjava zahtjeve ovog dijela.
- (b) Ako je imatelju dozvole dozvola stavljena van snage, on odmah vraća dozvolu u BHDCA, u skladu sa procedurom koju je uspostavila BHDCA na osnovu ATCO.AR.D.005(a).
- (c) Sa izdavanjem dozvole kontrolora zračnog prometa, dozvola učenika kontrolora zračnog prometa se oduzima i vraća nadležnom organu koji izdaje dozvolu kontrolora zračnog prometa.

Poddio B

DOZVOLE, OVLAŠTENJA I DODATNA I POSEBNA OVLAŠTENJA

ATCO.B.001 Dozvola učenika kontrolora zračnog prometa

- (a) Imatelji dozvole učenika kontrolora zračnog prometa su ovlašteni da pružaju usluge kontrole zračnog prometa u skladu sa ovlaštenjem i dodatnim ovlaštenjem i odobrenjem uz ovlaštenje koja su sadržana u dozvoli pod nadzorom instruktora za stručno osposobljavanje na radnom mjestu i da se obučavaju za odobrenje uz ovlaštenje.
- (b) Podnositelji zahtjeva za izdavanje dozvole učenika kontrolora zračnog prometa moraju da:
- (1) imaju najmanje 18 godina starosti;
 - (2) uspješno završe osnovno osposobljavanje (initial training) u organizaciji za obuku koja ispunjava zahtjeve utvrđene u Dodatku III (Dio ATCO.OR) koja je relevantna za ovlaštenje i, ukoliko je primjenljivo, za odobrenje uz ovlaštenje, kao što je utvrđeno u Dijelu ATCO, Poddio D, Odjeljak 2;
 - (3) imaju važeće uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti;
 - (4) dokažu odgovarajući nivo jezičkog znanja u skladu sa zahtjevima koji su propisani u ATCO.B.030.
- (c) Dozvola učenika kontrolora zračnog prometa sadrži posebno jezičko ovlaštenje, odnosno ovlaštenja i najmanje jedno ovlaštenje i, ukoliko je primjenljivo, i jedno odobrenje uz ovlaštenje.
- (d) Imatelj dozvole učenika kontrolora zračnog prometa, koji nije započeo da koristi privilegije iz te dozvole u roku od godinu dana od datuma njenog izdavanja ili koji je prekinuo korištenje privilegija iz dozvole u periodu dužem od godinu dana, može da započne ili nastavi osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) za to ovlaštenje tek nakon izvršene procjene njegove prethodne stručnosti, kako bi se utvrdilo da li ispunjava zahtjeve koji su relevantni za to ovlaštenje, koju sprovodi organizacija za obuku koja ispunjava uvjete propisane u Dodatku III (Dio ATCO.OR) i koja je certifikovana da sprovodi osnovno osposobljavanje (initial training) koje je relevantno za to ovlaštenje i nakon što ispuni zahtjeve za obukom koji proizađu iz ove procjene.

ATCO.B.005 Dozvola kontrolora zračnog prometa

- (a) Imatelji dozvole kontrolora zračnog prometa su ovlašteni da pružaju usluge kontrole zračnog prometa u skladu sa ovlaštenjima i odobrenjima uz ovlaštenja u dozvoli i da koriste privilegije na osnovu ovlaštenja sadržanih u njoj.

- (b) Privilegije iz dozvole kontrolora zračnog prometa obuhvataju privilegije iz dozvole učenika kontrolora zračnog prometa, kako je utvrđeno u ATCO.B.001(a).
- (c) Podnositelji zahtjeva za prvo izdavanje dozvole kontrolora zračnog prometa moraju da:
- (1) imaju dozvolu učenika kontrolora zračnog prometa;
 - (2) imaju završen kurs osposobljavanja za posebno ovlaštenje za lokaciju i uspješno položene odgovarajuće ispite i izvršene procjene u skladu sa zahtjevima propisanim u Dijelu ATCO, Poddio D, Odjeljak 3;
 - (3) imaju važeće uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti;
 - (4) dokažu odgovarajući nivo jezičkog znanja u skladu sa zahtjevima koji su propisani u ATCO.B.030.
- (d) Potvrđivanje važenja dozvole kontrolora zračnog prometa se vrši upisom jednog ili više ovlaštenja i relevantnog dodatnog ovlaštenja, posebnog ovlaštenja za lokaciju i posebnog jezičkog ovlaštenja za koja je uspješno završena obuka.
- (e) Imatelj dozvole kontrolora zračnog prometa, koji nije započeo da koristi privilegije nekog od ovlaštenja u roku od godinu dana od datuma izdavanja, može da započne osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) za to ovlaštenje tek nakon izvršene procjene njegove prethodne stručnosti, kako bi se utvrdilo da li ispunjava zahtjeve relevantne za to ovlaštenje, koju sprovodi organizacija za obuku koja ispunjava uvjete propisane u Dodatku III (Dio ATCO.OR) i koja je certifikovana da sprovodi osnovno osposobljavanje (initial training) koje je relevantno za to ovlaštenje i nakon što ispuni zahtjeve za obukom koji proizađu iz ove procjene.

ATCO.B.010 Ovlaštenja kontrolora zračnog prometa (Air Traffic Controller Ratings)

- (a) Dozvole sadrže jedno ili više sljedećih ovlaštenja koja pokazuju vrstu usluge koju je imatelj dozvole ovlašten da pruža:
- (1) ovlaštenje Aerodromske vizuelne kontrole (Aerodrome Control Visual, ADV), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa aerodromskom prometu na aerodromu koji nema objavljene navigacijske postupke za instrumentalne dolaske i odlaske;
 - (2) ovlaštenje Aerodromske instrumentalne kontrole (Aerodrome Control Instrument, ADI), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa aerodromskom prometu na aerodromu koji ima objavljene navigacijske postupke za instrumentalne dolaske i odlaske i sadrži najmanje jedno odobrenje uz ovlaštenje koje je opisano u ATCO.B.015(a);
 - (3) ovlaštenje Prilazne proceduralne kontrole (Approach Control Procedural, APP), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa zrakoplovima u dolasku, odlasku ili preletu bez korištenja opreme za nadzor zračnog prometa;
 - (4) ovlaštenje Prilazne nadzorne kontrole (Approach Control Surveillance, APS), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa zrakoplovima u dolasku, odlasku ili preletu uz korištenje opreme za nadzor zračnog prometa;
 - (5) ovlaštenje Oblasne proceduralne kontrole (Area Control Procedural, ACP), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog

- prometa zrakoplovima bez korištenja opreme za nadzor zračnog prometa;
- (6) ovlaštenje Oblasne nadzorne kontrole (Area Control Surveillance, ACS), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa zrakoplovima uz korištenje opreme za nadzor zračnog prometa.
- (b) Imatelj ovlaštenja koji je prekinuo korištenje privilegija koje su date tim ovlaštenjem u periodu od četiri ili više uzastopnih godina, može da započne osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) za to ovlaštenje tek nakon izvršene procjene prethodne stručnosti, da bi se utvrdilo da li i dalje ispunjava uvjete tog ovlaštenja, koju sprovodi organizacija za obuku koja ispunjava zahtjeve koji su propisani u Dodatku III (Dio ATCO.OR) i koja je certificirana da sprovodi obuku koja je relevantna za to ovlaštenje, i nakon što ispuni zahtjeve za obukom koji proiziađu iz ove procjene.

ATCO.B.015 Odobrenja uz ovlaštenje (Rating Endorsements)

- (a) Ovlaštenje aerodromske instrumentalne kontrole (ADI) sadrži najmanje jedno od sljedećih odobrenja uz ovlaštenje:
- (1) odobrenje uz ovlaštenje Kontrole u zraku (Air Control, AIR), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa u blizini aerodroma i na poletno-sletnoj stazi;
 - (2) odobrenje uz ovlaštenje za Kontrolu kretanja po manevarskim površinama (Ground Movement Control, GMC), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole kretanja po manevarskim površinama;
 - (3) odobrenje uz ovlaštenje Toranjske kontrole (Tower Control, TWR), koje označava da je imatelj stručan da pruža uslugu kontrole zračnog prometa na aerodromu. Dodatno ovlaštenje/odobrenje uz ovlaštenje Toranjske kontrole (TWR) obuhvata privilegije dodatnog ovlaštenja/odobrenja uz ovlaštenje Kontrole u zraku (AIR) i dodatnog ovlaštenja/odobrenja uz ovlaštenje za Kontrolu kretanja po manevarskim površinama (GMC);
 - (4) odobrenje uz ovlaštenje nadzorne Kontrole kretanja po manevarskim površinama (Ground Movement Surveillance, GMS), koje se daje uz dodatno ovlaštenje / odobrenje uz ovlaštenje za Kontrolu kretanja po manevarskim površinama (GMC) ili dodatno ovlaštenje/odobrenje uz ovlaštenje Toranjske kontrole (TWR), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu kontrole kretanja po manevarskim površinama uz pomoć sistema za vođenje po manevarskim površinama;
 - (5) odobrenje uz ovlaštenje Aerodromske radarske kontrole (Aerodrome Radar Control, RAD), koje se izdaje uz dodatno ovlaštenje/odobrenje uz ovlaštenje Kontrole u zraku (AIR) ili dodatno ovlaštenje/odobrenje uz ovlaštenje Toranjske kontrole (TWR), i koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu aerodromske kontrole zračnog prometa uz korištenje nadzornog radara.
- (b) Ovlaštenje prilazne nadzorne kontrole (APS) može da sadrži najmanje jedno od sljedećih odobrenja uz ovlaštenje:
- (1) odobrenje uz ovlaštenje za Precizni prilazni radar (Precision Approach Radar, PAR), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu preciznih prilaza kontroliranih sa zemlje zrakoplovu u završnom

- prilazu na poletno-sletnu stazu uz korištenje preciznog prilaznog radara;
- (2) odobrenje uz ovlaštenje za Nadzorni prilazni radar (Surveillance Radar Approach, SRA), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža uslugu nepreciznih prilaza kontroliranih sa zemlje za zrakoplove u završnom prilazu na poletno-sletnu stazu uz korištenje nadzornog radara;
 - (3) odobrenje uz ovlaštenje za Terminalnu kontrolu (Terminal Control, TCL), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža usluge kontrole zračnog prometa uz korištenje bilo kog nadzornog uređaja za zrakoplove koji vrše operacije u završnoj kontroliranoj oblasti i/ili susjednim sektorima.
 - (c) Ovlaštenje Oblasne proceduralne kontrole (ACP) može da sadrži odobrenje uz ovlaštenje za Okeansku kontrolu (Oceanic Control, OCN), koje označava da je imatelj stručan da pruža usluge kontrole zračnog prometa zrakoplovima koji vrše operacije u oblasti okeanske kontrole.
 - (d) Ovlaštenje Oblasne nadzorne kontrole (ACS) može da sadrži najmanje jedno od sljedećih odobrenja uz ovlaštenje:
 - (1) odobrenje uz ovlaštenje za Terminalnu kontrolu (TCL), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža usluge kontrole zračnog prometa uz korištenje bilo kog nadzornog uređaja za zrakoplove koji vrše operacije u završnoj kontroliranoj oblasti i/ili susjednim sektorima;
 - (2) odobrenje uz ovlaštenje za Okeansku kontrolu (OCN), koje označava da je imatelj dozvole stručan da pruža usluge kontrole zračnog prometa zrakoplovima koji vrše operacije u oblasti okeanske kontrole.

ATCO.B.020 Dodatna odobrenja za jedinicu (Unit Endorsements)

- (a) Na osnovu dodatnog odobrenja za jedinicu imatelj dozvole ima privilegiju da pruža usluge kontrole zračnog prometa na određenom sektoru, grupi sektora i/ili radnim mjestima za koje je odgovorna jedinica kontrole zračnog prometa koja pruža usluge u zračnom prometu.
- (b) Podnositelji zahtjeva za posebno dodatno odobrenje za jedinicu imaju uspješno završen kurs osposobljavanja za dodatno odobrenje za jedinicu, u skladu sa zahtjevima koji su utvrđeni u Dijelu ATCO, Poddio D, Odjeljak 3.
- (c) Podnositelji zahtjeva za dodatno odobrenje za jedinicu nakon zamjene dozvole koja je navedena u ATCO.A.010, u skladu sa zahtjevima koji su utvrđeni u tački (b), ispunjavaju zahtjeve iz ATCO.D.060(f).
- (d) Za kontrolore zračnog prometa koji pružaju usluge kontrole zračnog prometa zrakoplovima koji obavljaju probne letove, BHDCA može, uz zahtjeve koji su utvrđeni u tački (b), utvrditi dodatne zahtjeve koje moraju ispuniti.
- (e) Dodatna odobrenja za jedinicu važe za period koji je definiran u Programima za održavanje nivoa obučenosti. Ovaj period važenja ne smije da traje duže od tri godine.
- (f) Period važenja dodatnih odobrenja za jedinicu kod prvog izdavanja i obnove započinje najkasnije 30 dana od datuma uspješno završene procjene stručnosti.
- (g) Dodatna odobrenja za jedinicu će biti produžena ukoliko je:
 - (1) podnositelj zahtjeva koristio privilegije iz dozvole u minimalnom broju časova koji je definiran u Programu za održavanje nivoa obučenosti;
 - (2) podnositelj zahtjeva završio obuku osvježavanja znanja u toku važenja dodatnog odobrenja za jedinicu, u skladu sa Programom za održavanje nivoa obučenosti;

- (3) stručnost podnositelja zahtjeva procijenjena u skladu sa Programom za održavanje nivoa obučenosti najranije tri meseca prije datuma isteka dodatnog odobrenja za jedinicu.
- (h) Ukoliko je podniet zahtjev za produženje i pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi utvrđeni u tački (g), dodatna odobrenja za jedinicu se mogu produžiti u periodu od tri mjeseca prije datuma isteka važenja. U ovakvim slučajevima period važenja se računa od datuma isteka dodatnog odobrenja za jedinicu.
- (i) Ukoliko se dodatno odobrenje za jedinicu produži prije roka koji je dat u tački (h), njegov period važenja započinje najkasnije 30 dana od datuma uspješno izvršene procjene, pod uvjetom da su takođe ispunjeni i zahtjevi u tački (g)(1) i (g)(2).
- (j) Ukoliko period važenja dodatnog odobrenja za jedinicu istekne, za obnavljanje tog dodatnog odobrenja imatelj dozvole mora uspješno završiti kurs osposobljavanja za dodatno odobrenje za jedinicu, u skladu sa zahtjevima koji su utvrđeni u Dijelu ATCO, Poddio D, Odjeljak 3.

ATCO.B.025 Program za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa

- (a) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi uspostavlja Programe za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa, koje odobrava BHDCA. Ti programi obuhvataju najmanje sljedeće elemente:
- (1) period važenja dodatnog odobrenja za jedinicu u skladu sa ATCO.B.020(e);
 - (2) maksimalan kontinuiran period u kom privilegije vezane za dodatno odobrenje za jedinicu nisu korištena u toku njegovog važenja. Ovaj period ne smije biti duži od 90 kalendarskih dana;
 - (3) minimalan broj časova rada za korištenje privilegija vezanih za dodatno odobrenje za jedinicu u definiranom periodu, koji ne smije biti duži od 12 mjeseci, za potrebe zahtjeva u ATCO.B.020(g)(1). Za instruktore za stručno osposobljavanje na radnom mjestu (OJTI), koji koriste privilegije posebnog ovlaštenja OJTI, vrijeme sprovođenja osposobljavanja priznaje se do maksimalno 50% časova koji su potrebni za produženje dodatnog odobrenja za jedinicu;
 - (4) procedura za slučajeve kada imatelj dozvole ne ispunjava zahtjeve propisane u tač. (a)(2) i (3);
 - (5) postupke za procjenu stručnosti, uključujući procjenu iz predmeta obuke za osvježavanje znanja u skladu sa ATCO.D.080(6);
 - (6) postupke za sprovođenje ispita iz teorijskog znanja i razumijevanja, koje je neophodno za korištenje privilegija na osnovu ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja;
 - (7) postupke za utvrđivanje tema i podtema, ciljeva i metoda kontinuiranog osposobljavanja;
 - (8) minimalno trajanje i učestalost obuke za osvježavanje znanja;
 - (9) postupke za sprovođenje ispita iz teorijskog znanja i/ili procjene praktičnih vještina, stečenih tokom konverzijske obuke, uključujući prolazne ocjene za ispite;
 - (10) postupke u slučaju neuspješnog rezultata na ispitu ili u toku procjene, uključujući postupke podnošenja žalbe;
 - (11) kvalifikacije, uloge i odgovornosti osoblja za osposobljavanje;
 - (12) procedure kojima se osigurava da su instruktori praktične obuke vježbali tehnike osposobljavanja iz

- procedura iz kojih namjeravaju da sprovode obuku, u skladu sa ATCO.C.010(6)(3) i ATCO.C.030(6)(3);
- (13) procedure za proglašavanje i upravljanje slučajevima privremene nesposobnosti za korištenje privilegija iz dozvole, kao i za obavješavanje BHDCA u skladu sa ATCO.A.015(p);
 - (14) prepoznavanje/identifikacija podataka koji treba da se čuvaju u evidenciji, a koji se naročito odnose na kontinuiranu obuku i procjene, u skladu sa ATCO.AR.B.015;
 - (15) postupak i razloge za preispitivanje i izmjene i dopune Programa za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa i njihovo dostavljanje u BHDCA. Preispitivanje Programa za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa se sprovodi najmanje jednom svake tri godine.
- (b) Da bi bili usklađeni sa zahtjevima koji su propisani u tački (a)(3), pružatelj usluga u zračnoj plovidbi vode evidenciju o broju časova korištenja privilegija svakog imatelja dozvole po osnovu dodatnog odobrenja za jedinicu radeći na sektorima, grupi sektora i/ili radnim mjestima u ATC jedinicama i na zahtjev dostavljaju podatke u BHDCA i imatelju dozvole.
- (c) Kod uspostavljanja procedura navedenih u tač. (a)(4) i (13), pružatelj usluga u zračnoj plovidbi osiguravaju primjenu mehanizama koji garantuju pravedan tretman imatelja dozvola u slučajevima kada se važenje njihovih posebnih ovlaštenja / dodatnih odobrenja ne može produžiti.

ATCO.B.030 Posebno jezičko ovlaštenje

- (a) Kontrolori zračnog prometa i učenici kontrolori zračnog prometa ne smiju koristiti privilegije iz dozvola ako nemaju važeće posebno jezičko ovlaštenje iz engleskog jezika i, ako to u određenim ATC jedinicama iz razloga sigurnosnih zahtjeva BHDCA, iz jednog od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, kao što je objavljeno u Zborniku zrakoplovnih informacija Bosne i Hercegovine. U posebnom jezičkom ovlaštenju se navodi jezik ili jezici, nivo ili nivoi jezičke stručnosti i rok ili rokovi važenja.
- (b) Nivo jezičkog znanja se utvrđuje u skladu sa skalom za procjenu koja je utvrđena u Prilogu I Dodatka I.
- (c) Podnositelj zahtjeva za opis bilo kog posebnog jezičkog ovlaštenja dokazuje u skladu sa skalom za procjenu koja je navedena u tački (b) najmanje operativni nivo (nivo četiri) jezičkog znanja. U tu svrhu, podnositelj zahtjeva mora da:
 - (1) efektivno komunicira u isključivo govornoj (telefonskoj/radio-telefonskoj) komunikaciji i komunikaciji licem u lice;
 - (2) precizno i jasno komunicira o uobičajenim, konkretnim temama i temama vezanim za posao;
 - (3) koristi odgovarajuće komunikacijske strategije za razmjenu poruka i da prepoznaje i razrješava nesporazume u opštem kontekstu ili kontekstu vezanom za posao;
 - (4) uspješno i sa relativnom lakoćom savladava jezičke izazove nastale pojavom poteškoća ili neočekivanim obrtom događaja koji se pojavljuju u okviru rutinskih radnih situacija ili komunikacijskog zadatka sa kojim je na drugi način upoznat; i
 - (5) koristi dijalekt ili akcent koji je razumljiv za zrakoplovnu zajednicu.
- (d) Izuzetno od tačke (c), pružatelj usluga u zračnoj plovidbi može da zahtijeva napredni nivo (nivo pet) skale za procjenu jezičkog znanja koja je propisana u Prilogu I Dodatka I, u slučaju kada operativne okolnosti

- pojedinačnog ovlaštenja ili dodatnog i posebnog ovlaštenja i odobrenja zahtijevaju viši nivo jezičkog znanja iz razloga sigurnosti. Ovakav zahtjev je nediskriminatoran, proporcionalan, transparentan i objektivno opravdan od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, koji želi da primijeni viši nivo jezičkog znanja i odobrava ga BHDCA.
- (e) Jezičko znanje se dokazuje certifikatom koji potvrđuje rezultat procjene.
- (f) Izuzetno od tačke (b), nivo jezičkog znanja iz jednog od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini se utvrđuje kao ekspertski nivo (nivo šest), pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi utvrđeni u tački (g).
- (g) Izuzetno od tačke (e), jezičko znanje iz jednog od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini se dokazuje diplomom/uvjerenjem o završenoj srednjoj školi, pod uvjetom da se nastava odvijala na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

ATCO.B.035 Važenje posebnog jezičkog ovlaštenja

- (a) Period važenja posebnog jezičkog ovlaštenja, u zavisnosti od nivoa koji je utvrđen u skladu sa Prilogom 1 Dodatka II, je:
- (1) za operativni nivo (nivo četiri), tri godine od datuma procjene; ili
 - (2) za napredni nivo (nivo pet), šest godina od datuma procjene;
 - (3) za ekspertski nivo (nivo šest):
 - (i) devet godina od datuma procjene, za engleski jezik;
 - (ii) neograničeno, za svaki drugi jezik koji je naveden u ATCO.B.030(a).
- (b) Period važenja posebnih jezičkih ovlaštenja kod prvog izdavanja i obnove započinje najkasnije 30 dana od datuma kada je sprovedena uspješna procjena jezičkog znanja.
- (c) Posebna jezička ovlaštenja se mogu produžiti nakon uspješno završene procjene jezičkog znanja, koja se sprovodi u periodu od tri mjeseca prije isteka roka važenja. U ovakvim slučajevima rok važenja se računa od datuma isteka važenja.
- (d) Ukoliko se posebno jezičko ovlaštenje produži prije perioda koji je naveden u tački (c), period važenja počinje najkasnije 30 dana od dana kada je sprovedena uspješna procjena jezičkog znanja.
- (e) Ukoliko rok važenja posebnog jezičkog ovlaštenja istekne, imatelj dozvole mora uspješno završiti procjenu jezičkog znanja da bi obnovio to ovlaštenje.

ATCO.B.040 Procjena jezičkog znanja

- (a) Dokazivanje jezičkog znanja se vrši kroz metod procjene odobren od BHDCA, koji sadrži:
- (1) proces na osnovu kog se vrši procjena;
 - (2) kvalifikaciju procjenitelja;
 - (3) proceduru podnošenja žalbi.
- (b) Tijela za procjenu jezičke stručnosti su usklađena sa zahtjevima koje je utvrdila BHDCA u skladu sa ATCO.AR.A.010.

ATCO.B.045 Jezičko osposobljavanje

- (a) Za održavanje potrebnog nivoa jezičkog znanja kontrolora zračnog prometa, pružatelji usluga zračne plovidbe osiguravaju jezičko osposobljavanje za:
- (1) imatelje posebnog jezičkog ovlaštenja na operativnom nivou (nivo četiri);
 - (2) imatelje dozvole koji nemaju mogućnost da redovno primjenjuju svoje vještine kako bi održavali svoje jezičke vještine.

- (b) Jezičko osposobljavanje takođe se može sprovoditi u obliku kontinuirane obuke.

Poddio C ZAHTJEVI ZA INSTRUKTORE I PROCJENTELJE ODJELJAK 1

Instruktori

ATCO.C.001 Instruktori za teorijsku obuku

- (a) Teorijsku obuku sprovode samo odgovarajuće kvalificirani instruktori.
- (b) Instruktor za teorijsku obuku je odgovarajuće kvalificiran ako:
- (1) ima dozvolu kontrolora zračnog prometa i/ili ima profesionalne kvalifikacije koje odgovaraju predmetu koji predaje i/ili je dokazao da ima odgovarajuće znanje i iskustvo organizaciji za obuku;
 - (2) je organizaciji za obuku dokazao da posjeduje vještine za sprovođenje teorijskog osposobljavanja.

ATCO.C.005 Instruktori za praktično osposobljavanje

Lice može da sprovodi praktično osposobljavanje samo ako ima dozvolu kontrolora zračnog prometa sa posebnim ovlaštenjem instruktora za stručno osposobljavanje na radnom mjestu (u daljem tekstu: OJTI) ili posebnim ovlaštenjem instruktora za sprovođenje osposobljavanja na uređaju za obuku (u daljem tekstu: STDI).

ATCO.C.010 Privilegije instruktora za stručno osposobljavanje na radnom mjestu (OJTI)

- (a) Imatelji posebnog ovlaštenja OJTI imaju privilegiju da sprovode praktično osposobljavanje i nadzor nad operativnim radnim mjestima za koje imaju važeće posebno ovlaštenje za lokaciju / dodatno odobrenje za jedinicu i na uređaju za obuku u ovlaštenjima koja imaju.
- (b) Imatelji posebnog ovlaštenja OJTI mogu da koriste privilegije na osnovu posebnog ovlaštenja samo ukoliko su:
- (1) koristili privilegije po osnovu ovlaštenja u kom će sprovoditi osposobljavanje najmanje dvije godine;
 - (2) najmanje šest mjeseci neposredno prije sprovođenja osposobljavanja koristili privilegije važećeg dodatnog odobrenja za jedinicu, po osnovu kog će sprovoditi osposobljavanje;
 - (3) vježbali vještine sprovođenja osposobljavanja iz procedura iz kojih treba da sprovode osposobljavanje.
- (c) Period od dvije godine, koji je naveden u tački (b)(1), BHDCA može skratiti na period ne kraći od jedne godine kada to zahtijeva organizacija za obuku.

ATCO.C.015 Podnošenje zahtjeva za posebno ovlaštenje instruktora za stručno osposobljavanje na radnom mjestu

Podnositelji zahtjeva za izdavanje posebnog ovlaštenja OJTI moraju:

- (a) da imaju dozvolu kontrolora zračnog prometa sa važećim dodatnim odobrenjem za jedinicu;
- (b) da su koristili privilegije iz dozvole kontrolora zračnog prometa najmanje dvije godine neposredno prije podnošenja zahtjeva. BHDCA može skratiti na period ne kraći od jedne godine kada to zahtijeva organizacija za obuku; i
- (c) da su, u toku godine koja prethodi podnošenju zahtjeva, završili kurs osposobljavanja iz tehnika praktične obuke, u toku kojeg se predavalo i na odgovarajući način procjenjivalo potrebno znanje i pedagoške vještine.

ATCO.C.020 Važenje posebnog ovlaštenja instruktora za stručno osposobljavanje na radnom mjestu

- (a) Posebno ovlaštenje OJTI važi tri godine.

- (b) Posebno ovlaštenje OJTI se može produžiti nakon uspješno završene obuke osvježavanja znanja iz praktičnih vještina osposobljavanja u toku važenja posebnog ovlaštenja OJTI, pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi ATCO.C.015(a) i (b).
- (c) Ako je posebno ovlaštenje OJTI isteklo, ono se može obnoviti nakon:
 - (1) završene obuke osvježavanja znanja iz vještina praktičnog osposobljavanja; i
 - (2) uspješno završene procjene stručnosti instruktora za praktično osposobljavanje; u godini koja prethodi podnošenju zahtjeva za obnovu, pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi ATCO.C.015(a) i (b).
- (d) U slučaju prvog izdavanja i obnove, period važenja posebnog ovlaštenja OJTI počinje najkasnije 30 dana od datuma uspješno završene procjene.
- (e) Ako zahtjevi ATCO.C.015(a) i (b) nisu ispunjeni, posebno ovlaštenje OJTI se može zamijeniti posebnim ovlaštenjem STDI, pod uvjetom da je osigurana usklađenost sa zahtjevima ATCO.C.040(b) i (c).

ATCO.C.025 Privremeno OJTI ovlaštenje

- (a) Kada nije moguće postići usklađenost sa zahtjevima utvrđenim u ATCO.C.010(6)(2), BHDCA može izdati privremeno OJTI ovlaštenje, na osnovu analize sigurnosti dostavljene od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi.
- (b) Privremeno OJTI ovlaštenje iz tačke (a) može se izdati imatelju važećeg posebnog ovlaštenja OJTI, koje je izdato u skladu sa ATCO.C.015.
- (c) Privremeno OJTI ovlaštenje iz tačke (a) se ograničava na obuku koja treba da obuhvati posebne situacije i njeno važenje ne smije prekoračiti godinu dana ili rok važenja posebnog ovlaštenja OJTI koje je izdato u skladu sa ATCO.C.015, u zavisnosti od toga šta prije ističe.

ATCO.C.030 Privilegije instruktora za sprovođenje osposobljavanja na uređaju za obuku (STDI)

- (a) Imatelji posebnog ovlaštenja STDI ovlašteni su da sprovedu praktično osposobljavanje na uređajima za obuku:
 - (1) za predmete praktične prirode u toku osnovnog osposobljavanja (initial training);
 - (2) za osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) koje nije OJT; i
 - (3) za kontinuirano osposobljavanje.
 Ako imatelj posebnog ovlaštenja STDI sprovodi početno osposobljavanje na radnom mjestu (pre-OJT), ima ili je ranije imao odgovarajuće dodatno odobrenje za jedinicu.
- (b) Imatelji posebnog ovlaštenja STDI mogu koristiti privilegije tog ovlaštenja samo ukoliko:
 - (1) imaju najmanje dvije godine iskustva u ovlaštenju za koje će sprovoditi osposobljavanje;
 - (2) su dokazali znanje iz važeće operativne prakse;
 - (3) su vježbali tehnike osposobljavanja iz procedura iz kojih namjeravaju da sprovedu obuku.
- (c) Izuzetno od tačke (b)(1):
 - (1) za potrebu osnovne obuke (basic training) svako ovlaštenje se smatra odgovarajućim;
 - (2) za potrebu osposobljavanja za ovlaštenje, osposobljavanje za posebne i odabrane operativne zadatke može da sprovodi STDI koji ima ovlaštenje koje je relevantno za taj poseban i odabran operativni zadatak.

ATCO.C.035 Podnošenje zahtjeva za posebno ovlaštenje instruktora za osposobljavanje na uređaju za obuku

Podnositelji zahtjeva za izdavanje posebnog ovlaštenja STDI moraju:

- (a) najmanje dvije godine koristiti privilegije iz dozvole kontrolora zračnog prometa za bilo koje ovlaštenje; i
- (b) da, u toku godine koja prethodi podnošenju zahtjeva, uspješno završe osposobljavanja iz tehnika praktičnog osposobljavanja, u toku koga su uz korištenje teorijskih i praktičnih metoda predavani i odgovarajuće procijenjeni potrebno znanje i pedagoške vještine.

ATCO.C.040 Važenje posebnog ovlaštenja instruktora za osposobljavanje na uređaju za obuku

- (a) Posebno ovlaštenje STDI važi tri godine.
- (b) Posebno ovlaštenje STDI se može produžiti nakon uspješno završene obuke osvježavanja znanja iz praktičnih vještina osposobljavanja i postojeće operativne prakse u toku važenja posebnog ovlaštenja STDI.
- (c) Ako je posebno ovlaštenje STDI isteklo, ono se može obnoviti nakon:
 - (1) završene obuke osvježavanja znanja iz vještina praktičnog osposobljavanja i najnovije operativne prakse; i
 - (2) uspješno završene procjene stručnosti instruktora za praktično osposobljavanje u godini koja prethodi podnošenju zahtjeva za obnovu.
- (d) U slučaju prvog izdavanja i obnove, period važenja posebnog ovlaštenja STDI počinje najkasnije 30 dana od datuma uspješno završene procjene.

ODJELJAK 2.

Procjenitelji (Assessors)

ATCO.C.045 Privilegije procjenitelja

- (a) Procjenu vrši isključivo lice koje ima posebno ovlaštenje procjenitelja.
- (b) Imatelji posebnog ovlaštenja procjenitelja su ovlašteni da sprovedu procjenu:
 - (1) u toku osnovnog osposobljavanja (initial training) za izdavanje dozvole učenika kontrolora zračnog prometa ili za izdavanje novog ovlaštenja i/ili odobrenja uz ovlaštenje, prema potrebi;
 - (2) prethodne stručnosti za potrebe ATCO.B.001(d) i ATCO.B.010(b);
 - (3) učenika kontrolora zračnog prometa za izdavanje dodatnog odobrenja za jedinicu i odobrenja uz ovlaštenje, prema potrebi;
 - (4) kontrolora zračnog prometa za izdavanje dodatnog odobrenja za jedinicu i odobrenja uz ovlaštenje, ukoliko je primjenljivo, kao i za produženje i obnovu dodatnog odobrenja za jedinicu;
 - (5) podnositelja zahtjeva za instruktora praktičnog osposobljavanja ili podnositelja zahtjeva za procjenitelje kada je osigurana ispunjenost zahtjeva iz tačaka (d)(2) do (4).
- (c) Imatelji posebnog ovlaštenja procjenitelja koriste privilegije ovlaštenja, samo ukoliko:
 - (1) imaju najmanje dvije godine iskustva u ovlaštenju i odobrenju uz ovlaštenje(a) za koja će vršiti procjenu; i
 - (2) su dokazali znanje trenutne operativne prakse.
- (d) Uz zahtjeve koji su propisani u tački (c), imatelji posebnog ovlaštenja procjenitelja koriste privilegije tog ovlaštenja samo:
 - (1) za procjene na osnovu kojih se izdaje, produžava i obnavlja dodatno odobrenje za jedinicu, ukoliko su takođe imali dodatno odobrenje za jedinicu koje je povezano sa procjenom, u prethodnom periodu od najmanje godinu dana.
 - (2) za procjene stručnosti podnositelja zahtjeva za izdavanje ili obnovu posebnog ovlaštenja STDI,

- ukoliko imaju posebno ovlaštenje STDI ili OJTI i ukoliko su koristili privilegije na osnovu tog ovlaštenja najmanje tri godine.
- (3) za procjene stručnosti podnositelja zahtjeva za izdavanje ili obnovu posebnog ovlaštenja OJTI, ukoliko imaju posebno ovlaštenje OJTI i ukoliko su koristili privilegije date tim ovlaštenjem najmanje tri godine.
- (4) za procjene stručnosti podnositelja zahtjeva za izdavanje ili obnovu posebnog ovlaštenja procjenitelja, ukoliko su koristili privilegije posebnog ovlaštenja procjenitelja najmanje tri godine.
- (e) Kada vrši procjenu za potrebe izdavanja i obnove dodatnog odobrenja za jedinicu, i za osiguranje nadzora na operativnom radnom mjestu, procjenitelj bi trebalo da ima posebno ovlaštenje OJTI, ili mora da bude prisutan OJTI koji ima važeće dodatno odobrenje za jedinicu, koje je povezano sa procjenom.

ATCO.C.050 Lični interesi / Sukob interesa

Procjenitelji ne smiju da vrše procjenu ako njihova objektivnost može biti dovedena u pitanje.

ATCO.C.055 Podnošenje zahtjeva za posebno ovlaštenje procjenitelja

Podnositelji zahtjeva za izdavanje posebnog ovlaštenja procjenitelja moraju:

- koristiti privilegije iz dozvole kontrolora zračnog prometa najmanje dvije godine;
- u toku godine koja prethodi podnošenju zahtjeva uspješno završiti kurs obuke za procjenitelja, u toku kog se predavalo i na odgovarajući način procjenjivalo potrebno znanje i vještine, uz korištenje teorijskih i praktičnih metoda.

ATCO.C.060 Važenje posebnog ovlaštenja procjenitelja

- Posebno ovlaštenje procjenitelja važi tri godine.
- Posebno ovlaštenje procjenitelja se može produžiti u toku njegovog važenja nakon uspješno završene obuke osvježavanja znanja iz vještina procjene i postojeće operativne prakse u toku njegovog važenja.
- Ukoliko posebno ovlaštenje procjenitelja istekne, može se obnoviti nakon:
 - završene obuke osvježavanja znanja iz vještina procjene i postojeće operativne prakse; i
 - uspješno završene procjene stručnosti procjenitelja, u godini koja prethodi podnošenju zahtjeva za obnovu.
- U slučaju prvog izdavanja i obnove, period važenja posebnog ovlaštenja procjenitelja započinje najkasnije 30 dana od datuma uspješno završene procjene.

ATCO.C.065 Privremeno ovlaštenje procjenitelja

- Kada nije moguće postići usklađenost sa zahtjevima utvrđenim u ATCO.C.045(d)(1), BHDCA može ovlastiti imatelje posebnog ovlaštenja procjenitelja, koja su izdata u skladu sa ATCO.C.055, da izvrše procjene navedene u ATCO.C.045(b)(3) i (4), kako bi obuhvatili posebne situacije ili osigurali nezavisnost procjene, pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi utvrđeni u tač. (b) i (c).
- U svrhu obuhvatanja posebnih situacija, imatelj posebnog ovlaštenja procjenitelja takođe ima dodatno odobrenje za jedinicu sa pratećim ovlaštenjem i, ukoliko je primjenljivo, odobrenjem uz ovlaštenje, koje je relevantno za procjenu, u prethodnom periodu od najmanje godinu dana. Privremeno ovlaštenje se ograničava na procjenu koja je neophodna da bi se obuhvatile posebne situacije i ne smije prekoračiti rok od godinu dana ili rok važenja posebnog ovlaštenja

- procjenitelja koje je izdato u skladu sa ATCO.C.055, u zavisnosti od toga šta ističe ranije.
- U svrhu osiguravanja nezavisnosti procjene iz razloga ponavljanja/zbog periodičnosti, imatelj posebnog ovlaštenja procjenitelja takođe ima dodatno odobrenje za jedinicu sa pratećim ovlaštenjem i, ukoliko je primjenljivo, odobrenjem uz ovlaštenje, koje je relevantno za procjenu, u prethodnom periodu od najmanje godinu dana. Period važenja privremenog ovlaštenja utvrđuje BHDCA, ali ne smije prekoračiti rok važenja posebnog ovlaštenja procjenitelja koje je izdato u skladu sa ATCO.C.055.
 - Za izdavanje privremenog ovlaštenja procjenitelja iz razloga koji su navedeni u tač. (b) i (c), BHDCA može zahtjevati da joj pružatelj usluga u zračnoj plovidbi dostavi analizu sigurnosti.

Poddio D

OSPOSOBLJAVANJE KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA

ODJELJAK 1.

Opšti zahtjevi

ATCO.D.001 Ciljevi osposobljavanja kontrolora zračnog prometa

Osposobljavanje kontrolora zračnog prometa obuhvata sve teorijske kurseve, praktične vježbe, uključujući simulacije i stručno osposobljavanje na radnom mjestu (OJT), koji su potrebni da bi se stekle i održavale vještine za pružanje sigurnih, redovnih i ekspeditivnih usluga kontrole zračnog prometa.

ATCO.D.005 Vrste osposobljavanja kontrolora zračnog prometa

- Osposobljavanje kontrolora zračnog prometa se sastoji od sljedećih vrsta obuke:
 - osnovno osposobljavanje (initial training), čiji je rezultat izdavanje dozvole učenika kontrolora zračnog prometa ili izdavanje novog ovlaštenja i, ukoliko je primjenljivo, odobrenja uz ovlaštenje, pod uvjetom da je:
 - "osnovna obuka" (basic training): teorijska i praktična obuka osmišljena da pruži osnovno znanje i praktične vještine koje se odnose na osnovne operativne procedure;
 - "obuka za ovlaštenje i odobrenje" (rating training): teorijska i praktična obuka osmišljena da pruži znanje i praktične vještine koje se odnose na određeno ovlaštenje i, ukoliko je primjenljivo, dodatno ovlaštenje/odobrenje uz ovlaštenje;
 - osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training), čiji je rezultat izdavanje dozvole kontrolora zračnog prometa, izdavanje odobrenja uz ovlaštenje, potvrđivanje važenja ovlaštenja ili odobrenja uz ovlaštenje i/ili izdavanje ili obnova dodatnog odobrenja za jedinicu. Obuka obuhvata sljedeće faze:
 - fazu prelaznog osposobljavanja (transitional training), osmišljenu prvenstveno za prijenos znanja i razumijevanje operativnih procedura, koje su karakteristične za određenu lokaciju i aspekata koji su karakteristični za zadatke; i
 - fazu osposobljavanja na radnom mjestu (OJT), koja je završna faza osposobljavanja u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) u toku koje se prethodno stečene rutine i vještine objedinjavaju u praktičnom radu, pod nadzorom kvalificiranog instruktora za osposobljavanje na

radnom mjestu u situacijama sa živim prometom.

- (iii) uz tač. (i) i (ii), za posebno ovlaštenje za lokaciju / dodatno odobrenje za jedinicu koje zahtijeva upravljanje situacijama složenog i gustog prometa, potrebna je faza početnog osposobljavanja (pre-OJT) kako bi se unaprijedile prethodno stečene rutine i vještine vezane za ovlaštenje i kako bi se izvršila priprema za situacije sa živim prometom, koje se mogu pojaviti u toj jedinici.
- (3) kontinuirane obuke, osmišljene za održavanje važenja posebnih ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenje i dodatnih odobrenja u dozvoli, koja se sastoji od:
 - (i) obuke osvježavanja znanja;
 - (ii) konverzijske obuke, prema potrebi.
- (b) Osim obuka navedenih u tački (a), kontrolori zračnog prometa mogu pohađati sljedeće vrste obuka:
 - (1) obuku za instruktore praktičnog osposobljavanja, za izdavanje, produženje ili obnovu posebnog ovlaštenja OJTI ili STDI;
 - (2) obuku za procjenitelje, za izdavanje, produženje ili obnovu posebnog ovlaštenja procjenitelja.

ODJELJAK 2.

Zahtjevi za osnovno osposobljavanje (initial training)

ATCO.D.010 Sadržaj osnovnog osposobljavanja (initial training)

- (a) Osnovno osposobljavanje, namijenjeno za kandidate za dozvolu učenika kontrolora zračnog prometa ili za izdavanje novog ovlaštenja i/ili, ukoliko je primjenljivo, odobrenja uz ovlaštenje, sastoji se od:
 - (1) osnovne obuke (basic training), koja obuhvata sve predmete, teme i podteme koje su sadržane u Prilogu 2 Dodatka I; i
 - (2) obuke za ovlaštenje i odobrenje uz ovlaštenje, koja obuhvata predmete, teme i podteme za barem jedno od sljedećih ovlaštenja:
 - (i) aerodromska vizuelna kontrola - ADV, koje je definirano u Prilogu 3 Dodatka I;
 - (ii) aerodromske instrumentalne kontrole sa odobrenjem uz ovlaštenje toranjske kontrole - ADI (TWR), koje je definirano u Prilogu 4 Dodatka I;
 - (iii) prilazne proceduralne kontrole - APP, koje je definirano u Prilogu 5 Dodatka I;
 - (iv) oblasne proceduralne kontrole - ACP, koje je definirano u Prilogu 6 Dodatka I;
 - (v) prilazne nadzorne kontrole - APS, koje je definirano u Prilogu 7 Dodatka I;
 - (vi) oblasne nadzorne kontrole - ACS, koje je definirano u Prilogu 8 Dodatka I;
- (b) Osposobljavanje namijenjeno za novo ovlaštenje sastoji se iz predmeta, tema i podtema koje su primjenljive na barem jedno od ovlaštenja koja su utvrđena u tački (a)(2).
- (c) Osposobljavanje namijenjeno za ponovno aktiviranje ovlaštenja poslije neuspješno završene procjene prethodne stručnosti u skladu sa ATCO.B.010(6), i prilagođeno je rezultatu procjene.
- (d) Osposobljavanje namijenjeno za odobrenje uz ovlaštenje, osim onih koja su navedena u ATCO.B.015(a)(3), sastoji se iz predmeta, tema i podtema koje su osmišljene od strane organizacije za obuku i odobreno je kao dio kursa obuke.
- (e) Osnovna i/ili obuka za ovlaštenje i odobrenje se može dopuniti predmetima, temama i podtemama koje su dodatne

ili specifične za funkcionalni blok zračnog prostora (FAB) ili državno okruženje.

ATCO.D.015 Plan osnovnog osposobljavanja (initial training)

Organizacija za obuku uspostavlja plan osnovnog osposobljavanja koji odobrava BHDCA. Ovaj plan sadrži najmanje:

- (a) sadržaj kursa osnovnog osposobljavanja (initial training) koji se sprovodi u skladu sa ATCO.D.010;
- (b) strukturu osnovnog osposobljavanja (initial training) koji se sprovodi u skladu sa ATCO.D.020(6);
- (c) proces za sprovođenje kurseva osnovnog osposobljavanja (initial training);
- (d) metode obuke;
- (e) minimalno i maksimalno vrijeme trajanja kurseva osnovnog osposobljavanja (initial training);
- (f) u pogledu ATCO.D.010(6), u procesu prilagodavanja kurseva osnovnog osposobljavanja (initial training) uzima se u obzir uspješno završen kurs osnovne obuke (basic training);
- (g) postupke za sprovođenje ispita i procjene u skladu sa ATCO.D.025 i ATCO.D.035, kao i ciljeve učinka u skladu sa ATCO.D.030 i ATCO.D.040;
- (h) kvalifikacije, uloge i odgovornosti osoblja koje sprovodi osposobljavanje;
- (i) postupak za rani prekid osposobljavanja;
- (j) postupak podnošenja žalbi;
- (k) utvrđivanje podataka i informacija koje se čuvaju u evidenciji, a koji su specifični za osnovno osposobljavanje (initial training);
- (l) postupak i razloge za preispitivanje i izmjene i dopune plana osnovnog osposobljavanja (initial training) i njegovo dostavljanje u BHDCA. Preispitivanje plana osnovnog osposobljavanja (initial training) se vrši najmanje jednom svake tri godine.

ATCO.D.020 Kursevi osnovne obuke (basic training) i obuke za ovlaštenje i odobrenje (rating training)

- (a) Osnovna obuka (basic training) i obuka za ovlaštenje i odobrenje (rating training) se sprovode kao posebni ili objedinjeni kursevi obuke.
- (b) Kurseve osnovne obuke i obuke za ovlaštenje ili objedinjen kurs osnovnog osposobljavanja (initial training) izrađuju i sprovode organizacije za obuku i odobrava ih BHDCA.
- (c) Kada se osnovno osposobljavanje (initial training) sprovodi kao objedinjen kurs, postoji jasna razlika između ispitivanja i procjene za:
 - (1) osnovnu obuku (basic training); i
 - (2) obuku za svako ovlaštenje i odobrenje (rating training).
- (d) Uspješan završetak osnovnog osposobljavanja (initial training) ili obuke za ovlaštenje (rating training) za izdavanje novog ovlaštenja se dokazuje pomoću certifikata/uvjerenja/potvrde koji izdaje organizacija za obuku.
- (e) Uspješan završetak osnovne obuke (basic training) se dokazuje pomoću certifikata/uvjerenja/potvrde koji izdaje organizacija za obuku, na zahtjev kandidata.

ATCO.D.025 Ispiti i procjenjivanje kod osnovne obuke (basic training)

- (a) Kursevi osnovne obuke (basic training) uključuju ispite iz teorijskog znanja i procjene.
- (b) Prolazna ocjena ispita iz teorijskog znanja se daje kandidatu koji ostvari minimalno 75 % od ukupnog broja bodova koji se dodjeljuju za taj ispit.

- (c) Procjena ciljeva učinka, kao što je navedeno u ATCO.D.030, sprovodi se na uređaju za osposobljavanje (trenažeru) za pojedine dijelove zadatka ili na simulatoru.
- (d) Prolazna ocjena kod procjene se daje kandidatu koji dosljedno pokaže potreban učinak, kao što je navedeno u ATCO.D.030, i pokaže ponašanje potrebno za sigurne operacije u okviru pružanja usluge kontrole zračnog prometa.

ATCO.D.030 Ciljevi učinka osnovne obuke (basic training)

Procjena obuhvata evaluaciju sljedećih ciljeva učinka:

- (a) provjera i korištenje uređaja i sistema na radnom mjestu;
- (b) razvijanje i održavanje svijesti o situaciji, praćenjem prometa i identificiranjem zrakoplova, kada je primjenljivo;
- (c) praćenje i ažuriranje prikaza podataka o letu;
- (d) održavanje kontinuiranog slušanja na odgovarajućoj frekvenciji;
- (e) izdavanje odgovarajućih odobrenja, instrukcija i informacija o prometu;
- (f) korištenje odobrene frazeologije;
- (g) efikasna komunikacija;
- (h) primjena razdvajanja;
- (i) primjena koordinacije prema potrebi;
- (j) primjena propisanih procedura za simulirani zračni prostor;
- (k) otkrivanje potencijalnih konflikata između zrakoplova;
- (l) poštovanje prioriteta aktivnosti/radnji;
- (m) izbor odgovarajućih metoda razdvajanja.

ATCO.D.035 Ispiti i procjene kod obuke za ovlaštenje

- (a) Kursevi obuke za ovlaštenje obuhvataju teorijski ispit i procjenu.
- (b) Prolazna ocjena ispita iz teorijskog znanja se daje kandidatu koji ostvari minimalno 75 % od ukupnog broja bodova koji se dodjeljuju za taj ispit.
- (c) Procjena se zasniva na ciljevima učinka obuke za ovlaštenje koji su opisani u ATCO.D.040.
- (d) Procjena se sprovodi na simulatoru.
- (e) Prolazna ocjena kod procjene se daje kandidatu koji dosljedno pokaže potreban učinak, kao što je navedeno u ATCO.D.040, i pokaže ponašanje potrebno za sigurne operacije u okviru pružanja usluge kontrole zračnog prometa.

ATCO.D.040 Ciljevi učinka obuke za ovlaštenje

- (a) Ciljevi učinka obuke za ovlaštenje i zadaci ciljeva učinka definiraju se za svaki kurs obuke za ovlaštenje.
- (b) Ciljevi učinka obuke za ovlaštenje od kandidata zahtijevaju da:
 - (1) dokaže sposobnost upravljanja zračnim prometom na način koji osigurava sigurne, redovne i ekspeditivne usluge; i
 - (2) upravlja situacijama složenog i gustog prometa.
- (c) Uz tačku (b), ciljevi učinka kod obuke za ovlaštenje, za ovlaštenje aerodromske vizuelne kontrole (ADV) i aerodromske instrumentalne kontrole (ADI) osiguravaju da kandidati:
 - (1) upravljaju radnim opterećenjem i pružaju usluge kontrole zračnog prometa u okviru definiranog prostora nadležnosti; i
 - (2) primjenjuju tehnike kontrole na aerodromu i operativne procedure za aerodromski promet.

- (d) Uz tačku (b), ciljevi učinka kod obuke za ovlaštenje, za ovlaštenje prilazne proceduralne kontrole (APP) osiguravaju da kandidati:

- (1) upravljaju radnim opterećenjem i pružaju usluge kontrole zračnog prometa u okviru definirane nadležnosti prilazne kontrole zračnog prometa; i
- (2) primjenjuju prilaznu proceduralnu kontrolu, tehnike planiranja i operativne procedure zrakoplovima u dolasku, na čekanju, u odlasku i u preletu.

- (e) Uz tačku (b), ciljevi učinka kod obuke za ovlaštenje, za ovlaštenje prilazne nadzorne kontrole (APS) osiguravaju da kandidati:

- (1) upravljaju radnim opterećenjem i pružaju usluge kontrole zračnog prometa u okviru definirane nadležnosti prilazne kontrole zračnog prometa; i
- (2) primjenjuju prilaznu nadzornu kontrolu, tehnike planiranja i operativne procedure zrakoplovima u dolasku, na čekanju, u odlasku i u preletu.

- (f) Uz tačku (b), ciljevi učinka kod obuke za ovlaštenje, za ovlaštenje oblasne proceduralne kontrole (ACP) osiguravaju da kandidati:

- (1) upravljaju radnim opterećenjem i pružaju usluge kontrole zračnog prometa u okviru definirane nadležnosti oblasne kontrole zračnog prometa; i
- (2) primjenjuju prilaznu proceduralnu kontrolu, tehnike planiranja i operativne procedure na promet u zoni oblasne kontrole zračnog prometa.

- (g) Uz tačku (b), ciljevi učinka kod obuke za ovlaštenje, za ovlaštenje oblasne nadzorne kontrole (ACS) osiguravaju da kandidati:

- (1) upravljaju radnim opterećenjem i pružaju usluge kontrole zračnog prometa u okviru definirane nadležnosti oblasne kontrole zračnog prometa; i
- (2) primjenjuju oblasnu nadzornu kontrolu, tehnike planiranja i operativne procedure na promet u zoni oblasne kontrole zračnog prometa.

ODJELJAK 3.

Zahtjevi za osposobljavanje u jedinicama kontrole zračnog prometa (unit training)

ATCO.D.045 Sadržaj osposobljavanja u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training)

- (a) Osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) se sastoji od kurseva obuke za svako posebno dodatno odobrenje za jedinicu uspostavljeno u ATC jedinici, kako je utvrđeno u programu za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa.
- (b) Kurseve obuke za dodatno odobrenje za jedinicu izrađuju i sprovedu organizacije za obuku u skladu sa ATCO.D.060, a odobrava ih BHDCA.
- (c) Osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) uključuje obuku koja se odnosi na:
 - (1) operativne procedure;
 - (2) aspekte specifične za zadatke;
 - (3) neobičajene i vanredne situacije; i
 - (4) ljudske faktore.

ATCO.D.050 Preduvjeti za osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training)

Osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) mogu da započnu samo kandidati koji imaju:

- (a) dozvolu učenika kontrolora zračnog prometa sa odgovarajućim ovlaštenjem i, ukoliko je primjenljivo, odobrenjem uz ovlaštenje; ili
- (b) dozvolu kontrolora zračnog prometa sa odgovarajućim ovlaštenjem i, ukoliko je primjenljivo, odobrenjem uz ovlaštenje;

pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi utvrđeni u ATCO.B.001(d) i ATCO.B.010(b).

ATCO.D.055 Program za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (Unit Training Plan)

- (a) Organizacija za obuku uspostavlja program za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (Unit Training Plan) za svaku ATC jedinicu, koji odobrava BHDCA.
- (b) Program za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (Unit Training Plan) sadrži najmanje:
 - (1) ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenja i dodatna odobrenja za jedinicu za koju se osposobljavanje sprovodi;
 - (2) strukturu osposobljavanja u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training);
 - (3) spisak kurseva obuke za dodatno odobrenje za jedinicu, u skladu sa ATCO.D.060;
 - (4) postupak za sprovođenje kursa obuke za dodatno odobrenje za jedinicu;
 - (5) metode obuke;
 - (6) minimalno trajanje kurseva obuke za dodatno odobrenje za jedinicu;
 - (7) postupak za prilagođavanje programa obuke za dodatno odobrenje za jedinicu, kako bi se uzela u obzir stečena ovlaštenja i/ili odobrenja uz ovlaštenja i iskustvo kandidata, prema potrebi;
 - (8) postupak za dokazivanje teorijskog znanja i razumijevanja u skladu sa ATCO.D.065, uključujući broj, učestalost i tip, kao i prolazne ocjene za ispite, koje iznose minimalno 75 % od ukupnog broja bodova koji se dodjeljuju za ove ispite;
 - (9) postupke za procjenu u skladu sa ATCO.D.070, uključujući broj i učestalost procjena;
 - (10) kvalifikacije, uloge i odgovornosti osoblja za osposobljavanje;
 - (11) postupak za rani prekid osposobljavanja;
 - (12) postupak podnošenja žalbi;
 - (13) utvrđivanje podataka i informacija koje se čuvaju u evidenciji, a koji su specifični za osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training);
 - (14) spisak utvrđenih neuobičajenih i vanrednih situacija koje su specifične za svako dodatno odobrenje za jedinicu;
 - (15) postupak i razloge za preispitivanje i izmjene i dopune programa za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (Unit Training Plan) i njegovo dostavljanje u BHDCA. Preispitivanje programa za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa (Unit Training Plan) da se vrši najmanje jednom svake tri godine.

ATCO.D.060 Kurs osposobljavanja za posebno ovlaštenje za lokaciju / dodatno odobrenje za jedinicu

- (a) Kurs osposobljavanja za dodatno odobrenje za jedinicu je kombinacija relevantnih faza osposobljavanja u jedinici kontrole zračnog prometa (unit training) za izdavanje ili obnovu dodatnog odobrenja za jedinicu u dozvoli. Svaki kurs obuke sadrži:
 - (1) fazu prelaznog osposobljavanja;
 - (2) fazu osposobljavanja na radnom mjestu (OJT). Faza početnog osposobljavanja (Pre-OJT) je obuhvaćena, ukoliko je potrebno, u skladu sa ATCO.D.005(a)(2).
- (b) Faze obuke u jedinici kontrole zračnog prometa, koje su navedene u tački (a), se sprovode posebno ili na objedinjen način.

- (c) Programi obuke za dodatno odobrenje za jedinicu definišu program i ciljeve učinka u skladu sa ATCO.D.045(c), i sprovode se u skladu sa planom obuke u jedinici kontrole zračnog prometa.
- (d) Programi obuke za dodatno odobrenje za jedinicu koji obuhvataju obuku za odobrenje uz ovlaštenje(a) u skladu sa ATCO.B.015, dopunjavaju se dodatnom obukom koja omogućava sticanje određenih vještina za dodatno ovlaštenje.
- (e) Obuka koja je namijenjena za dodatno odobrenje za jedinicu, koje se razlikuje od odobrenja uz ovlaštenje koje je navedeno u ATCO.B.015(a)(3), sastoji se od predmeta, ciljeva predmeta, tema i podtema koje je razvila organizacija za obuku i koja je odobrena kao dio kursa obuke.
- (f) Kursevi obuke za dodatno odobrenje za jedinicu, koji se pohađaju nakon zamjene dozvola, se prilagođavaju, kako bi obuhvatili elemente osnovnog osposobljavanja (initial training) koji su specifični za funkcionalni blok zračnog prostora ili lokalne uvjete.

ATCO.D.065 Dokazivanje teorijskog znanja i razumijevanja

Teorijsko znanje i razumijevanje se dokazuje polaganjem ispita.

ATCO.D.070 Procjene u toku kurseva obuke za posebno ovlaštenje za lokaciju / dodatno odobrenje za jedinicu

- (a) Procjenjivanje polaznika obuke se sprovodi u operativnom okruženju, u normalnim operativnim uvjetima, najmanje jednom na kraju obuke na radnom mjestu (OJT).
- (b) Kada kurs obuke za dodatno odobrenje za jedinicu sadrži fazu početnog osposobljavanja (Pre-OJT), vještine polaznika obuke se procjenjuju na uređaju za obuku, najkasnije na kraju ove faze.
- (c) Izuzetno od tačke (a), uređaj za obuku može da se koristi u toku procjenjivanja za dodatno odobrenje za jedinicu, da bi se u toku procjene dokazala primjena uvježbanih procedura, koje se ne sreću u operativnim uvjetima u toku procjenjivanja.

ODJELJAK 4.

Zahtjevi za kontinuiranu obuku

ATCO.D.075 Kontinuirana obuka

Kontinuirana obuka se sastoji od kurseva obuke osvježavanja znanja i konverzijskih kurseva obuke i sprovodi se u skladu sa zahtjevima koji su sadržani u programima za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa, u skladu sa ATCO.B.025.

ATCO.D.080 Obuka osvježavanja znanja

- (a) Organizacija za obuku izrađuje i sprovodi kurs(eve) obuke osvježavanja znanja, koje odobrava BHDCA.
- (b) Obuka osvježavanja znanja je osmišljena da preispita, ojača ili unaprijedi postojeće znanje i vještine kontrolora zračnog prometa, kako bi se osigurao siguran, redovan i ekspeditivni protok zračnog prometa i sadrži najmanje:
 - (1) obuku iz standardne prakse i procedura, uz korištenje odobrene frazeologije i efikasne komunikacije;
 - (2) obuku iz neuobičajenih i vanrednih situacija, uz korištenje odobrene frazeologije i efikasne komunikacije; i
 - (3) obuku iz ljudskih faktora.
- (c) Utvrđuje se program kursa obuke osvježavanja znanja, a tamo gdje se predmetom osvježavaju vještine kontrolora zračnog prometa, izrađuju se ciljevi učinka.

ATCO.D.085 Konverzijska obuka

- (a) Organizacije za obuku razvijaju i sprovode programe konverzijske obuke, koje odobrava BHDCA.
- (b) Organizacije za obuku razvijaju konverzijsku obuku koja treba da osigura znanja i vještine koji odgovaraju promjeni u operativnim uvjetima, kada se na osnovu sigurnosne procjene promjene zaključuje da postoji potreba za ovakvom obukom.
- (c) Kursevi konverzijske obuke obuhvataju utvrđivanje
(1) odgovarajuće metode obuke i trajanje kursa, uzimajući u obzir prirodu i obim promjene; i
(2) metoda ispitivanja i/ili procjenjivanja za konverzijsku obuku.
- (d) Konverzijska obuka se sprovodi prije korištenja privilegija iz dozvole kontrolora zračnog prometa u promijenjenim operativnim uvjetima.

- (1) kurseva obuke iz tehnika praktične obuke za OJTI i/ili STDI, uključujući procjenjivanje;
- (2) kurseva obuke osvježavanja znanja iz vještina praktične obuke;
- (3) metoda za procjenjivanje stručnosti instruktora praktične obuke.
- (b) Kurseve obuke i metode procjenjivanja navedene u tački (a) odobrava BHDCA.

ATCO.D.095 Osposobljavanje procjenitelja**ODJELJAK 5.****Osposobljavanje instruktora i procjenitelja****ATCO.D.090 Osposobljavanje instruktora praktične obuke**

- (a) Organizacije za obuku izrađuju i sprovode osposobljavanje instruktora praktične obuke, koje se sastoji od:

- (a) Organizacije za obuku izrađuju i sprovode osposobljavanje procjenitelja koje se sastoji od:
- (1) kurseva obuke procjenitelja, uključujući procjenjivanje;
- (2) kurseva obuke osvježavanja znanja iz vještina procjenjivanja;
- (3) metoda za procjenu stručnosti procjenitelja.
- (b) Kurseve obuke i metode procjenjivanja, koji su navedeni u tački (a), odobrava BHDCA

Prilog 1 Dodatka I**SKALA OCJENJIVANJA POZNAVANJA JEZIKA - ZAHTJEVI ZA JEZIČKO ZNANJE****Skala ocjenjivanja poznavanja jezika: stručni, napredni i operativni nivo**

Nivo	IZGOVOR Koristi dijalekt i/ili akcenat razumljiv za zrakoplovnu zajednicu.	KONSTRUKCIJA Relevantne gramatičke konstrukcije i modeli rečenica su određeni jezičkim funkcijama koje odgovaraju zadatku.	FOND RIJEČI	TEČNOST IZGOVORA	RAZUMIJEVANJE	KOMUNIKACIJA
Ekspertski 6	Izgovor, akcenat, ritam i intonacija, iako su možda pod uticajem prvog jezika ili regionalne varijante, gotovo nikad ne utiču na lakoću razumijevanja.	I osnovne i složene gramatičke konstrukcije i modeli rečenica su konzistentno dobro kontrolirani.	Fond riječi i preciznost su dovoljni za uspješnu komunikaciju kod raznih poznatih i nepoznatih tema. Fond riječi je idiomatski, nijansiran i osjetljiv na izbor riječi.	Može da govori opširno, tečno, bez napora. Mijenja tempo govora radi stilskih efekata, npr. da bi istakao pojedinost. Spontano koristi odgovarajuće rečenične markere i veznike.	Razumijevanje je konzistentno precizno u gotovo svakom kontekstu i obuhvata razumijevanje lingvističkih i kulturoloških finesa.	Komunicira s lakoćom u gotovo svim situacijama. Osjetljiv je na verbalne i neverbalne znakove, i reaguje na njih na odgovarajući način.
Napredni 5	Izgovor, akcenat, ritam i intonacija, iako su pod uticajem prvog jezika ili regionalne varijante, rijetko utiču na lakoću razumijevanja.	Osnovne gramatičke konstrukcije i modeli rečenica su konzistentno dobro kontrolirani. Postoji pokušaj upotrebe složenih konstrukcija ali uz greške koje ponekad utiču na značenje.	Fond riječi i preciznost su dovoljni za uspješnu komunikaciju kod opštih, konkretnih i stručnih tema. Parafrazira konzistentno i uspješno. Fond riječi je ponekad idiomatski.	Može da govori opširno, s relativnom lakoćom o poznatim temama, ali ne može da mijenja tempo govora kao stilsko sredstvo. Može da koristi odgovarajuće rečenične markere ili veznike.	Razumijevanje je precizno kod opštih, konkretnih i stručnih tema i uglavnom precizno kada se govornik suočava sa lingvističkim ili situacijskim problemom ili neočekivanim obrtom događaja. Može da razumije niz govornih varijanti (dijalekt i/ili akcenat) ili izbore riječi.	Odgovori su trenutni, odgovarajući i informativni. Efikasno kontrolira odnos govornik/slušatelj.
Operativni 4	Izgovor, akcenat, ritam i intonacija su pod uticajem prvog jezika ili regionalne varijante, ali samo ponekad utiču na lakoću razumijevanja.	Osnovne gramatičke konstrukcije i modeli rečenica se koriste kreativno i obično su dobro kontrolirani. Mogu da se pojave greške, posebno u vanrednim ili neočekivanim okolnostima, ali rijetko utiču na značenje.	Fond riječi i preciznost su obično dovoljni za uspješnu komunikaciju kod opštih, konkretnih i stručnih tema. Može često da parafrazira uspješno u nedostatku fonda riječi u vanrednim ili neočekivanim okolnostima.	Izgovara duže fraze odgovarajućim tempom. Može postojati povremen prekid u tečnom izgovoru pri prelasku sa uvježbanog ili usko stručnog govora na spontanu komunikaciju, ali ovo ne sprječava efikasnu komunikaciju. Može ograničeno da koristi rečenične markere ili veznike. Poštalice ne odvlače pažnju.	Razumijevanje je uglavnom precizno kod opštih, konkretnih i stručnih tema kada je akcenat ili varijanta koja se koristi dovoljno razumljiva za međunarodne zrakoplovne korisnike. Kada se govornik suoči sa lingvističkim ili situacijskim problemom ili neočekivanim obrtom događaja, razumijevanje može da bude sporije ili da zahtijeva strategije razjašnjenja.	Odgovori su obično trenutni, odgovarajući i informativni. Inicira i održava razmjenu podataka čak i kada se radi o neočekivanom obrtu događaja. Adekvatno se nosi sa očiglednim nesporazumima kroz provjeru, potvrdu ili razjašnjenje.

Skala ocjenjivanja poznavanja jezika: pred-operativni, osnovni i pred-osnovni nivo

	IZGOVOR Koristi dijalekt i/ili akcentat razumljiv za zrakoplovnu zajednicu.	KONSTRUKCIJA Relevantne gramatičke konstrukcije i modeli rečenica su određeni jezičkim funkcijama koje odgovaraju zadatku.	FOND RIJEČI	TEČNOST IZGOVORA	RAZUMIJEVANJE	KOMUNIKACIJA
Pred-operativni 3	Izgovor, akcentat, ritam i intonacija su pod uticajem prvog jezika ili regionalne varijante i često utiču na lakoću razumijevanja.	Osnovne gramatičke konstrukcije i modeli rečenica koji su povezani sa predvidljivim situacijama nisu uvijek dobro kontrolirani. Greške često utiču na značenje.	Fond riječi i preciznost su često dovoljni za komunikaciju kod opštih, konkretnih ili stručnih tema, ali opseg je ograničen izbor riječi često nije odgovarajući. Često nije u mogućnosti da uspješno parafrazira u nedostatku fonda riječi.	Izgovara duže fraze ali upotreba fraza i pauza često nije odgovarajuća. Okljevanje ili usporenost u jezičkoj obradi mogu da spriječe efikasnu komunikaciju. Poštalice ponekad odvlače pažnju.	Razumijevanje je često precizno kod opštih, konkretnih i stručnih tema kada je akcentat ili varijanta koja se koristi dovoljno razumljiva za međunarodne zrakoplovne korisnike. Može se desiti da ne razumije lingvistički ili situacijski problem ili neočekivani obrt događaja.	Odgovori su ponekad trenutni, odgovarajući i informativni. Može da inicira i održava razmjenu podataka uz razumnu lakoću kod poznatih tema i u predvidljivim situacijama. Uopšteno neadekvatni kada se radi o neočekivanom obrtu događaja.
Osnovni 2	Izgovor, akcentat, ritam i intonacija su pod velikim uticajem prvog jezika ili regionalne varijante i obično utiču na lakoću razumijevanja.	Pokazuje samo ograničenu kontrolu nekolicine jednostavnih memorisanih gramatičkih konstrukcija i modela rečenica.	Ograničen opseg fonda riječi koji se sastoji samo od izdvojenih riječi i memorisanih fraza.	Može da koristi veoma kratke, izolovane, memorisane iskaze sa čestim pauzama i ometajućom upotrebom poštalice, da bi našao izraze i izgovorio manje poznate riječi.	Razumijevanje je ograničeno na izolovane, memorisane fraze kada su pažljivo i polako izgovorene.	Vrijeme odgovora je sporo i često neodgovarajuće. Komunikacija je ograničena na jednostavnu rutinsku razmjenu podataka.
Pred-osnovni 1	Rezultati su na nivou ispod osnovnog nivoa.	Rezultati su na nivou ispod osnovnog nivoa.	Rezultati su na nivou ispod osnovnog nivoa.	Rezultati su na nivou ispod osnovnog nivoa.	Rezultati su na nivou ispod osnovnog nivoa.	Rezultati su na nivou ispod osnovnog nivoa.

Prilog 2 Dodatka I**OSNOVNO OSPOSOBLJAVANJE****(Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddio D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtačka 1.)****SADRŽAJ**

- 1. PREDMET: UVOD U KURS**
- 2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO**
- 3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM**
- 4. PREDMET: METEOROLOGIJA**
- 5. PREDMET: NAVIGACIJA**
- 6. PREDMET: ZRAKOPLOVI**
- 7. PREDMET: LJUDSKI FAKTORI**
- 8. PREDMET: OPREMA I SISTEMI**
- 9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE**

1. PREDMET: UVOD U KURS

TEMA INTRB 1 - VOĐENJE KURSA

Podtema INTRB 1.1 - Predstavljanje kursa

Podtema INTRB 1.2 - Administracija kursa

Podtema INTRB 1.3 - Materijal za učenje i dokumentacija za osposobljavanje

TEMA INTRB 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA KONTROLU ZRAČNOG PROMETA

Podtema INTRB 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa

Podtema INTRB 2.2 - Sistem vrijednosti osposobljavanja

Podtema INTRB 2.3 - Postupak ocjenjivanja/Proces procjene (Assessment process)

TEMA INTRB 3 - ATCO U BUDUĆNOSTI/UVOD U KARIJERU KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA

Podtema INTRB 3.1 - Perspektive u poslu

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAWB 1 - Uvod u zrakoplovno pravo

Podtema LAWB 1.1 - Značaj zrakoplovnog prava

TEMA LAWB 2 - MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

Podtema LAWB 2.1 - ICAO

Podtema LAWB 2.2 - Evropske i druge agencije

Podtema LAWB 2.3 - Zrakoplovna udruženja

TEMA LAWB 3 - DRŽAVNE ORGANIZACIJE

Podtema LAWB 3.1 - Svrha i uloga

Podtema LAWB 3.2 - Državni zakonodavni postupci

Podtema LAWB 3.3 - Nadležni organ

Podtema LAWB 3.4 - Domaća zrakoplovna udruženja

TEMA LAWB 4 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATS-U

Podtema LAWB 4.1 - Sigurnosna regulativa/Safety regulation

Podtema LAWB 4.2 - Sistem upravljanja sigurnosti

TEMA LAWB 5 - PRAVILA I PROPISI

Podtema LAWB 5.1 - Mjerne jedinice

Podtema LAWB 5.2 - Licenciranje i certifikacija kontrolora zračnog prometa

Podtema LAWB 5.3 - Pregled usluga zračne plovidbe i operativnih usluga u zračnom prometu

Podtema LAWB 5.4 - Pravila letenja

Podtema LAWB 5.5 - Zračni prostor i ATS rute

Podtema LAWB 5.6 - Plan leta

Podtema LAWB 5.7 - Aerodromi

Podtema LAWB 5.8 - Procedure za čekanje za IFR letove

Podtema LAWB 5.9 - Procedure za čekanje za VFR letove

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATMB 1 - UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

Podtema ATMB 1.1 - Primjena mjernih jedinica

Podtema ATMB 1.2 - Usluga kontrole zračnog prometa (ATC)

Podtema ATMB 1.3 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)

Podtema ATMB 1.4 - Usluga uzbunjivanja

Podtema ATMB 1.5 - Savjetodavne usluge u zračnom prometu

Podtema ATMB 1.6 - Kapacitet ATS sistema i upravljanje protokom zračnog prometa

Podtema ATMB 1.7 - Upravljanje zračnim prostorom (ASM)

TEMA ATMB 2 - ALTIMetriJA I DODJELA NIVOA

Podtema ATMB 2.1 - Altimetrija

Podtema ATMB 2.2 - Prelazni nivo
 Podtema ATMB 2.3 - Dodjela nivoa
 TEMA ATMB 3 - RADIO-TELEFONIJA (RTF)
 Podtema ATMB 3.1 - Opšti operativni postupci u radio-telefoniji (RTF general operating procedures)
 TEMA ATMB 4 - ATC ODOBRENJA I ATC INSTRUKCIJE
 Podtema ATMB 4.1 - Tip i sadržaj ATC odobrenja
 Podtema ATMB 4.2 - ATC instrukcija
 TEMA ATMB 5 - KOORDINACIJA
 Podtema ATMB 5.1 - Principi, tipovi i sadržaj koordinacije
 Podtema ATMB 5.2 - Potreba za koordinacijom
 Podtema ATMB 5.3 - Načini koordinacije
 TEMA ATMB 6 - PRIKAZ PODATAKA
 Podtema ATMB 6.1 - Izdvajanje podataka
 Podtema ATMB 6.2 - Upravljanje podacima
 TEMA ATMB 7 - RAZDVAJANJA
 Podtema ATMB 7.1 - Vertikalno razdvajanje i procedure
 Podtema ATMB 7.2 - Horizontalno razdvajanje i procedure
 Podtema ATMB 7.3 - Vizuelno razdvajanje
 Podtema ATMB 7.4 - Aerodromsko razdvajanje i procedure
 Podtema ATMB 7.5 - Razdvajanje na osnovu ATS nadzornih sistema
 Podtema ATMB 7.6 - Razdvajanje uzrokovano vrtložnom turbulencijom
 TEMA ATMB 8 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI
 Podtema ATMB 8.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku
 Podtema ATMB 8.2 - Sigurnosne mreže na zemlji
 TEMA ATMB 9 - OSNOVNE PRAKTIČNE VJEŠTINE
 Podtema ATMB 9.1 - Proces upravljanja prometom
 Podtema ATMB 9.2 - Osnovne praktične vještine primjenjive na sva ovlaštenja
 Podtema ATMB 9.3 - Osnovne praktične vještine primjenjive za aerodrome
 Podtema ATMB 9.4 - Osnovne praktične vještine primjenjive za nadzor

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA METB 1 - UVOD U METEOROLOGIJU
 Podtema METB 1.1 - Primjena jedinica mjere/mjernih jedinica
 Podtema METB 1.2 - Zrakoplovstvo i meteorologija
 Podtema METB 1.3 - Organizacija meteorološke službe
 TEMA METB 2 - ATMOSFERA
 Podtema METB 2.1 - Sastav i struktura
 Podtema METB 2.2 - Standardna atmosfera
 Podtema METB 2.3 - Toplota i temperatura
 Podtema METB 2.4 - Voda u atmosferi
 Podtema METB 2.5 - Zračni pritisak
 TEMA METB 3 - CIRKULACIJE UNUTAR ATMOSFERE
 Podtema METB 3.1 - Cirkulacija zraka/opšte
 Podtema METB 3.2 - Zračne mase i frontalni sistemi
 Podtema METB 3.3 - Sistem mezo skala
 Podtema METB 3.4 - Vjetar/vjetrovi
 TEMA METB 4 - METEOROLOŠKE POJAVE
 Podtema METB 4.1 - Oblaci
 Podtema METB 4.2 - Vrste padavina
 Podtema METB 4.3 - Vidljivost
 Podtema METB 4.4 - Opasne meteorološke pojave
 TEMA METB 5 - METEOROLOŠKE INFORMACIJE ZA ZRAKOPLOVSTVO
 Podtema METB 5.1 - Poruke i izvještaji

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAVB 1 - UVOD U NAVIGACIJU
 Podtema NAVB 1.1 - Primjena mjernih jedinica/jedinica mjere
 Podtema NAVB 1.2 - Svrha i upotreba navigacije
 TEMA NAVB 2 - PLANETA ZEMLJA

Podtema NAVB 2.1 - Položaj i kretanja planete Zemlje
 Podtema NAVB 2.2 - Koordinatni sistem, pravac i razdaljina/odstojanje
 Podtema NAVB 2.3 - Magnetizam
 TEMA NAVB 3 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE
 Podtema NAVB 3.1 - Izrada mapa i projekcije
 Podtema NAVB 3.2 - Mape i karte za upotrebu u zrakoplovstvu
 TEMA NAVB 4 - OSNOVE NAVIGACIJE
 Podtema NAVB 4.1 - Uticaj vjetra
 Podtema NAVB 4.2 - Brzina
 Podtema NAVB 4.3 - Vizuelna navigacija
 Podtema NAVB 4.4 - Navigacioni aspekti planiranja leta
 TEMA NAVB 5 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA
 Podtema NAVB 5.1 - Zemaljski sistemi
 Podtema NAVB 5.2 - Inercioni navigacijski sistemi
 Podtema NAVB 5.3 - Satelitski sistemi
 Podtema NAVB 5.4 - Instrumentalne dolazne procedure
 TEMA NAVB 6 - NAVIGACIJA ZASNOVANA NA PERFORMANSAMA ZRAKOPLOVA
 Podtema NAVB 6.1 - Principi i benefiti prostorne navigacije
 Podtema NAVB 6.2 - Uvod u navigaciju zasnovanu na performansama zrakoplova
 Podtema NAVB 6.3 - Primjena navigacije zasnovane na performansama zrakoplova
 TEMA NAVB 7 - RAZVOJ NAVIGACIJE
 Podtema NAVB 7.1 - Razvoj navigacije u budućnosti

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFTB 1 - UVOD U ZRAKOPLOVE
 Podtema ACFTB 1.1 - Upotreba mjernih jedinica
 Podtema ACFTB 1.2 - Zrakoplovstvo i zrakoplovi
 TEMA ACFTB 2 - PRINCIPI LETENJA
 Podtema ACFTB 2.1 - Sile koje djeluju na zrakoplove
 Podtema ACFTB 2.2 - Strukturalne komponente i upravljanje zrakoplovom
 Podtema ACFTB 2.3 - Envelopa leta
 TEMA ACFTB 3 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFTB 3.1 - Kategorije zrakoplova
 Podtema ACFTB 3.2 - Kategorije vrtložnih turbulencija
 Podtema ACFTB 3.3 - ICAO kategorija na osnovu brzine zrakoplova u prilazu
 Podtema ACFTB 3.4 - Kategorije životne sredine
 TEMA ACFTB 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA
 Podtema ACFTB 4.1 - Prepoznavanje
 Podtema ACFTB 4.2 - Podaci o performansama zrakoplova
 TEMA ACFTB 5 - MOTORI ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFTB 5.1 - Klipni motori
 Podtema ACFTB 5.2 - Mlazni motori
 Podtema ACFTB 5.3 - Turboeladni motor
 Podtema ACFTB 5.4 - Zrakoplovna goriva
 TEMA ACFTB 6 - SISTEMI I INSTRUMENTI U ZRAKOPLOVIMA
 Podtema ACFTB 6.1 - Instrumenti za letenje
 Podtema ACFTB 6.2 - Navigacioni instrumenti
 Podtema ACFTB 6.3 - Motorski instrumenti
 Podtema ACFTB 6.4 - Sistemi zrakoplova
 TEMA ACFTB 7 - FAKTORI KOJI UTIČU NA PERFORMANSE ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFTB 7.1 - Faktori pri polijetanju
 Podtema ACFTB 7.2 - Faktori pri penjanju
 Podtema ACFTB 7.3 - Faktori pri krstarenju
 Podtema ACFTB 7.4 - Faktori pri poniranju i početnom prilaženju
 Podtema ACFTB 7.5 - Faktori pri završnom prilaženju i slijetanju
 Podtema ACFTB 7.6 - Ekonomski faktori
 Podtema ACFTB 7.7 - Ekološki faktori

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTORI

TEMA HUMB 1 - UVOD U LJUDSKI FAKTOR
 Podtačka HUMB 1.1 - Tehnike učenja
 Podtačka HUMB 1.2 - Relevantnost ljudskog faktora za ATC
 Podtačka HUMB 1.3 - Ljudski faktor i ATC
 TEMA HUMB 2 - LJUDSKE SPOSOBNOSTI
 Podtema HUMB 2.1 - Ponašanje pojedinca
 Podtema HUMB 2.2 - Safety Culture i profesionalno ponašanje
 Podtema HUMB 2.3 - Zdravlje i zadovoljstvo
 Podtema HUMB 2.4 - Tinski rad
 Podtema HUMB 2.5 - Osnovne potrebe ljudi na radnom mjestu
 Podtema HUMB 2.6 - Stres
 TEMA HUMB 3 - LJUDSKA GREŠKA
 Podtema HUMB 3.1 - Opasnosti od greške
 Podtema HUMB 3.2 - Definicija ljudske greške
 Podtema HUMB 3.3 - Klasifikacija ljudske greške
 Podtema HUMB 3.4 - Analiza rizika i upravljanje rizicima
 TEMA HUMB 4 - KOMUNIKACIJA
 Podtema HUMB 4.1 - Važnost/Značaj dobre komunikacije u ATC
 Podtema HUMB 4.2 - Proces komunikacije
 Podtema HUMB 4.3 - Načini komunikacije
 TEMA HUMB 5 - RADNO OKRUŽENJE
 Podtema HUMB 5.1 - Ergonomija i potreba za dobrim dizajnom
 Podtema HUMB 5.2 - Oprema i pribor za rad
 Podtema HUMB 5.3 - Automatizacija

8. PREDMET: OPREMA I SISTEMI

TEMA EQPSB 1 - ATC oprema
 Podtema EQPSB 1.1 - Osnovi tipovi ATC opreme
 TEMA EQPSB 2 - RADIO-UREĐAJI
 Podtema EQPSB 2.1 - Radio-teorija
 Podtema EQPSB 2.2 - Radio-goniometrija
 TEMA EQPSB 3 - KOMUNIKACIJSKA OPREMA
 Podtema EQPSB 3.1 - Radio-komunikacije
 Podtema EQPSB 3.2 - Glasovna komunikacija između ATS jedinica/pozicija
 Podtema EQPSB 3.3 - Komunikacija putem data linka
 Podtema EQPSB 3.4 - Komunikacija između avio-prevoznika
 TEMA EQPSB 4 - UVOD U NADZOR
 Podtema EQPSB 4.1 - Koncept nadzora u ATS-u
 TEMA EQPSB 5 - RADAR
 Podtema EQPSB 5.1 - Principi rada radara
 Podtema EQPSB 5.2 - Primarni radar
 Podtema EQPSB 5.3 - Sekundarni radar
 Podtema EQPSB 5.4 - Upotreba radara
 Podtema EQPSB 5.5 - Mod S
 TEMA EQPSB 6 - AUTOMATSKI NADZOR
 Podtema EQPSB 6.1 - Načela automatskog nadzora
 Podtema EQPSB 6.2 - Upotreba automatskog nadzora
 TEMA EQPSB 7 - MULTILATERACIJA
 Podtema EQPSB 7.1 - Principi multilateracije
 Podtema EQPSB 7.2 - Upotreba multilateracije
 TEMA EQPSB 8 - OBRADA PODATAKA NADZORA
 Podtema EQPSB 8.1 - Umrežavanje nadzornih podataka
 Podtema EQPSB 8.2 - Principi rada razmjene podataka nadzora
 TEMA EQPSB 9 - BUDUĆI UREĐAJI
 Podtema EQPSB 9.1 - Novi razvoji
 TEMA EQPSB 10 - AUTOMATIZACIJA ATS-a
 Podtema EQPSB 10.1 - Principi automatizacije
 Podtema EQPSB 10.2 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
 Podtema EQPSB 10.3 - Razmjena on-line podataka
 Podtema EQPSB 10.4 - Sistemi koji se koriste za automatsku diseminaciju informacija
 TEMA EQPSB 11 - RADNE POZICIJE

Podtema EQPSB 11.1 - Oprema na radnom mjestu
 Podtema EQPSB 11.2 - Aerodromska kontrola
 Podtema EQPSB 11.3 - Prilazna kontrola
 Podtema EQPSB 11.4 - Oblasna kontrola

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PENB 1 - UPOZNAVANJE
 Podtema PENB 1.1 - ATS i uređaji na aerodromu
 TEMA PENB 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA
 Podtema PENB 2.1 - Civilno zrakoplovstvo
 Podtema PENB 2.2 - Vojska
 Podtema PENB 2.3 - Očekivanja i zahtjevi pilota
 TEMA PENB 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA
 Podtema PENB 3.1 - Odnosi sa korisnicima usluga
 TEMA PENB 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE
 Podtema PENB 4.1 - Zaštita životne sredine

Prilog 3 Dodatka I**AERODROMSKA VIZUELNA KONTROLA (ADV)**

(Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddio D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtačka 2. i)

SADRŽAJ

1. PREDMET: UVOD U KURS
2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO
3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM
4. PREDMET: METEOROLOGIJA
5. PREDMET: NAVIGACIJA
6. PREDMET: ZRAKOPLOVI
7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR
8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI
9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE
10. PREDMET: NEUOBICAJENE I VANREDNE SITUACIJE
11. PREDMET: AERODROMI

1. PREDMET: UVOD U KURS

TEMA INTR 1 - UPRAVLJANJE KURSOM
 Podtema INTR 1.1 - Uvod u kurs
 Podtema INTR 1.2 - Vodenje kursa
 Podtema INTR 1.3 - Materijali za učenje i dokumentacija za kurs
 TEMA INTR 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA ATC
 Podtema INTR 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa
 Podtema INTR 2.2 - Načela osposobljavanja
 Podtema INTR 2.3 - Postupak ocjenjivanja

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAW 1 - ATCO LICENCIRANJE/CERTIFIKAT O STRUČNOSTI
 Podtema LAW 1.1 - Prava i uvjeti
 TEMA LAW 2 - PRAVILA I PROPISI
 Podtema LAW 2.1 - Izvještaji
 Podtema LAW 2.2 - Zračni prostor
 TEMA LAW 3 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATC
 Podtema LAW 3.1 - Proces povratnih informacija
 Podtema LAW 3.2 - Sigurnosna istraga

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATM 1 - PRUŽANJE USLUGA
 Podtema ATM 1.1 - Usluga aerodromske kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 1.2 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)
 Podtema ATM 1.3 - Usluga uzbunjivanja (ALRS)
 Podtema ATM 1.4 - Kapacitet sistema operativnih usluga u zračnom prometu i upravljanje protokom zračnog prometa
 TEMA ATM 2 - KOMUNIKACIJA

Podtema ATM 2.1 - Efikasna komunikacija
 TEMA ATM 3- ODOBRENJA I UPUTSTVA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
 Podtema ATM 3.1 - Odobrenje kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 3.2 - Instrukcije kontrole zračnog prometa
 TEMA ATM 4- KOORDINACIJA
 Podtema ATM 4.1 - Potreba za koordinacijom
 Podtema ATM 4.2 - Sredstva i metode koordinacije
 Podtema ATM 4.3 - Postupci koordinacije
 TEMA ATM 5 - ALTIMetriJA I DODJELA NIVOA
 Podtema ATM 5.1 - Altimetrija
 TEMA ATM 6 - RAZDVAJANJA
 Podtema ATM 6.1 - Razdvajanje zrakoplova u odlasku
 Podtema ATM 6.2 - Razdvajanje između zrakoplova koji slijeće i prethodnog zrakoplova koji slijeće ili polijeće
 Podtema ATM 6.3 - Longitudinalno razdvajanje vrtložnih turbulencija na osnovu vremena/Vremensko dužinsko razdvajanje uzrokovano vrtložnom turbulencijom
 Podtema ATM 6.4. - Smanjeni minimum razdvajanja
 TEMA ATM 7 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI
 Podtema ATM 7.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku
 Podtema ATM 7.2 - Sigurnosne mjere na zemlji
 TEMA ATM 8 - PRIKAZ PODATAKA
 Podtema ATM 8.1 - Upravljanje podacima
 TEMA ATM 9 - OPERATIVNO OKRUŽENJE (SIMULIRANO)
 Podtema 9.1 - Integritet radnog okruženja
 Podtema 9.2 - Provjera aktuelnosti operativnih procedura
 Podtema 9.3 - Prijenos-preuzimanje informacija
 TEMA ATM 10 - PRUŽANJE USLUGA AERODROMSKE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
 Podtema ATM 10.1 - Odgovornost za pružanje usluga
 Podtema ATM 10.2 - Funkcije aerodromskog kontrolnog tornja
 Podtema ATM 10.3 - Proces upravljanja prometom
 Podtema ATM 10.4 - Zrakoplovna zemaljska svjetla
 Podtema ATM 10.5 - Informacije zrakoplovu od strane aerodromskog kontrolnog tornja
 Podtema ATM 10.6 - Kontrola aerodromskog prometa
 Podtema ATM 10.7 - Kontrola prometa u aerodromskom krugu
 Podtema ATM 10.8 - Poletno-sletna staza u upotrebi

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA MET 1 - METEOROLOŠKE POJAVE
 Podtema MET 1.1 - Meteorološke pojave
 TEMA MET 2 - IZVORI METEOROLOŠKIH PODATAKA
 Podtema MET 2.1 - Meteorološki instrumenti
 Podtema MET 2.2 - Ostali izvori meteoroloških podataka

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAV 1 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE
 Podtema NAV 1.1 - Mape i karte
 TEMA NAV 2 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA
 Podtema NAV 2.1 - Navigacijski sistemi
 Podtema NAV 2.2 - Stabiliziran prilaz

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFT 1 - INSTRUMENTI ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFT 1.1 - Instrumenti zrakoplova
 TEMA ACFT 2 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFT 2.1 - Vrtložna turbulencija
 TEMA ACFT 3 - FAKTORI KOJI UTIČU NA PERFORMANSE ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFT 3.1 - Faktori pri polijetanju
 Podtema ACFT 3.2 - Faktori pri penjanju
 Podtema ACFT 3.3 - Faktori pri završnom prilazu i slijetanju
 Podtema ACFT 3.4 - Ekonomski faktori
 Podtema ACFT 3.5 - Ekološki faktori

TEMA ACFT 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA
 ACFT 4.1 - Poznavanje tipova zrakoplova
 ACFT 4.2 - Podaci o performansama zrakoplova

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR

TEMA HUM 1 - PSIHOLOŠKI FAKTORI
 Podtema HUM 1.1 - Kognitivni
 TEMA HUM 2 - MEDICINSKI I FIZIOLOŠKI FAKTORI
 Podtema HUM 2.1 - Zamor
 Podtema HUM 2.2 - Psihofizička kondicija
 TEMA HUM 3- SOCIJALNI I ORGANIZACIJSKI FAKTORI
 Podtema HUM 3.1 - Upravljanje timskim resursima (TRM)
 Podtema HUM 3.2 - Timski rad i uloge u timu
 Podtema HUM 3.3 - Odgovorno ponašanje
 TEMA HUM 4 - STRES
 Podtema HUM 4.1 - Stres
 Podtema HUM 4.2 - Upravljanje stresom
 TEMA HUM 5 - LJUDSKA GREŠKA
 Podtema HUM 5.1 - Ljudska greška
 Podtema HUM 5.2 - Kršenje pravila
 TEMA HUM 6 - SARADNJA
 Podtema HUM 6.1 - Komunikacija
 Podtema HUM 6.2 - Saradnja u okviru iste oblasti odgovornosti
 Podtema HUM 6.3 - Saradnja u okviru različitih oblasti odgovornosti
 Podtema HUM 6.4 - Saradnja između kontrolora zračnog prometa/pilota

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI

TEMA EQPS 1 - GOVORNA KOMUNIKACIJA
 Podtema EQPS 1.1 - Radio-komunikacije
 Podtema EQPS 1.2 - Drugi oblici govorne komunikacije
 TEMA EQPS 2 - AUTOMATIZACIJA U ATS
 Podtema EQPS 2.1 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
 Podtema EQPS 2.2 - Automatska razmjena podataka
 TEMA EQPS 3 - RADNO MJESTO KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
 Podtema EQPS 3.1 - Rad i praćenje uređaja
 Podtema EQPS 3.2 - Prikazi situacija i informacijski sistemi
 Podtema EQPS 3.3 - Sistemi za podatke o letu
 TEMA EQPS 4 - BUDUĆA OPREMA
 Podtema EQPS 4.1 - Novi razvoji
 TEMA EQPS 5 - OGRANIČENJA I DEGRADACIJA OPREME I SISTEMA
 Podtema EQPS 5.1 - Reakcija na ograničenja
 Podtema EQPS 5.2 - Degradacija uređaja za komunikaciju
 Podtema EQPS 5.3 - Degradacija uređaja za navigaciju

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PEN 1 - Upoznavanje
 Podtema PEN 1.1 - Studijska posjeta aerodromu
 TEMA PEN 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA
 Podtema PEN 2.1 - Učesnici u civilnim ATS operacijama
 Podtema PEN 2.2 - Učesnici u vojnim ATS operacijama
 TEMA PEN 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA
 Podtema PEN 3.1 - Pružanje usluga i zahtjevi korisnika
 TEMA PEN 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE
 Podtema PEN 4.1 - Zaštita životne sredine

10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

TEMA ABES 1 - NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE (ABES)
 Podtema ABES 1.1 - Pregled neuobičajenih situacija i situacija u slučaju opasnosti
 TEMA ABES 2 - USAVRŠAVANJE VJEŠTINA
 Podtema ABES 2.1 - Efikasnost komunikacije

Podtema ABES 2.2 - Izbjegavanje mentalnog preopterećenja
 Podtema ABES 2.3 - Saradnja zrak/zemlja
 TEMA ABES 3 - PROCEDURE U NEUOBICAJENIM I VANREDNIM SITUACIJAMA
 Podtema ABES 3.1 - Priprema procedura za ABES
 Podtema ABES 3.2 - Prekid radio-veze
 Podtema ABES 3.3 - Nezakonito ometanje i prijetnja bombom u zrakoplovu
 Podtema ABES 3.4 - Zalutali ili neidentificirani zrakoplov
 Podtema ABES 3.5 - Neovlašteni izlazak na pistu

11. PREDMET: AERODROMI

TEMA AGA 1 - PODACI O AERODROMU, IZGLED I KOORDINACIJA
 Podtema AGA 1.1 - Definicije
 Podtema AGA 1.2 - Koordinacija
 TEMA AGA 2 - POVRŠINE ZA KRETANJE
 Podtema AGA 2.1 - Površine za kretanje
 Podtema AGA 2.2 - Manevarske površine
 Podtema AGA 2.3 - Poletno-sletne staze
 TEMA AGA 3 - PREPREKE
 Podtema AGA 3.1 - Zračni prostor i nadvišavanje prepreka oko aerodroma
 TEMA AGA 4 - RAZNI UREĐAJI
 Podtema AGA 4.1 - Lokacija

Prilog 4 Dodatka I

AERODROMSKA INSTRUMENTALNA KONTROLA (ADI) DODATNO OVLAŠTENJE/ODOBRENJE UZ OVLAŠTENJE TORANJSKE KONTROLE (TWR)
 (Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddijel D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtač
SADRŽAJ

1. PREDMET: UVOD U KURS
2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO
3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM
4. PREDMET: METEOROLOGIJA
5. PREDMET: NAVIGACIJA
6. PREDMET: ZRAKOPLOVI
7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR
8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI
9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE
10. PREDMET: NEUOBICAJENE I VANREDNE SITUACIJE
11. PREDMET: AERODROMI

1. PREDMET: UVOD U KURS

TEMA INTR 1 - UPRAVLJANJE KURSOM
 Podtema INTR 1.1 - Uvod u kurs
 Podtema INTR 1.2 - Vođenje kursa
 Podtema INTR 1.3 - Materijali za učenje i dokumentacija za kurs
 TEMA INTR 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA ATC
 Podtema INTR 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa
 Podtema INTR 2.2 - Načela obuke
 Podtema INTR 2.3 - Proces procjene

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAW 1 - ATCO LICENCIRANJE/CERTIFIKAT O STRUČNOSTI
 Podtema LAW 1.1 - Prava/Privilegije i uvjeti
 TEMA LAW 2 - PRAVILA I PROPISI
 Podtema LAW 2.1 - Izvještaji
 Podtema LAW 2.2 - Zračni prostor
 TEMA LAW 3 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATC
 Podtema LAW 3.1 - Proces povratnih informacija
 Podtema LAW 3.2 - Sigurnosna istraga

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATM 1 - PRUŽANJE USLUGA
 Podtema ATM 1.1 - Usluga aerodromske kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 1.2 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)
 Podtema ATM 1.3 - Usluga uzbunjivanja (ALRS)
 Podtema ATM 1.4 - Kapacitet sistema operativnih usluga u zračnom prometu i upravljanje protokom zračnog prometa
 TEMA ATM 2 - KOMUNIKACIJA
 Podtema ATM 2.1 - Efikasna komunikacija
 TEMA ATM 3 - ODOBRENJA I UPUTSTVA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
 Podtema ATM 3.1 - Odobrenje kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 3.2 - Instrukcije kontrole zračnog prometa
 TEMA ATM 4 - KOORDINACIJA
 Podtema ATM 4.1 - Potreba za koordinacijom
 Podtema ATM 4.2 - Sredstva i metode koordinacije
 Podtema ATM 4.3 - Postupci koordinacije/Procedure koordinacije
 TEMA ATM 5 - ALTIMetriJA I DODJELA NIVOA
 Podtema ATM 5.1 - Altimetrija
 Podtema ATM 5.2 - Nadvišavanje terena
 TEMA ATM 6 - RAZDVAJANJA
 Podtema ATM 6.1 - Razdvajanje zrakoplova u odlasku
 Podtema ATM 6.2 - Razdvajanje zrakoplova u polijetanju od zrakoplova u slijetanju
 Podtema ATM 6.3 - Razdvajanje zrakoplova u slijetanju od prethodnog zrakoplova u slijetanju ili od zrakoplova u polijetanju
 Podtema ATM 6.4 - Vremensko longitudinalno razdvajanje uzrokovano vrtložnom turbulencijom
 Podtema ATM 6.5 - Smanjeni minimum razdvajanja
 TEMA ATM 7 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI
 Podtema ATM 7.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku
 Podtema ATM 7.2 - Sigurnosne mjere na zemlji
 TEMA ATM 8 - PRIKAZ PODATAKA
 Podtema ATM 8.1 - Upravljanje podacima
 TEMA ATM 9 - OPERATIVNO OKRUŽENJE (SIMULIRANO)
 Podtema 9.1 - Integritet radnog okruženja
 Podtema 9.2 - Provjera aktuelnosti operativnih procedura
 Podtema 9.3 - Prijenos-preuzimanje informacija
 TEMA ATM 10 - PRUŽANJE USLUGA AERODROMSKE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
 Podtema ATM 10.1 - Odgovornost za pružanje usluga
 Podtema ATM 10.2 - Funkcije aerodromskog kontrolnog tornja
 Podtema ATM 10.3 - Proces upravljanja prometom
 Podtema ATM 10.4 - Zrakoplovna zemaljska svjetla
 Podtema ATM 10.5 - Informacije zrakoplovu od strane aerodromskog kontrolnog tornja
 Podtema ATM 10.6 - Kontrola aerodromskog prometa
 Podtema ATM 10.7 - Kontrola prometa u aerodromskom krugu
 Podtema ATM 10.8 - Poletno-sletna staza u upotrebi
 TEMA ATM 11 - PRUŽANJE USLUGE AERODROMSKE KONTROLE-INSTRUMENTALNO
 Podtema ATM 11.1 - Operacije u uvjetima smanjene vidljivosti i posebna pravila vizuelnog letenja (VFR)
 Podtema ATM 11.2 - Odlazeći promet
 Podtema ATM 11.3 - Dolazeći promet
 Podtema ATM 11.4 - Usluga aerodromske kontrole s podrškom naprednih sistema

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA MET 1 - METEOROLOŠKE POJAVE
 Podtema MET 1.1 - Meteorološke pojave
 TEMA MET 2 - IZVORI METEOROLOŠKIH PODATAKA

Podtema MET 2.1 - Meteorološki instrumenti
Podtema MET 2.2 - Ostali izvori meteoroloških podataka

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAV 1 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE
Podtema NAV 1.1 - Mape i karte
TEMA NAV 2 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA
Podtema NAV 2.1 - Navigacijski sistemi
Podtema NAV 2.2 - Stabiliziran prilaz
Podtema NAV 2.3 - Instrumentalni odlasci i dolasci
Podtema NAV 2.4 - Satelitski sistemi
Podtema NAV 2.5 - PBN aplikacije/Primjene navigacije temeljene na performansama

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFT 1 - INSTRUMENTI U ZRAKOPLOVU
Podtema ACFT 1.1 - Instrumenti u zrakoplovu
TEMA ACFT 2 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA
Podtema ACFT 2.1 - Vrtložna turbulencija
Podtema ACFT 2.2 - Primjena ICAO kategorija na osnovu brzine zrakoplova u prilazu/Primjena ICAO kategorije prilaza (Application of ICAO approach categories)
TEMA ACFT 3 - FAKTORI KOJI UTIČU NA PERFORMANSE ZRAKOPLOVA
Podtema ACFT 3.1 - Faktori pri polijetanju
Podtema ACFT 3.2 - Faktori pri penjanju
Podtema ACFT 3.3 - Faktori pri završnom prilaženju i slijetanju
Podtema ACFT 3.4 - Ekonomski faktori
Podtema ACFT 3.5 - Ekološki faktori
TEMA ACFT 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA
Podtema ACFT 4.1 - Prepoznavanje tipova zrakoplova
Podtema ACFT 4.2 - Podaci o performansama zrakoplova

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR

TEMA HUM 1 - PSIHOLOŠKI FAKTORI
Podtema HUM 1.1 - Kognitivni
TEMA HUM 2 - MEDICINSKI I FIZIOLOŠKI FAKTORI
Podtema HUM 2.1 - Zamor
Podtema HUM 2.2 - Psihofizička kondicija
TEMA HUM 3 - SOCIJALNI I ORGANIZACIJSKI FAKTORI
Podtema HUM 3.1 - Upravljanje timskim resursima (TRM)
Podtema HUM 3.2 - Timski rad i timske uloge
Podtema HUM 3.3 - Odgovorno ponašanje
TEMA HUM 4 - STRES
Podtema HUM 4.1 - Stres
Podtema HUM 4.2 - Upravljanje stresom
TEMA HUM 5 - LJUDSKA GREŠKA
Podtema HUM 5.1 - Ljudska greška
Podtema HUM 5.2 - Kršenje pravila
TEMA HUM 6 - SARADNJA
Podtema HUM 6.1 - Komunikacija
Podtema HUM 6.2 - Saradnja u okviru iste oblasti odgovornosti
Podtema HUM 6.3 - Saradnja u okviru različitih oblasti odgovornosti
Podtema HUM 6.4 - Saradnja između kontrolora zračnog prometa /pilota

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI

TEMA EQPS 1 - GOVORNA KOMUNIKACIJA
Podtema EQPS 1.1 - Radio-komunikacije
Podtema EQPS 1.2 - Drugi oblici govorne komunikacije
TEMA EQPS 2 - AUTOMATIZACIJA U ATS
Podtema EQPS 2.1 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
Podtema EQPS 2.2 - Automatska razmjena podataka
TEMA EQPS 3 - RADNO MJESTO KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
Podtema EQPS 3.1 - Rad i praćenje uređaja

Podtema EQPS 3.2 - Prikazi situacija i informacijski sistemi
Podtema EQPS 3.3 - Sistemi za podatke o letu
TEMA EQPS 4 - BUDUĆA OPREMA
Podtema EQPS 4.1 - Novi razvoji
TEMA EQPS 5 - OGRANIČENJA I DEGRADACIJA OPREME I SISTEMA
Podtema EQPS 5.1 - Reakcija na ograničenja
Podtema EQPS 5.2 - Degradacija uređaja za komunikaciju
Podtema EQPS 5.3 - Degradacija uređaja za navigaciju

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PEN 1 - UPOZNAVANJE
Podtema PEN 1.1 - Studijska posjeta aerodromu
TEMA PEN 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA
Podtema PEN 2.1 - Učesnici u civilnim ATS operacijama
Podtema PEN 2.2 - Učesnici u vojnim ATS operacijama
TEMA PEN 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA
Podtema PEN 3.1 - Pružanje usluga i zahtjevi korisnika
TEMA PEN 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE
Podtema PEN 4.1 - Zaštita životne sredine

10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

TEMA ABES 1 - NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE (ABES)
Podtema ABES 1.1 - Pregled neuobičajenih situacija i situacija u slučaju opasnosti
TEMA ABES 2 - USAVRŠAVANJE VJEŠTINA
Podtema ABES 2.1 - Efikasnost komunikacije
Podtema ABES 2.2 - Izbjegavanje mentalnog preopterećenja
Podtema ABES 2.3 - Saradnja zrak/zemlja
TEMA ABES 3 - PROCEDURE U NEUOBIČAJENIM I VANREDNIM SITUACIJAMA
Podtema ABES 3.1 - Priprema procedura za ABES
Podtema ABES 3.2 - Prekid radio-veze
Podtema ABES 3.3 - Nezakonito ometanje i prijetnja bombom u zrakoplovu
Podtema ABES 3.4 - Zalutali ili neidentificirani zrakoplov
Podtema ABES 3.5 - Neovlašteni izlazak na pistu

11. PREDMET: AERODROMI

TEMA AGA 1 - PODACI O AERODROMU, IZGLED I KOORDINACIJA
Podtema AGA 1.1 - Definicije
Podtema AGA 1.2 - Koordinacija
TEMA AGA 2 - POVRŠINE ZA KRETANJE
Podtema AGA 2.1 - Površine za kretanje
Podtema AGA 2.2 - Manevarske površine
Podtema AGA 2.3 - Poletno-sletne staze
TEMA AGA 3 - PREPREKE
Podtema AGA 3.1 - Zračni prostor za nadvišavanje prepreka oko aerodroma
TEMA AGA 4 - RAZNI UREĐAJI I OPREMA
Podtema AGA 4.1 - Lokacija

Prilog 5 Dodatak I

OVLAŠTENJE PRILAZNE PROCEDURALNE KONTROLE (APP)

(Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddiod D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtačka 2. iii)

SADRŽAJ

1. PREDMET: UVOD U KURS
2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO
3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM
4. PREDMET: METEOROLOGIJA
5. PREDMET: NAVIGACIJA
6. PREDMET: ZRAKOPLOVI
7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI**9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE****10. PREDMET: NEUOBİČAJENE I VANREDNE SITUACIJE****11. PREDMET: AERODROMI****1. PREDMET: UVOD U KURS**

TEMA INTR 1 - UPRAVLJANJE KURSOM

Podtema INTR 1.1 - Uvod u kurs

Podtema INTR 1.2 - Vođenje kursa

Podtema INTR 1.3 - Materijali za učenje i dokumentacija za kurs

TEMA INTR 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA ATC

Podtema INTR 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa

Podtema INTR 2.2 - Načela obuke

Podtema INTR 2.3 - Proces procjene

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAW 1 - ATCO LICENCIRANJE

Podtema LAW 1.1 - Prava/Privilegije i uvjeti

TEMA LAW 2 - PRAVILA I PROPISI

Podtema LAW 2.1 - Izvještaji

Podtema LAW 2.2 - Zračni prostor

TEMA LAW 3 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATC

Podtema LAW 3.1 - Proces povratnih informacija

Podtema LAW 3.2 - Sigurnosna istraga

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATM 1 - PRUŽANJE USLUGA

Podtema ATM 1.1 - Usluga aerodromske kontrole zračnog prometa

Podtema ATM 1.2 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)

Podtema ATM 1.3 - Usluga uzbunjivanja (ALRS)

Podtema ATM 1.4 - Kapacitet sistema operativnih usluga u

zračnom prometu i upravljanje protokom zračnog prometa

Podtema ATM 1.5 - Upravljanje zračnim prostorom (ASM)

TEMA ATM 2 - KOMUNIKACIJA

Podtema ATM 2.1 - Efikasna komunikacija

TEMA ATM 3 - ODOBRENJA I UPUTSTVA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

Podtema ATM 3.1 - Odobrenje kontrole zračnog prometa

Podtema ATM 3.2 - Instrukcije kontrole zračnog prometa

TEMA ATM 4 - KOORDINACIJA

Podtema ATM 4.1 - Potreba za koordinacijom

Podtema ATM 4.2 - Sredstva i metode koordinacije

Podtema ATM 4.3 - Postupci koordinacije/Procedure koordinacije

TEMA ATM 5 - ALTIMetriJA I DODJELA NIVOA

Podtema ATM 5.1 - Altimetrija

Podtema ATM 5.2 - Nadvišavanje terena

TEMA ATM 6 - RAZDVAJANJA

Podtema ATM 6.1 - Vertikalno razdvajanje

Podtema ATM 6.2 - Horizontalno razdvajanje

Podtema ATM 6.3 - Delegiranje razdvajanja

TEMA ATM 7 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI

Podtema ATM 7.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku

TEMA ATM 8 - PRIKAZ PODATAKA

Podtema ATM 8.1 - Upravljanje podacima

TEMA ATM 9 - OPERATIVNO OKRUŽENJE (SIMULIRANO)

Podtema 9.1 - Integritet radnog okruženja

Podtema 9.2 - Provjera aktuelnosti operativnih procedura

Podtema 9.3 - Prijenos-preuzimanje informacija

TEMA ATM 10 - PRUŽANJE USLUGA AERODROMSKE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

Podtema ATM 10.1 - Odgovornost za pružanje usluga

Podtema ATM 10.2 - Prilazna kontrola zračnog prometa

Podtema ATM 10.3 - Proces upravljanja prometom

Podtema ATM 10.4 - Vođenje prometa

TEMA ATM 11 - POSTUPAK ČEKANJA

Podtema ATM 11.1 - Opšte procedure u postupku čekanja

Podtema ATM 11.2 - Zrakoplov u prilazu

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA MET 1 - METEOROLOŠKE POJAVE

Podtema MET 1.1 - Meteorološke pojave

TEMA MET 2 - IZVORI METEOROLOŠKIH PODATAKA

Podtema MET 2.1 - Izvori meteoroloških podataka

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAV 1 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE

Podtema NAV 1.1 - Mape i karte

TEMA NAV 2 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA

Podtema NAV 2.1 - Navigacijski sistemi

Podtema NAV 2.2 - Stabiliziran prilaz

Podtema NAV 2.3 - Instrumentalni odlasci i dolasci

Podtema NAV 2.4 - Pomoć u navigaciji

Podtema NAV 2.5 - Satelitski sistemi

Podtema NAV 2.6 - PBN aplikacije/Primjene navigacije osnovane na performansama

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFT 1 - INSTRUMENTI U ZRAKOPLOVU

Podtema ACFT 1.1 - Instrumenti u zrakoplovu

TEMA ACFT 2 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA

Podtema ACFT 2.1 - Vrtložna turbulencija

Podtema ACFT 2.2 - Primjena ICAO kategorija na osnovu brzine zrakoplova u prilazu

TEMA ACFT 3 - FAKTORI KOJI UTIČU NA

PERFORMANSE ZRAKOPLOVA

Podtema ACFT 3.1 - Faktori pri polijetanju

Podtema ACFT 3.2 - Faktori pri krstarenju

Podtema ACFT 3.3 - Faktori pri poniranju i početnom prilazu

Podtema ACFT 3.4 - Faktori pri završnom prilazu i slijetanju

Podtema ACFT 3.5 - Ekonomski faktori

Podtema ACFT 3.6 - Ekološki faktori

TEMA ACFT 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA

Podtema ACFT 4.1 - Podaci o performansama zrakoplova

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR

TEMA HUM 1 - PSIHOLOŠKI FAKTORI

Podtema HUM 1.1 - Kognitivni

TEMA HUM 2 - MEDICINSKI I FIZIOLOŠKI FAKTORI

Podtema HUM 2.1 - Zamor

Podtema HUM 2.2 - Psihofizička kondicija

TEMA HUM 3 - SOCIJALNI I ORGANIZACIJSKI FAKTORI

Podtema HUM 3.1 - Upravljanje timskim resursima (TRM)

Podtema HUM 3.2 - Timski rad i timske uloge

Podtema HUM 3.3 - Odgovorno ponašanje

TEMA HUM 4 - STREŠ

Podtema HUM 4.1 - Stres

Podtema HUM 4.2 - Upravljanje stresom

TEMA HUM 5 - LJUDSKA GREŠKA

Podtema HUM 5.1 - Ljudska greška

Podtema HUM 5.2 - Kršenje pravila

TEMA HUM 6 - SARADNJA

Podtema HUM 6.1 - Komunikacija

Podtema HUM 6.2 - Saradnja u okviru iste oblasti odgovornosti

Podtema HUM 6.3 - Saradnja u okviru različitih oblasti

odgovornosti

Podtema HUM 6.4 - Saradnja između kontrolora zračnog prometa/pilota

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI

TEMA EQPS 1 - GOVORNA KOMUNIKACIJA
 Podtema EQPS 1.1 - Radio-komunikacije
 Podtema EQPS 1.2 - Drugi oblici govorne komunikacije
 TEMA EQPS 2 - AUTOMATIZACIJA U ATS
 Podtema EQPS 2.1 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
 Podtema EQPS 2.2 - Automatska razmjena podataka
 TEMA EQPS 3 - RADNO MJESTO KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
 Podtema EQPS 3.1 - Rad i praćenje uređaja
 Podtema EQPS 3.2 - Prikazi situacija i informacijski sistemi
 Podtema EQPS 3.3 - Sistemi za podatke o letu
 TEMA EQPS 4 - BUDUĆA OPREMA
 Podtema EQPS 4.1 - Novi razvoji
 TEMA EQPS 5 - OGRANIČENJA I DEGRADACIJA OPREME I SISTEMA
 Podtema EQPS 5.1 - Reakcija na ograničenja
 Podtema EQPS 5.2 - Degradacija uređaja za komunikaciju
 Podtema EQPS 5.3 - Degradacija uređaja za navigaciju

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PEN 1 - UPOZNAVANJE
 Podtema PEN 1.1 - Studijska posjeta jedinici prilazne kontrole zračnog prometa
 TEMA PEN 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA
 Podtema PEN 2.1 - Učesnici u civilnim ATS operacijama
 Podtema PEN 2.2 - Učesnici u vojnim ATS operacijama
 TEMA PEN 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA
 Podtema PEN 3.1 - Pružanje usluga i zahtjevi korisnika
 TEMA PEN 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE
 Podtema PEN 4.1 - Zaštita životne sredine

10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

TEMA ABES 1 - NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE (ABES)
 Podtema ABES 1.1 - Pregled neuobičajenih situacija i situacija u slučaju opasnosti
 TEMA ABES 2 - USAVRŠAVANJE VJEŠTINA
 Podtema ABES 2.1 - Efikasnost komunikacije
 Podtema ABES 2.2 - Izbjegavanje mentalnog preopterećenja
 Podtema ABES 2.3 - Saradnja zrak/zemlja
 TEMA ABES 3 - PROCEDURE U NEUOBIČAJENIM I VANREDNIM SITUACIJAMA
 Podtema ABES 3.1 - Priprema procedura za ABES
 Podtema ABES 3.2 - Prekid radio-veze
 Podtema ABES 3.3 - Nezakonito ometanje i prijetnja bombom u zrakoplovu
 Podtema ABES 3.4 - Zalutali ili neidentificirani zrakoplov
 Podtema ABES 3.5 - Odstupanja

11. PREDMET: AERODROM

TEMA 1 - PODACI O AERODROMU, IZGLED I KOORDINACIJA
 Podtema AGA 1.1 - Definicije
 Podtema AGA 1.2 - Koordinacija
 TEMA AGA 2 - POVRŠINE ZA KRETANJE
 Podtema AGA 2.1 - Površine za kretanje
 Podtema AGA 2.2 - Manevarske površine
 Podtema AGA 2.3 - Poletno-sletne staze
 TEMA 3 - PREPREKE
 TEMA AGA 3.1 - Zračni prostor i nadvišavanje prepreka oko aerodroma
 TEMA AGA 4 - RAZNI UREĐAJI I OPREMA
 Podtema AGA 4.1 - Lokacija

Prilog 6 Dodatka I**OVLAŠTENJE OBLASNE PROCEDURALNE KONTROLE (ACP)**

(Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddiod D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtačka 2. iv)

SADRŽAJ

1. PREDMET: UVOD U KURS
2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO
3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM
4. PREDMET: METEOROLOGIJA
5. PREDMET: NAVIGACIJA
6. PREDMET: ZRAKOPLOVI
7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR
8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI
9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE
10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

1. PREDMET: UVOD U KURS

TEMA INTR 1 - UPRAVLJANJE KURSOM
 Podtema INTR 1.1 - Uvod u kurs
 Podtema INTR 1.2 - Vođenje kursa
 Podtema INTR 1.3 - Materijali za učenje i dokumentacija za kurs
 TEMA INTR 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA ATC
 Podtema INTR 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa
 Podtema INTR 2.2 - Načela obuke
 Podtema INTR 2.3 - Proces procjene

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAW 1 - ATCO LICENCIRANJE
 Podtema LAW 1.1 - Prava/Privilegije i uvjeti
 TEMA LAW 2 - PRAVILA I PROPISI
 Podtema LAW 2.1 - Izvještaji
 Podtema LAW 2.2 - Zračni prostor
 TEMA LAW 3 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATC
 Podtema LAW 3.1 - Proces povratnih informacija
 Podtema LAW 3.2 - Sigurnosna istraga

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATM 1 - PRUŽANJE USLUGA
 Podtema ATM 1.1 - Usluga aerodromske kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 1.2 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)
 Podtema ATM 1.3 - Usluga uzbunjivanja (ALRS)
 Podtema ATM 1.4 - Kapacitet sistema operativnih usluga u zračnom prometu i upravljanje protokom zračnog prometa
 Podtema ATM 1.5 - Upravljanje zračnim prostorom (ASM)
 TEMA ATM 2 - KOMUNIKACIJA
 Podtema ATM 2.1 - Efikasna komunikacija
 TEMA ATM 3 - ODOBRENJA I UPUTSTVA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
 Podtema ATM 3.1 - Odobrenje kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 3.2 - Instrukcije kontrole zračnog prometa
 TEMA ATM 4 - KOORDINACIJA
 Podtema ATM 4.1 - Potreba za koordinacijom
 Podtema ATM 4.2 - Sredstva i metode koordinacije
 Podtema ATM 4.3 - Postupci koordinacije/Procedure koordinacije
 TEMA ATM 5 - ALTIMetriJA I DODJELA NIVOVA
 Podtema ATM 5.1 - Altimetrija
 Podtema ATM 5.2 - Nadvišavanje terena
 TEMA ATM 6 - RAZDVAJANJA
 Podtema ATM 6.1 - Vertikalno razdvajanje
 Podtema ATM 6.2 - Horizontalno razdvajanje
 TEMA ATM 7 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI

Podtema ATM 7.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku
 TEMA ATM 8 - PRIKAZ PODATAKA
 Podtema ATM 8.1 - Upravljanje podacima
 TEMA ATM 9 - OPERATIVNO OKRUŽENJE (SIMULIRANO)
 Podtema 9.1 - Integritet radnog okruženja
 Podtema 9.2 - Provjera aktuelnosti operativnih procedura
 Podtema 9.3 - Prijenos-preuzimanje informacija
 TEMA ATM 10 - PRUŽANJE USLUGA AERODROMSKE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
 Podtema ATM 10.1 - Odgovornost i obrada informacija
 Podtema ATM 10.2 - Oblasna kontrola zračnog prometa
 Podtema ATM 10.3 - Proces upravljanja prometom
 Podtema ATM 10.4 - Vođenje prometa
 TEMA ATM 11 - POSTUPAK ČEKANJA
 Podtema ATM 11.1 - Opšte procedure u postupku čekanja
 Podtema ATM 11.2 - Zrakoplov u postupku čekanja

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA MET 1 - METEOROLOŠKE POJAVE
 Podtema MET 1.1 - Meteorološke pojave
 TEMA MET 2 - IZVORI METEOROLOŠKIH PODATAKA
 Podtema MET 2.1 - Izvori meteoroloških podataka

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAV 1 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE
 Podtema NAV 1.1 - Mape i karte
 TEMA NAV 2 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA
 Podtema NAV 2.1 - Navigacijski sistemi
 Podtema NAV 2.2 - Navigacijska pomoć
 Podtema NAV 2.3 - PBN aplikacije

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFT 1 - INSTRUMENTI U ZRAKOPLOVU
 Podtema ACFT 1.1 - Instrumenti u zrakoplovu
 TEMA ACFT 2 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFT 2.1 - Vrtložna turbulencija
 TEMA ACFT 3 - FAKTORI KOJI UTIČU NA PERFORMANSE ZRAKOPLOVA
 Podtema ACFT 3.1 - Faktori pri penjanju
 Podtema ACFT 3.2 - Faktori pri krstarenju
 Podtema ACFT 3.3 - Faktori pri poniranju
 Podtema ACFT 3.4 - Ekonomski faktori
 Podtema ACFT 3.5 - Ekološki faktori
 TEMA ACFT 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA
 Podtema ACFT 4.1 - Podaci o performansama zrakoplova

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTORI

TEMA HUM 1 - PSIHOLOŠKI FAKTORI
 Podtema HUM 1.1 - Kognitivni
 TEMA HUM 2 - MEDICINSKI I FIZIOLOŠKI FAKTORI
 Podtema HUM 2.1 - Zamor
 Podtema HUM 2.2 - Psihofizička kondicija
 TEMA HUM 3 - SOCIJALNI I ORGANIZACIJSKI FAKTORI
 Podtema HUM 3.1 - Upravljanje timskim resursima (TRM)
 Podtema HUM 3.2 - Timski rad i timske uloge
 Podtema HUM 3.3 - Odgovorno ponašanje
 TEMA HUM 4 - STRES
 Podtema HUM 4.1 - Stres
 Podtema HUM 4.2 - Upravljanje stresom
 TEMA HUM 5 - LJUDSKA GREŠKA
 Podtema HUM 5.1 - Ljudska greška
 Podtema HUM 5.2 - Kršenje pravila
 TEMA HUM 6 - SARADNJA
 Podtema HUM 6.1 - Komunikacija
 Podtema HUM 6.2 - Saradnja u okviru iste oblasti odgovornosti
 Podtema HUM 6.3 - Saradnja u okviru različitih oblasti odgovornosti

Podtema HUM 6.4 - Saradnja između kontrolora zračnog prometa/pilota

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI

TEMA EQPS 1 - GOVORNA KOMUNIKACIJA
 Podtema EQPS 1.1 - Radio-komunikacije
 Podtema EQPS 1.2 - Drugi oblici govorne komunikacije
 TEMA EQPS 2 - AUTOMATIZACIJA U ATS
 Podtema EQPS 2.1 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
 Podtema EQPS 2.2 - Automatska razmjena podataka
 TEMA EQPS 3 - RADNO MJESTO KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
 Podtema EQPS 3.1 - Rad i praćenje uređaja
 Podtema EQPS 3.2 - Prikazi situacija i informacijski sistemi
 Podtema EQPS 3.3 - Sistemi za podatke o letu
 TEMA EQPS 4 - BUDUĆA OPREMA
 Podtema EQPS 4.1 - Novi razvoji
 TEMA EQPS 5 - OGRANIČENJA I DEGRADACIJA OPREME I SISTEMA
 Podtema EQPS 5.1 - Reakcija na ograničenja
 Podtema EQPS 5.2 - Degradacija uređaja za komunikaciju
 Podtema EQPS 5.3 - Degradacija uređaja za navigaciju

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PEN 1 - UPOZNAVANJE
 Podtema PEN 1.1 - Studijska posjeta oblasnoj kontroli zračnog prometa
 TEMA PEN 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA
 Podtema PEN 2.1 - Učesnici u civilnim ATS operacijama
 Podtema PEN 2.2 - Učesnici u vojnim ATS operacijama
 TEMA PEN 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA
 Podtema PEN 3.1 - Pružanje usluga i zahtjevi korisnika
 TEMA PEN 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE
 Podtema PEN 4.1 - Zaštita životne sredine

10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

TEMA ABES 1 - NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE (ABES)
 Podtema ABES 1.1 - Pregled neuobičajenih situacija i situacija u slučaju opasnosti
 TEMA ABES 2 - USAVRŠAVANJE VJEŠTINA
 Podtema ABES 2.1 - Efikasnost komunikacije
 Podtema ABES 2.2 - Izbjegavanje mentalnog preopterećenja
 Podtema ABES 2.3 - Saradnja zrak/zemlja
 TEMA ABES 3 - PROCEDURE U NEUOBIČAJENIM I VANREDNIM SITUACIJAMA
 Podtema ABES 3.1 - Priprema procedura za ABES
 Podtema ABES 3.2 - Prekid radio-veze
 Podtema ABES 3.3 - Nezakonito ometanje i prijetnja bombom u zrakoplovu
 Podtema ABES 3.4 - Zalutali ili neidentificirani zrakoplov
 Podtema ABES 3.5 - Odstupanja

Prilog 7 Dodatka I

OVLAŠTENJE PRILAZNE NADZORNE KONTROLE (APS)

(Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddio D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtačka 2. iv)

SADRŽAJ

1. PREDMET: UVOD U KURS
2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO
3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM
4. PREDMET: METEOROLOGIJA
5. PREDMET: NAVIGACIJA
6. PREDMET: ZRAKOPLOVI
7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI**9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE****10. PREDMET: NEUOBİČAJENE I VANREDNE SITUACIJE****11. PREDMET: AERODROMI****1. PREDMET: UVOD U KURS**

TEMA INTR 1 - UPRAVLJANJE KURSOM

Podtema INTR 1.1 - Uvod u kurs

Podtema INTR 1.2 - Vođenje kursa

Podtema INTR 1.3 - Materijali za učenje i dokumentacija za kurs

TEMA INTR 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA ATC

Podtema INTR 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa

Podtema INTR 2.2 - Načela obuke

Podtema INTR 2.3 - Proces procjene

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAW 1 - ATCO LICENCIRANJE

Podtema LAW 1.1 - Prava/Privilegije i uvjeti

TEMA LAW 2 - PRAVILA I PROPISI

Podtema LAW 2.1 - Izveštaji

Podtema LAW 2.2 - Zračni prostor

TEMA LAW 3 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATC

Podtema LAW 3.1 - Proces povratnih informacija

Podtema LAW 3.2 - Sigurnosna istraga

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATM 1 - PRUŽANJE USLUGA

Podtema ATM 1.1 - Usluga aerodromske kontrole zračnog prometa

Podtema ATM 1.2 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)

Podtema ATM 1.3 - Usluga uzbunjivanja (ALRS)

Podtema ATM 1.4 - Kapacitet sistema operativnih usluga u

zračnom prometu i upravljanje protokom zračnog prometa

Podtema ATM 1.5 - Upravljanje zračnim prostorom (ASM)

TEMA ATM 2 - KOMUNIKACIJA

Podtema ATM 2.1 - Efikasna komunikacija

TEMA ATM 3 - ODOBRENJA I UPUTSTVA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

Podtema ATM 3.1 - Odobrenje kontrole zračnog prometa

Podtema ATM 3.2 - Instrukcije kontrole zračnog prometa

TEMA ATM 4 - KOORDINACIJA

Podtema ATM 4.1 - Potreba za koordinacijom

Podtema ATM 4.2 - Sredstva i metode koordinacije

Podtema ATM 4.3 - Postupci koordinacije/Procedure koordinacije

TEMA ATM 5 - ALTIMetriJA I DODJELA NIVOA

Podtema ATM 5.1 - Altimetrija

Podtema ATM 5.2 - Nadvišavanje terena

TEMA ATM 6 - RAZDVAJANJA

Podtema ATM 6.1 - Vertikalno razdvajanje

Podtema ATM 6.2 - Longitudinalno razdvajanje u nadzornom okruženju

Podtema ATM 6.3 - Delegiranje razdvajanja

Podtema ATM 6.4 - Razdvajanje uzrokovano vrtložnom turbulencijom

Podtema ATM 6.5 - Razdvajanje na osnovu ATS nadzornih sistema

TEMA ATM 7 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI

Podtema ATM 7.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku

Podtema ATM 7.2 - Sigurnosne mreže na zemlji

TEMA ATM 8 - PRIKAZ PODATAKA

Podtema ATM 8.1 - Upravljanje podacima

TEMA ATM 9 - OPERATIVNO OKRUŽENJE

(SIMULIRANO)

Podtema 9.1 - Integritet radnog okruženja

Podtema 9.2 - Provjera aktuelnosti operativnih procedura

Podtema 9.3 - Prijenos-preuzimanje informacija

TEMA ATM 10 - PRUŽANJE USLUGA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

Podtema ATM 10.1 - Odgovornost i obrada informacija

Podtema ATM 10.2 - ATS nadzorna usluga

Podtema ATM 10.3 - Proces upravljanja prometom

Podtema ATM 10.4 - Vođenje prometa

Podtema ATM 10.5 - Usluga kontrole zračnog prometa uz podršku unaprijedenog sistema

TEMA ATM 11 - POSTUPAK ČEKANJA

Podtema ATM 11.1 - Opšte procedure u postupku čekanja

Podtema ATM 11.2 - Zrakoplov u prilazu

Podtema ATM 11.3 - Zrakoplov u postupku čekanja u

nadzornom okruženju

TEMA ATM 12 - IDENTIFIKACIJA

Podtema ATM 12.1 - Uspostavljanje identifikacije

Podtema ATM 12.2 - Održavanje identifikacije

Podtema ATM 12.3 - Gubitak identiteta

Podtema ATM 12.4 - Informacije o poziciji

Podtema ATM 12.5 - Transfer identiteta/Prijenos identifikacije

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA MET 1 - METEOROLOŠKE POJAVE

Podtema MET 1.1 - Meteorološke pojave

TEMA MET 2 - IZVORI METEOROLOŠKIH PODATAKA

Podtema MET 2.1 - Izvori meteoroloških podataka

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAV 1 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE

Podtema NAV 1.1 - Mape i karte

TEMA NAV 2 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA

Podtema NAV 2.1 - Navigacijski sistemi

Podtema NAV 2.2 - Stabiliziran prilaz

Podtema NAV 2.3 - Instrumentalni odlasci i dolasci

Podtema NAV 2.4 - Navigacijska pomoć

Podtema NAV 2.5 - Satelitski sistemi

Podtema NAV 2.6 - PBN aplikacije/Primjene navigacije osnovane na performansama (PBN applications)

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFT 1 - INSTRUMENTI U ZRAKOPLOVU

Podtema ACFT 1.1 - Instrumenti u zrakoplovu

TEMA ACFT 2 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA

Podtema ACFT 2.1 - Vrtložna turbulencija

Podtema ACFT 2.2 - Primjena ICAO kategorija na osnovu brzine zrakoplova u prilazu

TEMA ACFT 3 - FAKTORI KOJI UTIČU NA

PERFORMANSE ZRAKOPLOVA

Podtema ACFT 3.1 - Faktori pri penjanju

Podtema ACFT 3.2 - Faktori pri krstarenju

Podtema ACFT 3.3 - Faktori pri poniranju i početnom prilazu

Podtema ACFT 3.4 - Faktori pri završnom prilazu i slijetanju

Podtema ACFT 3.5 - Ekonomski faktori

Podtema ACFT 3.6 - Ekološki faktori

TEMA ACFT 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA

Podtema ACFT 4.1 - Podaci o performansama zrakoplova

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTORI

TEMA HUM 1 - PSIHOLOŠKI FAKTORI

Podtema HUM 1.1 - Kognitivni

TEMA HUM 2 - MEDICINSKI I FIZIOLOŠKI FAKTORI

Podtema HUM 2.1 - Zamor

Podtema HUM 2.2 - Psihofizička kondicija

TEMA HUM 3 - SOCIJALNI I ORGANIZACIJSKI FAKTORI

Podtema HUM 3.1 - Upravljanje timskim resursima (TRM)

Podtema HUM 3.2 - Timski rad i timske uloge
 Podtema HUM 3.3 - Odgovorno ponašanje
 TEMA HUM 4 - STRES
 Podtema HUM 4.1 - Stres
 Podtema HUM 4.2 - Upravljanje stresom
 TEMA HUM 5 - LJUDSKA GREŠKA
 Podtema HUM 5.1 - Ljudska greška
 Podtema HUM 5.2 - Kršenje pravila
 TEMA HUM 6 - SARADNJA
 Podtema HUM 6.1 - Komunikacija
 Podtema HUM 6.2 - Saradnja u okviru iste oblasti odgovornosti
 Podtema HUM 6.3 - Saradnja u okviru različitih oblasti odgovornosti
 Podtema HUM 6.4 - Saradnja između kontrolora zračnog prometa/pilota

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI

TEMA EQPS 1 - GOVORNA KOMUNIKACIJA
 Podtema EQPS 1.1 - Radio-komunikacije
 Podtema EQPS 1.2 - Drugi oblici govorne komunikacije
 TEMA EQPS 2 - AUTOMATIZACIJA U ATS
 Podtema EQPS 2.1 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
 Podtema EQPS 2.2 - Automatska razmjena podataka
 TEMA EQPS 3 - RADNO MJESTO KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
 Podtema EQPS 3.1 - Rad i praćenje uređaja
 Podtema EQPS 3.2 - Prikazi situacija i informacijski sistemi
 Podtema EQPS 3.3 - Sistemi za podatke o letu
 Podtema EQPS 3.4 - Korištenje ATS nadzornih sistema
 Podtema EQPS 3.5 - Unaprijedni sistemi
 TEMA EQPS 4 - BUDUĆA OPREMA
 Podtema EQPS 4.1 - Novi razvoji
 TEMA EQPS 5 - OGRANIČENJA I DEGRADACIJA OPREME I SISTEMA
 Podtema EQPS 5.1 - Reakcija na ograničenja
 Podtema EQPS 5.2 - Degradacija uređaja za komunikaciju
 Podtema EQPS 5.3 - Degradacija uređaja za navigaciju
 Podtema EQPS 5.4 - Degradacija uređaja za nadzor
 Podtema EQPS 5.5 - Degradacija ATC sistema za obradu podataka

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PEN 1 - UPOZNAVANJE
 Podtema PEN 1.1 - Studijska posjeta oblasnoj kontroli zračnog prometa
 TEMA PEN 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA
 Podtema PEN 2.1 - Učesnici u civilnim ATS operacijama
 Podtema PEN 2.2 - Učesnici u vojnim ATS operacijama
 TEMA PEN 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA
 Podtema PEN 3.1 - Pružanje usluga i zahtjevi korisnika
 TEMA PEN 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE
 Podtema PEN 4.1 - Zaštita životne sredine

10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

TEMA ABES 1 - NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE (ABES)
 Podtema ABES 1.1 - Pregled neuobičajenih situacija i situacija u slučaju opasnosti
 TEMA ABES 2 - USAVRŠAVANJE VJEŠTINA
 Podtema ABES 2.1 - Efikasnost komunikacije
 Podtema ABES 2.2 - Izbjegavanje mentalnog preopterećenja
 Podtema ABES 2.3 - Saradnja zrak/zemlja
 TEMA ABES 3 - PROCEDURE U NEUOBIČAJENIM I VANREDNIM SITUACIJAMA
 Podtema ABES 3.1 - Priprema procedura za ABES

Podtema ABES 3.2 - Prekid radio-veze
 Podtema ABES 3.3 - Nezakonito ometanje i prijetnja bombom u zrakoplovu
 Podtema ABES 3.4 - Zalutali ili neidentificirani zrakoplov
 Podtema ABES 3.5 - Odstupanja
 Podtema ABES 3.6 - Otkaz transpondera

11. PREDMET: AERODROMI

TEMA AGA 1 - PODACI O AERODROMU, IZGLED I KOORDINACIJA
 Podtema AGA 1.1 - Definicije
 Podtema AGA 2.2 - Koordinacija
 TEMA AGA 2 - POVRŠINE ZA KRETANJE
 Podtema AGA 2.1 - Površine za kretanje
 Podtema AGA 2.2 - Manevarske površine
 Podtema AGA 2.3 - Poletno-sletne staze
 TEMA AGA 3 - PREPREKE
 Podtema AGA 3.1 - Zračni prostor za nadvišavanje prepreka oko aerodroma
 TEMA AGA 4 - RAZNOVRSNSI UREĐAJI
 Podtema AGA 4.1 - Lokacija

Prilog 8 Dodatka I

OVLAŠTENJE PRILAZNE NADZORNE KONTROLE (APS)

(Referenca: Dodatak I - dio ATCO poddio D, odjeljak 2, stav ATCO.D.010 tačka (a) podtačka 2. vi)

SADRŽAJ

1. PREDMET: UVOD U KURS
2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO
3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM
4. PREDMET: METEOROLOGIJA
5. PREDMET: NAVIGACIJA
6. PREDMET: ZRAKOPLOVI
7. PREDMET: LJUDSKI FAKTOR
8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI
9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE
10. PREDMET: NEUOBIČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

1. PREDMET: UVOD U KURS

TEMA INTR 1 - UPRAVLJANJE KURSOM
 Podtema INTR 1.1 - Uvod u kurs
 Podtema INTR 1.2 - Vodenje kursa
 Podtema INTR 1.3 - Materijali za učenje i dokumentacija za kurs
 TEMA INTR 2 - UVOD U KURS OSPOSOBLJAVANJA ZA ATC
 Podtema INTR 2.1 - Sadržaj i organizacija kursa
 Podtema INTR 2.2 - Načela obuke
 Podtema INTR 2.3 - Proces procjene

2. PREDMET: ZRAKOPLOVNO PRAVO

TEMA LAW 1 - ATCO LICENCIRANJE
 Podtema LAW 1.1 - Prava/Privilegije i uvjeti
 TEMA LAW 2 - PRAVILA I PROPISI
 Podtema LAW 2.1 - Izvještaji
 Podtema LAW 2.2 - Zračni prostor
 TEMA LAW 3 - UPRAVLJANJE SIGURNOSTI U ATC
 Podtema LAW 3.1 - Proces povratnih informacija
 Podtema LAW 3.2 - Sigurnosna istraga

3. PREDMET: UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

TEMA ATM 1 - PRUŽANJE USLUGA
 Podtema ATM 1.1 - Usluga aerodromske kontrole zračnog prometa
 Podtema ATM 1.2 - Usluga informiranja zrakoplova u letu (FIS)
 Podtema ATM 1.3 - Usluga uzbunjivanja (ALRS)

Podtema ATM 1.4 - Kapacitet sistema operativnih usluga u zračnom prometu i upravljanje protokom zračnog prometa
Podtema ATM 1.5 - Upravljanje zračnim prostorom (ASM)
TEMA ATM 2- KOMUNIKACIJA
Podtema ATM 2.1 - Efikasna komunikacija
TEMA ATM 3- ODOBRENJA I UPUTSTVA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
Podtema ATM 3.1 - Odobrenje kontrole zračnog prometa
Podtema ATM 3.2 - Instrukcije kontrole zračnog prometa
TEMA ATM 4- KOORDINACIJA
Podtema ATM 4.1 - Potreba za koordinacijom
Podtema ATM 4.2 - Sredstva i metode koordinacije
Podtema ATM 4.3 - Postupci koordinacije/Procedure koordinacije
TEMA ATM 5 - ALTIMETRIJA I DODJELA NIVOA
Podtema ATM 5.1 - Altimetrija
Podtema ATM 5.2 - Nadvišavanje terena
TEMA ATM 6- RAZDVAJANJA
Podtema ATM 6.1 - Vertikalno razdvajanje
Podtema ATM 6.2 - Longitudinalno razdvajanje u uvjetima nadzornog okruženja
Podtema ATM 6.3 - Razdvajanje uzrokovano vrtložnom turbulencijom
Podtema ATM 6.4 - Razdvajanje na osnovu ATS nadzornih sistema
TEMA ATM 7 - SISTEMI ZA IZBJEGAVANJE SUDARA U ZRAKU I SIGURNOSNE MREŽE NA ZEMLJI
Podtema ATM 7.1 - Sistemi za izbjegavanje sudara u zraku
Podtema ATM 7.2 - Sigurnosne mreže na zemlji
TEMA ATM 8 - PRIKAZ PODATAKA
Podtema ATM 8.1 - Upravljanje podacima
TEMA ATM 9 - OPERATIVNO OKRUŽENJE (SIMULIRANO)
Podtema 9.1 - Integritet radnog okruženja
Podtema 9.2 - Provjera aktuelnosti operativnih procedura
Podtema 9.3 - Prijenos-preuzimanje informacija
TEMA ATM 10 - PRUŽANJE USLUGA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA
Podtema ATM 10.1 - Odgovornost i obrada informacija
Podtema ATM 10.2 - ATS nadzorna usluga
Podtema ATM 10.3 - Proces upravljanja prometom
Podtema ATM 10.4 - Vođenje prometa
Podtema ATM 10.5 - Usluga kontrole zračnog prometa uz podršku unaprijedenog sistema
TEMA ATM 11 - POSTUPAK ČEKANJA
Podtema ATM 11.1 - Opšte procedure u postupku čekanja
Podtema ATM 11.2 - Zrakoplov u postupku čekanja
Podtema ATM 11.3 - Zrakoplov u postupku čekanja u nadzornom okruženju
TEMA ATM 12 - IDENTIFIKACIJA
Podtema ATM 12.1 - Uspostavljanje identifikacije
Podtema ATM 12.2 - Održavanje identifikacije
Podtema ATM 12.3 - Gubitak identiteta
Podtema ATM 12.4 - Informacije o poziciji
Podtema ATM 12.5 - Transfer identiteta/Prijenos identifikacije

4. PREDMET: METEOROLOGIJA

TEMA MET 1 - METEOROLOŠKE POJAVE
Podtema MET 1.1 - Meteorološke pojave
TEMA MET 2 - IZVORI METEOROLOŠKIH PODATAKA
Podtema MET 2.1 - Izvori meteoroloških podataka

5. PREDMET: NAVIGACIJA

TEMA NAV 1 - MAPE I ZRAKOPLOVNE KARTE
Podtema NAV 1.1 - Mape i karte
TEMA NAV 2 - INSTRUMENTALNA NAVIGACIJA
Podtema NAV 2.1 - Navigacijski sistemi

Podtema NAV 2.2 - Navigacijska pomoć
Podtema NAV 2.3 - PBN aplikacije/Primjene navigacije osnovane na performansama (PBN applications)

6. PREDMET: ZRAKOPLOVI

TEMA ACFT 1 - INSTRUMENTI U ZRAKOPLOVU
Podtema ACFT 1.1 - Instrumenti u zrakoplovu
TEMA ACFT 2 - KATEGORIJE ZRAKOPLOVA
Podtema ACFT 2.1 - Vrtložna turbulencija
TEMA ACFT 3 - FAKTORI KOJI UTIČU NA PERFORMANSE ZRAKOPLOVA
Podtema ACFT 3.1 - Faktori pri pristanju
Podtema ACFT 3.2 - Faktori pri krstarenju
Podtema ACFT 3.3 - Faktori pri poniranju
Podtema ACFT 3.4 - Ekonomski faktori
Podtema ACFT 3.5 - Ekološki faktori
TEMA ACFT 4 - PODACI O ZRAKOPLOVIMA
Podtema ACFT 4.1 - Podaci o performansama zrakoplova

7. PREDMET: LJUDSKI FAKTORI

TEMA HUM 1 - PSIHOLOŠKI FAKTORI
Podtema HUM 1.1 - Kognitivni
TEMA HUM 2 - MEDICINSKI I FIZIOLOŠKI FAKTORI
Podtema HUM 2.1 - Zamor
Podtema HUM 2.2 - Psihofizička kondicija
TEMA HUM 3 - SOCIJALNI I ORGANIZACIJSKI FAKTORI
Podtema HUM 3.1 - Upravljanje timskim resursima (TRM)
Podtema HUM 3.2 - Timski rad i timske uloge
Podtema HUM 3.3 - Odgovorno ponašanje
TEMA HUM 4 - STRES
Podtema HUM 4.1 - Stres
Podtema HUM 4.2 - Upravljanje stresom
TEMA HUM 5 - LJUDSKA GREŠKA
Podtema HUM 5.1 - Ljudska greška
Podtema HUM 5.2 - Kršenje pravila
TEMA HUM 6 - SARADNJA
Podtema HUM 6.1 - Komunikacija
Podtema HUM 6.2 - Saradnja u okviru iste oblasti odgovornosti
Podtema HUM 6.3 - Saradnja u okviru različitih oblasti odgovornosti
Podtema HUM 6.4 - Saradnja između kontrolora zračnog prometa/pilota

8. PREDMET: UREĐAJI I SISTEMI

TEMA EQPS 1 - GOVORNA KOMUNIKACIJA
Podtema EQPS 1.1 - Radio-komunikacija
Podtema EQPS 1.2 - Drugi oblici govorne komunikacije
TEMA EQPS 2 - AUTOMATIZACIJA U ATS
Podtema EQPS 2.1 - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža (AFTN)
Podtema EQPS 2.2 - Automatska razmjena podataka
TEMA EQPS 3 - RADNO MJESTO KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
Podtema EQPS 3.1 - Rad i praćenje uređaja
Podtema EQPS 3.2 - Prikazi situacija i informacijski sistemi
Podtema EQPS 3.3 - Sistemi za podatke o letu
Podtema EQPS 3.4 - Korištenje ATS nadzornih sistema
Podtema EQPS 3.5 - Unaprijeđeni sistemi
TEMA EQPS 4 - BUDUĆA OPREMA
Podtema EQPS 4.1 - Novi razvoji
TEMA EQPS 5 - OGRANIČENJA I DEGRADACIJA OPREME I SISTEMA
Podtema EQPS 5.1 - Reakcija na ograničenja
Podtema EQPS 5.2 - Degradacija uređaja za komunikaciju
Podtema EQPS 5.3 - Degradacija uređaja za navigaciju
Podtema EQPS 5.4 - Degradacija uređaja za nadzor
Podtema EQPS 5.5 - Degradacija ATC sistema za obradu

podataka

9. PREDMET: PROFESIONALNO OKRUŽENJE

TEMA PEN 1 - UPOZNAVANJE

Podtema PEN 1.1 - Studijska posjeta oblasnoj kontroli zračnog prometa

TEMA PEN 2 - KORISNICI ZRAČNOG PROSTORA

Podtema PEN 2.1 - Učesnici u civilnim ATS operacijama

Podtema PEN 2.2 - Učesnici u vojnim ATS operacijama

TEMA PEN 3 - ODNOSI SA KORISNICIMA USLUGA

Podtema PEN 3.1 - Pružanje usluga i zahtjevi korisnika

TEMA PEN 4 - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Podtema PEN 4.1 - Zaštita životne sredine

10. PREDMET: NEUOBİČAJENE I VANREDNE SITUACIJE

TEMA ABES 1 - NEUOBİČAJENE I VANREDNE SITUACIJE (ABES)

Podtema ABES 1.1 - Pregled neuobičajenih situacija i situacija u slučaju opasnosti

TEMA ABES 2 - USAVRŠAVANJE VJEŠTINA

Podtema ABES 2.1 - Efikasnost komunikacije

Podtema ABES 2.2 - Izbjegavanje mentalnog preopterećenja

Podtema ABES 2.3 - Saradnja zrak/zemlja

TEMA ABES 3 - PROCEDURE U NEUOBİČAJENIM I VANREDNIM SITUACIJAMA

Podtema ABES 3.1 - Priprema procedura za ABES

Podtema ABES 3.2 - Prekid radio-veze

Podtema ABES 3.3 - Nezakonito ometanje i prijetnja bombom u zrakoplovu

Podtema ABES 3.4 - Zalutali ili neidentificirani zrakoplov

Podtema ABES 3.5 - Odstupanja

Podtema ABES 3.6 - Otkaz transpondera

DODATAK II

Dio ATCO.AR

ZAHTJEVI ZA NADLEŽNOG ORGANA

Poddio A

OPŠTI ZAHTJEVI

ATCO.AR.A.001 Predmet i obim

Ovaj dio utvrđuje zahtjeve, koji se primjenjuju na nadležne organe koji su odgovorni za izdavanje, održavanje, suspenziju ili oduzimanje dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja i uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za kontrolore zračnog prometa i certifikaciju i nadzor organizacija za obuku i zrakoplovno-medicinskih centara.

ATCO.AR.A.005 Osoblje

- (a) BHDCA svake dvije godine izrađuje i ažurira procjenu ljudskih resursa koji su neophodni za sprovođenje funkcija nadzora, na osnovu analize procesa koji se zahtijevaju ovim pravilnikom i njihove primjene.
- (b) Osoblje koje je BHDCA ovlastila da sprovodi certifikaciju i/ili zadatke vezane za nadzor ovlašteno je da obavlja minimalno sljedeće zadatke:
 - (1) pregled dokumenata, uključujući dozvole, certifikate, evidencije, podatke, procedure i svaki drugi materijal koji je relevantan za izvršenje zahtijevanog zadatka;
 - (2) uzimanje kopija ili izvoda iz evidencija, podataka, postupaka, procedura i ostalog materijala;
 - (3) zahtjeva objašnjenja;
 - (4) ulazi u relevantne prostorije i na operativne lokacije;
 - (5) sprovodi nadzore i inspekcije, uključujući i nenajavljene;
 - (6) preduzima ili pokreće mjere za osiguranje primjene propisa/prinude, prema potrebi.
- (c) BHDCA može da ovlasti svoje osoblje da vrši procjene za izdavanje, produženje i obnovu dodatnog odobrenja za

jedinicu pod uvjetom da ispunjava zahtjeve koji su propisani u ATCO.C.045, sa izuzetkom tačke (d)(1). Međutim, neophodno je osigurati poznavanje važećih operativnih postupaka i procedura jedinice u kojoj se vrši procjena.

ATCO.AR.A.010 Zadaci nadležnih organa

- (a) Zadaci nadležnih organa obuhvataju:
 - (1) izdavanje, suspenziju i oduzimanje dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja i uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti;
 - (2) izdavanje privremenih OJTI ovlaštenja u skladu sa ATCO.C.025;
 - (3) izdavanje privremenih ovlaštenja procjenitelja u skladu sa ATCO.C.065;
 - (4) produženje i obnovu dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja;
 - (5) produženje, obnovu i ograničenje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti nakon komunikacije sa AME ili AeMC;
 - (6) izdavanje, produženje, obnovu, suspenziju, oduzimanje, ograničavanje i izmjenu certifikata ovlaštenih ljekara;
 - (7) izdavanje, suspenziju, oduzimanje i ograničavanje certifikata organizacija za obuku i certifikata zrakoplovno-medicinskih centara;
 - (8) odobravanje kurseva obuke, planova osposobljavanja, programa za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa i programa za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa, kao i metoda procjenjivanja;
 - (9) odobravanje metoda procjenjivanja za dokazivanje jezičkog znanja i uspostavljanje zahtjeva koji se primjenjuju na tijela za procjenu jezičkog znanja, u skladu sa ATCO.B.040;
 - (10) odobravanje potrebe za napredni nivo (nivo pet) jezičkog znanja u skladu sa ATCO.B.030(d);
 - (11) praćenje organizacija za obuku, uključujući njihove kurseve obuke i planove obuka;
 - (12) praćenje programa za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa;
 - (13) uspostavljanje odgovarajućih postupaka podnošenja žalbi i mehanizama za izvještavanje;
 - (14) olakšavanje priznavanja i zamjene dozvola, uključujući prijenos evidencija kontrolora zračnog prometa i vraćanje starih dozvola nadležnom organu koji ih je izdao u skladu sa ATCO.A.010;
 - (15) olakšavanje priznavanja certifikata organizacija za obuku i odobravanja kurseva obuke.

ATCO.AR.A.015 Načini usklađivanja

- (a) EASA razvija prihvatljiva sredstva usklađivanja (AMC) koja mogu da se koriste za uspostavljanje usklađenosti sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa. Kada postoji usklađenost sa AMC, ispunjeni su zahtjevi Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa.
- (b) Za uspostavljanje usklađenosti sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa mogu se koristiti alternativni načini usklađivanja.
- (c) BHDCA uspostavlja sistem za dosljednu evaluaciju svih alternativnih načina usklađivanja koje primjenjuje BHDCA ili organizacije i lica koje su predmet nadzora, koji

omogućavaju uspostavljanje usklađenosti sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa.

- (d) BHDCA procjenjuje sve alternativne načine usklađivanja koje predlaže organizacija u skladu sa ATCO.OR.B.005, analiziranjem dostavljene dokumentacije i, ukoliko smatra neophodnim, sprovođenjem nadzora nad organizacijom. Kada BHDCA utvrdi da su alternativni načini usklađivanja u skladu sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa, bez nepotrebnog odlaganja:

- (1) obavještava podnositelja zahtjeva da alternativni načini usklađivanja mogu sprovesti i, po potrebi, izmijeni i dopuni odobrenje ili certifikat podnositelja zahtjeva u skladu s tim;
- (2) obavještava EASA-u o njihovom sadržaju, uključujući kopije cjelokupne relevantne dokumentacije; i
- (3) obavještava ostale države potpisnice ECAA Sporazuma o prihvaćenim alternativnim načinima usklađivanja.

- (e) Kada BHDCA koristi alternativne načine usklađivanja kako bi postigla usklađenost sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa:

- (1) stavlja ih na raspolaganje svim organizacijama i licima koje su predmet njenog nadzora; i
- (2) odmah obavještava EASA-u.

BHDCA dostavlja EASA-i kompletan opis alternativnih načina usklađivanja, uključujući svaku reviziju postupaka i procedura koja može da bude relevantna, kao i procjenu kojom se dokazuje da su ispunjeni zahtjevi Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa.

ATCO.AR.A.020 Izvještavanje EASA-e

- (a) BHDCA bez nepotrebnog odlaganja obavještava EASA-u u slučaju svakog značajnog problema sa sprovođenjem Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa.
- (b) BHDCA dostavlja EASA-i informacije od značaja za sigurnost, koje proizilaze iz prijava događaja koje je BHDCA primila.

ATCO.AR.A.025 Neodložna reakcija na sigurnosni problem

- (a) Ne dovodeći u pitanje Pravilnik o izvještavanju o događajima, BHDCA sprovodi sistem odgovarajućeg prikupljanja, analize i širenja sigurnosnih informacija.
- (b) EASA sprovodi sistem za odgovarajuću analizu svake relevantne sigurnosne informacije koja je primljena i odmah dostavlja državama potpisnicama ECAA Sporazuma i Evropskoj Komisiji svaku informaciju, uključujući preporuke ili korektivne mjere koje treba preduzeti, koje su neophodne za blagovremeno reagovanje na sigurnosni problem koji obuhvata proizvode, dijelove, uređaje, lica ili organizacije shodno Pravilniku o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa.
- (c) Nakon prijema informacija koje su navedene u tač. (a) i (b), BHDCA preduzima odgovarajuće mjere kako bi riješila sigurnosni problem.
- (d) O mjerama koje su preduzete u skladu sa tačkom (c), BHDCA obavještava sva lica ili organizacije koje treba da budu usklađene sa njima, shodno Pravilniku o zajedničkim

pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa. BHDCA obavještava EASA-u o ovim mjerama i, kada je potrebna udružena aktivnost, ostale države potpisnice ECAA Sporazuma koje su u pitanju.

Poddio B

UPRAVLJANJE

ATCO.AR.B.001 Sistem upravljanja

- (a) BHDCA uspostavlja i održava sistem upravljanja, koji minimalno obuhvata:

- (1) dokumentiranu politiku, postupke i procedure kako bi opisala svoju organizaciju, načine i metode za postizanje usklađenosti sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovim pravilnikom. Procedure su ažurne i služe kao osnovni radni dokumenti u okviru BHDCA za sve pripadajuće zadatke;
- (2) dovoljan broj osoblja, uključujući inspektore i ovlaštena lica za licenciranje i certifikaciju, koji izvršavaju svoje zadatke i ispunjavaju svoje odgovornosti. Ovo osoblje je kvalificirano da izvršava dodijeljene zadatke i ima potrebno znanje, iskustvo, početnu, praktičnu i obuku osvježavanja znanja kako bi se osigurala stalna stručnost. Postoji uspostavljen sistem za planiranje raspolaganja osobljem, kako bi se obezbijedilo odgovarajuće izvršenje svih pripadajućih zadataka;
- (3) odgovarajuću opremu, prostorije i smještaj za izvršenje dodijeljenih zadataka;
- (4) proces za praćenje usklađenosti sistema upravljanja sa relevantnim zahtjevima i adekvatnosti postupaka i procedura, uključujući uspostavljanje procesa internih provjera/audita i procesa upravljanja sigurnosnim rizicima. Praćenje usklađenosti obuhvata sistem povratnih informacija višem rukovodstvu BHDCA o nalazima utvrđenim tokom internih provjera/audita, kako bi se osiguralo sprovođenje korektivnih mjera prema potrebi; i
- (5) lica ili grupu lica koji su odgovorni višem rukovodstvu BHDCA za proces praćenja usklađenosti.

- (b) BHDCA imenuje jedno ili više lica sa sveobuhvatnom odgovornošću za upravljanje relevantnim zadacima za svaku oblast aktivnosti koja je dio sistema upravljanja.

- (c) BHDCA uspostavlja procedure za učestvovanje u razmjeni svih neophodnih informacija i pomoći ostalim nadležnim organima koje su u pitanju, uključujući razmjenu informacija o svim utvrđenim nalazima i aktivnostima naknadne provjere koje se preduzimaju kao rezultat nadzora lica i organizacija koje obavljaju aktivnosti na teritoriji Bosne i Hercegovine, ali su certifikovani od strane nadležnog organa druge države potpisnice ECAA Sporazuma ili EASA-e.

- (d) Kopije procedura koje se odnose na sistem upravljanja i njihove izmjene i dopune su na raspolaganju EASA-i za potrebe standardizacije.

ATCO.AR.B.005 Dodjela zadataka kvalificiranim tijelima

- (a) Ukoliko BHDCA dodijeli zadatke koji se odnose na inicijalnu certifikaciju ili nadzor nad licima ili organizacijama, shodno Pravilniku o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa, oni se dodjeljuju samo kvalificiranim tijelima. Kada dodjeljuje zadatke, BHDCA osigurava da ima:

- (1) uspostavljen sistem za inicijalnu i stalnu procjenu da je kvalificirano tijelo usklađeno sa Aneksom V Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa. Ovaj sistem i rezultati procjene se dokumentiraju;
- (2) uspostavljen dokumentiran sporazum sa kvalificiranim tijelom, odobren obostrano od strane odgovarajućeg nivoa rukovodstva, koji jasno definira:
 - (i) zadatke koje treba izvršiti;
 - (ii) izvještaje, izvještaje i evidencije koje treba obezbijediti;
 - (iii) tehničke uvjete koji trebaju da budu ispunjeni u izvršavanju ovakvih zadataka;
 - (iv) odgovarajuće pokriće od odgovornosti za štetu; i
 - (v) zaštitu informacija koje su dobijene pri izvršavanju ovakvih zadataka.
- (b) BHDCA osigurava da proces internih provjera/audita i proces upravljanja sigurnosnim rizicima, koji se zahtijevaju u ATCO.AR.B.001 (a)(4), obuhvate sve zadatke certifikacije ili nadzora koji se sprovode u njeno ime.

ATCO.AR.B.010 Promjene u sistemu upravljanja

- (a) BHDCA ima uspostavljen sistem za utvrđivanje promjena koje imaju uticaja na njene mogućnosti za izvršavanje zadataka i odgovornosti, kao što je definirano u Pravilniku o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovom pravilniku. Sistem omogućava da preduzima aktivnosti, prema potrebi, kako bi osigurala da sistem upravljanja ostane odgovarajući i efektivan.
- (b) BHDCA pravovremeno ažurira svoj sistem upravljanja u skladu sa bilo kakvom promjenom Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovog pravilnika, kako bi se osiguralo efektivno sprovođenje.
- (c) BHDCA obavještava Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine o promjenama koje utiču na njenu mogućnost za sprovođenje zadataka i izvršavanje odgovornosti.

ATCO.AR.B.015 Vođenje evidencije

- (a) BHDCA vodi evidenciju o certifikatima svih organizacija i dozvola i certifikata osoblja koje je izdala.
- (b) BHDCA uspostavlja sistem vođenja evidencije koji omogućava odgovarajuće čuvanje, mogućnost pristupa i pouzdano praćenje:
 - (1) dokumentirane politike i procedura sistema upravljanja;
 - (2) obuke, kvalifikacija i ovlaštenja svog osoblja;
 - (3) dodjeljivanja zadataka, koji obuhvataju elemente koji se zahtijevaju u ATCO.AR.B.005, kao i detalja dodijeljenih zadataka;
 - (4) procesa certifikacije i nadzora certifikovanih organizacija;
 - (5) detalja o kursovima obuke koje sprovode organizacije za obuku;
 - (6) procesa za izdavanje dozvola, ovlaštenja, dodatnih, posebnih ovlaštenja, odobrenja uz ovlaštenja i certifikata, i procesa za nadzor imatelja ovih dozvola, ovlaštenja, dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja i certifikata;
 - (7) nadzora lica i organizacija koji obavljaju aktivnosti u okviru teritorije Bosne i Hercegovine, ali su certifikovani od strane nadležnog organa druge države

- (8) potpisnice ECAA Sporazuma, kao što je dogovoreno između ovih organa;
- (9) nalaza, korektivnih mjera i datuma izvršenja mjera i zatvaranja nalaza;
- (10) preduzetih mjera za osiguravanje primjene propisa;
- (11) sigurnosnih informacija i propratnih mjera;
- (12) korištenja odredaba o odstupanju u skladu sa članom 14. Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa; i
- (12) evaluacije i obavještanja EASA-e o alternativnim načinima usklađivanja koje su predložile organizacije i procjene alternativnih načina usklađivanja, koje koristi BHDCA.
- (c) Evidencije se čuvaju najmanje pet godina, a evidencije o dozvolama osoblja najmanje 10 godina nakon isteka posljednjeg ovlaštenja u dozvoli, na način propisan u Zakonu o arhivskoj građi i arhivu Bosne i Hercegovine.

Poddio C

NADZOR I MJERE ZA OSIGURAVANJE PRIMJENE PROPISA

ATCO.AR.C.001 Nadzor

- (a) BHDCA provjerava:
 - (1) usklađenost sa zahtjevima koji se primjenjuju na organizacije ili lica prije izdavanja certifikata organizaciji ili dozvole osoblju, certifikata, ovlaštenja ili dodatnog i posebnog ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje, ukoliko je primjenljivo;
 - (2) stalnu usklađenost sa zahtjevima koji se primjenjuju i uvjetima koji se prilažu uz certifikat organizacije za obuku, kao i zahtjeve koji se primjenjuju na kurseve obuke, planove obuke, programe za stručno osposobljavanje u jedinici kontrole zračnog prometa i programe za održavanje nivoa obučenosti u jedinicama kontrole zračnog prometa koje je odobrila i zahtjeve koji se primjenjuju na osoblje;
 - (3) sprovođenje odgovarajućih sigurnosnih mjera koje je naložila BHDCA, kao što je definirano u ATCO.AR.A.025(c) i (d).
- (b) Ova provjera:
 - (1) je zasnovana na dokumentaciji čija je posebna namjena da osigura uputstva i smjernice osoblju koje je odgovorno za sigurnosni nadzor, kako bi obavljalo svoje funkcije;
 - (2) osigurava da se licima i organizacijama, koje su predmet nadzora, dostavljaju rezultati aktivnosti vezane za sigurnosni nadzor;
 - (3) se zasniva na stručnim i inspekcijским nadzorima uključujući, prema potrebi, nenajavljene nadzore; i
 - (4) osigurava BHDCA dokaze koji su potrebni u slučaju da su neophodne dalje aktivnosti, uključujući mjere koje su predviđene u ATCO.AR.C.010 i ATCO.AR.E.015.
- (c) Obim nadzora se utvrđuje na osnovu predmeta i obima i rezultata ranijih aktivnosti vezanih za nadzor i prioriteta vezanih za sigurnost.
- (d) Ne dovodeći u pitanje nadležnosti država potpisnica ECAA Sporazuma, predmet i obim i rezultat nadzora aktivnosti, koje na teritoriji države potpisnice ECAA Sporazuma sprovode lica ili organizacije koje su uspostavljene ili se nalaze u drugoj državi potpisnici ECAA Sporazuma, utvrđuju se na osnovu prioriteta vezanih za sigurnost, kao i ranijih aktivnosti vezanih za nadzor.
- (e) Kada aktivnost lica ili organizacije uključuje više država potpisnica ECAA Sporazuma, BHDCA, koja je odgovorna

za nadzor u skladu sa tač. (a)-(c), može da dogovori sa drugim nadležnim organom posebne alternativne aranžmane koji se tiču nadzora. Svako lice ili organizacija, shodno ovakvom sporazumu, se obavještava o njihovom postojanju i njihovom predmetu i obimu.

ATCO.AR.C.005 Program nadzora

- (a) BHDCA, u skladu sa članom 30. Pravilnika o nadzoru u civilnom zrakoplovstvu, uspostavlja i održava program nadzora koji obuhvata aktivnosti nadzora, koje se zahtijevaju u ATCO.AR.C.001.
- (b) BHDCA za organizacije koje je sertifikovala, izrađuje program nadzora tako da se uzima u obzir specifična priroda organizacije, složenost njenih aktivnosti i ranije aktivnosti certifikacije i/ili nadzora. U svakom ciklusu planiranja nadzora program nadzora obuhvata:
- (1) stručne i inspeksijske nadzore, ukoliko je potrebno, uključujući nenajavljene nadzore prema potrebi; i
 - (2) sastanke koji se sazivaju između BHDCA i rukovodstva organizacije za obuku, kako bi se osiguralo da obje strane budu obaviještene o značajnim pitanjima.
- (c) Za organizacije koje je sertifikovala, BHDCA primjenjuje ciklus planiranja nadzora koji nije duži od 24 mjeseca. Ciklus planiranja nadzora može se skratiti ukoliko postoji dokaz da je smanjen dostignuti nivo sigurnosti organizacije. Ciklus planiranja nadzora može se produžiti na najviše 36 mjeseci ukoliko BHDCA u toku prethodna 24 mjeseca utvrdi da:
- (1) je organizacija dokazala efektivno identificiranje opasnosti vezanih za sigurnost zračnog prometa i upravljanje povezanim rizicima; i
 - (2) je organizacija dokazala da shodno ATCO.OR.B.015 sprovodi kontinuiranu potpunu kontrolu nad svim promjenama; i
 - (3) nisu bili podizani nalazi kategorije 1; i
 - (4) su sve korektivne mjere bile sprovedene u roku koji je prihvaćen ili produžen od strane BHDCA, kao što je definirano u ATCO.ARE.015.

Ciklus planiranja nadzora može se dodatno produžiti na najviše 48 mjeseci ukoliko je, uz navedeno, organizacija uspostavila, a BHDCA odobrila, efektivan sistem stalnog izvještavanja nadležnog organa o dostignutom nivou sigurnosti i usklađenosti organizacije sa zahtjevima sadržanim u zakonu i propisima donešenim na osnovu njega.

- (d) Program nadzora za organizacije za obuku obuhvata praćenje standarda obuke, uključujući uzorkovanje sprovođenja obuke ako je potrebno.
- (e) Za lica koja imaju dozvole, ovlaštenja ili dodatna i posebna ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja koja je izdala BHDCA, program nadzora obuhvata stručne i inspeksijske nadzore, uključujući nenajavljene nadzore ako je potrebno.

ATCO.AR.C.010 Nalazi i mjere za osiguravanje primjene propisa za osoblje

- (a) Ukoliko u toku nadzora ili na bilo koji drugi način BHDCA, koja je odgovorna za nadzor u skladu sa ATCO.AR.C.001, nađe dokaz koji pokazuje neusklađenost sa važećim zahtjevima kod lica koja ima dozvolu koja je izdata u skladu sa ovim pravilnikom, BHDCA podiže nalaz, evidentira ga i dostavlja u pisanoj formi imatelju dozvole i, ako je primjenljivo, organizaciji u kojoj je imatelj dozvole zaposlen.
- (b) Ako je BHDCA podigla nalaz, a istovremeno je odgovorna za izdavanje dozvole, ona:
- (1) može da suspenduje ili stavi van snage dozvolu, ovlaštenje ili dodatno i posebno ovlaštenje i odobrenje

uz ovlaštenje, ukoliko je primjenljivo, ako se utvrdi sigurnosni problem; i

- (2) produžava svaku dodatnu mjeru za osiguravanje primjene propisa koja je neophodna, kako bi se spriječio nastavak utvrđene neusklađenosti.
- (c) Ako je BHDCA podigla nalaz, a drugi nadležni organ je odgovoran za izdavanje dozvole, ona obavještava nadležni organ koji je izdao tu dozvolu. U ovom slučaju, nadležni organ koji je izdao dozvolu produžava mjeru u skladu sa tačkom (b) i obavještava BHDCA koja je podigla nalaz.

Poddio D

IZDAVANJE, PRODUŽENJE, OBNOVA, SUSPENZIJA I ODUZIMANJE DOZVOLA, OVLAŠTENJA I DODATNIH I POSEBNIH OVLAŠTENJA I ODOBRENJA UZ OVLAŠTENJE

ATCO.AR.D.001 Procedura za izdavanje, produženje i obnovu dozvola, ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje

- (a) BHDCA uspostavlja procedure za podnošenje zahtjeva, izdavanje i zamjenu dozvola, izdavanje ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja, kao i produženje i obnovu dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja. Ove procedure mogu da obuhvata:
- (1) izdavanje privremenog OJTI ovlaštenja i privremenog ovlaštenja procjenitelja; i
 - (2) ukoliko je primjenljivo, odobrenje za procjenitelje za produženje i obnovu dodatnog odobrenja za jedinicu (Unit Endorsement), pri čemu procjenitelji dostavljaju sve evidencije, izvještaje i svaku drugu informaciju u BHDCA, kako je definirano u procedurama.
- (b) Nakon prijema zahtjeva i, ukoliko je relevantno, ostale prateće dokumentacije, BHDCA utvrđuje da li je zahtjev potpun i da li podnositelj zahtjeva ispunjava važeće zahtjeve koji su propisani u Dodatku I.
- (c) Ako podnositelj zahtjeva ispunjava važeće zahtjeve, BHDCA izdaje, produžava ili obnavlja, kada je to potrebno, relevantnu dozvolu, ovlaštenje i dodatno i posebno ovlaštenje i odobrenje uz ovlaštenje, koristeći obrazac dozvola iz Priloga I Dodatka II. Privremeno OJTI ovlaštenje, koje je navedeno u ATCO.C.025, i privremeno ovlaštenje procjenitelja, koje je navedeno u ATCO.C.065, se izdaju kao poseban dokument, pri čemu se navode privilegije imatelja, kao i rok važenja ovlaštenja.
- (d) Za potrebe smanjenja nepotrebnog administrativnog opterećenja, BHDCA može da uspostavi procedure koje daju mogućnost uspostavljanja jedinstvenog datuma važenja za nekoliko dodatnih i posebnih ovlaštenja. U svakom slučaju, ne smiju da se prekorače periodi važenja dodatnih i posebnih ovlaštenja koja su u pitanju.
- (e) BHDCA mijenja dozvolu kontrolora zračnog prometa ukoliko je potrebno iz administrativnih razloga i kada je tačka (XIIa) u dozvoli popunjena i nema više prostora. Datum prvog izdavanja ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje se prenosi u novu dozvolu.

ATCO.AR.D.005 Oduzimanje i suspenzija dozvola, ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje

- (a) Za potrebe ATCO.A.020 BHDCA uspostavlja postupak za suspenziju i oduzimanje dozvola, ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje.
- (b) BHDCA može da suspenduje dozvolu u slučaju privremene nesposobnosti koja nije prestala u skladu sa procedurama koje su navedene u ATCO.A.015(e).

- (c) BHDCA suspenduje ili oduzima dozvolu, ovlaštenje ili dodatno i posebno ovlaštenje ili odobrenje uz ovlaštenje u skladu sa ATCO.AR.C.010 u sljedećim okolnostima:
- (1) korištenje privilegija iz dozvole kada imatelj dozvole više ne ispunjava važeće zahtjeve ove uredbe;
 - (2) dobijanje dozvole učenika kontrolora zračnog prometa ili kontrolora zračnog prometa, ovlaštenja, dodatnog i posebnog ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje ili certifikata na osnovu dostavljene falsificirane dokumentacije;
 - (3) falsificiranje evidencija o dozvoli ili certifikatu;
 - (4) korištenje privilegija iz dozvole, privilegija datih ovlaštenjem ili dodatnim i posebnim ovlaštenjem i odobrenjem uz ovlaštenje pod uticajem psihoaktivnih supstanci.
- (d) U slučaju suspenzije ili oduzimanja dozvola, ovlaštenja i dodatnih i posebnih ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje, BHDCA obavještava imatelja dozvole pismenim putem o ovoj odluci i njegovim pravima podnošenja žalbe, u skladu sa postupcima koji su uspostavljeni u ATCO.AR.A.010(a)(14). Takođe bi trebalo da o suspenziji ili oduzimanju posebnog ovlaštenja procjenitelj bude obaviješten i relevantan pružatelj usluga u zračnoj plovidbi.
- (e) BHDCA takođe suspenduje ili oduzima dozvolu, ovlaštenje ili dodatno i posebno ovlaštenje i odobrenje uz ovlaštenje na osnovu pismenog zahtjeva imatelja dozvole.

Poddio E

POSTUPAK CERTIFIKACIJE ZA ORGANIZACIJE ZA OBUKU KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA I ODOBRAVANJE PROGRAMA OBUKE

ATCO.ARE.001 Podnošenje zahtjeva i postupak certifikacije organizacija za obuku

- (a) Nakon prijema zahtjeva za izdavanje certifikata organizaciji za obuku, BHDCA provjerava usklađenost organizacije za obuku sa važećim zahtjevima koji su propisani u Dodatku III.
- (b) BHDCA izdaje certifikat koristeći obrazac koji je propisan u Prilogu 2 Dodatka II, kada organizacija za obuku, koja je podnijela zahtjev, ispunjava važeće zahtjeve.
- (c) Da bi omogućila organizaciji da sprovede promjene bez prethodnog odobrenja od strane nadležnog organa u skladu sa ATCO.OR.B.015 i ATCO.ARE.010(c), BHDCA odobrava proceduru koju je dostavila organizacija za obuku koja definiira predmet i obim ovakvih promjena i opisuje kako će se postupati u slučaju ovakvih promjena i način obavještavanja.

ATCO.ARE.005 Odobranje kurseva obuke i planova obuke

- (a) BHDCA odobrava kurseve obuke i planove obuke koji su izrađeni u skladu sa zahtjevima koji su propisani u ATCO.OR.D.001.
- (b) Nakon zamjene dozvole u skladu sa ATCO.A.010, BHDCA odobrava ili odbija kurs osposobljavanja za posebno ovlaštenje za lokaciju / dodatno odobrenje za jedinicu koji je uspostavljen u skladu sa ATCO.B.020(b) i (c), najkasnije šest nedelja nakon dostavljanja zahtjeva za odobrenje kursa osposobljavanja, i osigurava da se poštuju principi nediskriminacije i srazmjernosti.

ATCO.ARE.010 Promjene u organizacijama za obuku

- (a) Nakon prijema zahtjeva za promjenu koja zahtijeva prethodno odobrenje u skladu sa ATCO.OR.B.015, BHDCA provjerava usklađenost organizacije za obuku sa važećim zahtjevima koji su propisani u Dodatku III, prije izdavanja odobrenja. BHDCA odobrava uvjete pod kojima

organizacija može da radi u toku promjene, osim ako BHDCA ne utvrdi da promjena ne može da se sprovede. Nakon što provjeri da je organizacija za obuku usklađena sa važećim zahtjevima, BHDCA odobrava promjenu.

- (b) Ne dovodeći u pitanje dodatne mjere za osiguravanje primjene propisa u skladu sa ATCO.ARE.015, kada organizacija sprovede promjene koje zahtijevaju prethodno odobrenje bez dobijanja odobrenja od strane nadležnog organa kako je definirano u tački (a), BHDCA odmah preuzima odgovarajuće mjere.
- (c) Za promjene koje ne zahtijevaju prethodno odobrenje, BHDCA odobrava proceduru koju je izradila organizacija za obuku u skladu sa ATCO.OR.B.015, koja definiira predmet i obim ovakvih promjena i njihovo sprovođenje i mehanizam obavještavanja. U procesu stalnog nadzora, BHDCA vrši procjenu informacija koje su dostavljene u obavještenju, kako bi provjerila da li su preduzete mjere usklađene sa odobrenim procedurama i važećim zahtjevima.

ATCO.ARE.015 Nalazi i korektivne mjere

- (a) BHDCA ima sistem za analizu nalaza u odnosu na njihov značaj za sigurnost.
- (b) BHDCA podiže nalaz kategorije 1 kada se otkrije svaka značajna neusklađenost sa važećim zahtjevima Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovim pravilnikom, u procedurama i priručnicima organizacija za obuku, u vrsti obuke i/ili uslugama koje se pružaju ili certifikatima, koja umanjuje ili ozbiljno ugrožava sigurnost i/ili dovodi do značajnog pogoršanja osposobljavanja koje se sprovodi. Nalaz kategorije 1 obuhvata, ali ne smije da bude ograničen, na:
 - (1) zabranu pristupa BHDCA prostorijama organizacije za obuku, kako je definirano u ATCO.OR.B.025, u toku normalnog radnog vremena i nakon dva pisana zahtjeva;
 - (2) dobijanje ili održavanje važenja certifikata organizacije za obuku na osnovu dostavljene falsificirane dokumentacije;
 - (3) dokaz zloupotrebe ili lažnog korištenja certifikata organizacije za obuku; i
 - (4) nepostojanje odgovornog rukovoditelja.
- (c) BHDCA podiže nalaz kategorije 2 kada se otkrije neusklađenost sa važećim zahtjevima Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovog pravilnika, u procedurama i priručnicima organizacije za obuku, u vrsti obuke i/ili uslugama koje se pružaju ili certifikatima, koja bi mogla da umanj ili ugrozi sigurnost i/ili koja bi mogla da dovede do pogoršanja osposobljavanja koje se sprovodi.
- (d) Kada se otkrije nalaz u toku nadzora ili na bilo koji drugi način, BHDCA, ne dovodeći u pitanje nijednu dodatnu mjeru koja se zahtijeva Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovim pravilnikom, pismenim putem obavještava o nalazu organizaciju za obuku i zahtjeva korektivnu mjeru za utvrđenu neusklađenost.
 - (1) U slučaju nalaza kategorije 1, BHDCA odmah preuzima odgovarajuće mjere kako bi zabranila ili ograničila aktivnosti, i prema potrebi, preuzima mjere da stavi van snage certifikat ili da ograniči ili suspenduje certifikat u cjelosti ili djelimično, u

- zavisnosti od obima nalaza, dok organizacija za obuku ne sprovede uspješne korektivne mjere.
- (2) U slučaju nalaza kategorije 2, BHDCA:
- (i) odobrava organizaciji za obuku period za sprovođenje korektivne mjere koji je obuhvaćen planom korektivnih mjera koji odgovara prirodni nalaza; i
 - (ii) procjenjuje plan korektivnih mjera i plan sprovođenja koji je predložila organizacija za obuku i da ih, ukoliko se na osnovu procjene zaključiti da su dovoljni da otklone neusklađenost, prihvati.
- (3) Kada organizacija za obuku, u slučaju nalaza kategorije 2, ne dostavi prihvatljiv plan korektivnih mjera, ili ne sprovede korektivnu mjeru u prihvaćenom ili roku produženom od strane BHDCA, BHDCA će promijeniti kategoriju nalaza u nalaz kategorije 1, i preduzeti mjere koje su propisane u tački (d)(1).
- (e) BHDCA vodi evidenciju svih nalaza koje je podigla i, gde je moguće, mjera za osiguravanje primjene propisa koje je primjenila, kao i svih korektivnih mjera i datuma zatvaranja mjera.

Poddio F

POSEBNI ZAHTEJEVI ZA ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKU CERTIFIKACIJU

ODJELJAK I

Opšti zahtjevi

ATCO.AR.F.001 Zrakoplovno-medicinski centri i zrakoplovno-medicinska certifikacija

Ne dovodeći u pitanje poddijelove A, B i C, u pogledu zrakoplovno-medicinskih centara (AeMC) i zrakoplovno-medicinske certifikacije, BHDCA primjenjuje sljedeće odredbe Priloga VI, Pravilnika o letačkom osoblju, bez pozivanja na reference koje se odnose na ljekare specijaliste opšte medicine (GMP):

- 1) Poddio ARA.GEN;
- 2) Poddio ARA.AeMC;
- 3) ARA.MED.120 Medicinski procjenitelji;
- 4) ARA.MED.125 Upućivanje nadležnom organu za izdavanje dozvola;
- 5) ARA.MED.150 Čuvanje evidencija;
- 6) ARA.MED.200 Postupak izdavanja, produžavanja, obnavljanja ili promjene AME certifikata;
- 7) ARA.MED.245 Kontinuirani nadzor AME-ova i GMP-ova;
- 8) ARA.MED.250 Ograničenje, suspenzija ili oduzimanje AME certifikata;
- 9) ARA.MED.255 Prisilne mjere za osiguranje sprovođenja propisa;
- 10) ARA.MED.315 Provjera ljekarskih izvještaja; i
- 11) ARA.MED.325 Procedura drugostepene procjene.

ODJELJAK II

Dokumentacija

ATCO.AR.F.005 Uvjerjenje o zdravstvenoj sposobnosti

Uvjerjenja o zdravstvenoj sposobnosti odgovara sljedećim specifikacijama:

- (a) Sadržaj
 - (1) Država u kojoj je dozvola izdata dozvola kontrolora zračnog prometa ili u kojoj je podnešen zahtjev za izdavanje dozvole (I);
 - (2) Klasa uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti (II);
 - (3) Broj uvjerenja koje počinje UN oznakom države u kojoj je dozvola kontrolora zračnog prometa izdata ili u kojoj je podnešen zahtjev za

- izdavanje, iza kog slijedi oznaka sastavljena od arapskih brojeva i/ili slova na latiničnom pismu (III);
- (4) Ime imatelja (IV);
 - (5) Državljanstvo imatelja (VI);
 - (6) Datum rođenja imatelja (XIV);
 - (7) Potpis imatelja (VII);
 - (8) Ograničenje(a) (XIII);
 - (9) Datum isteka uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 (IX);
 - (10) Datum pregleda;
 - (11) Datum posljednjeg elektrokardiograma;
 - (12) Datum posljednjeg audiograma;
 - (13) Datum izdavanja i potpis AME ili medicinskog procjenitelja koji je izdao uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti (X);
 - (14) Pečat ili žig;
- (b) Materijal: Papir ili drugi materijal koji se koristi mora da spriječi ili jasno prikaže svaku izmjenu ili brisanje. BHDCA odobrava svaki unos ili brisanje u obrascu.
- (c) Jezik: Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti su napisana na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku.
- (d) Svi datumi u uvjerenju o zdravstvenoj sposobnosti se upisuju u formatu dd/mm/gggg.

ATCO.AR.F.010 AME Certifikat

Kada utvrdi da je AME usklađen sa važećim zahtjevima, BHDCA izdaje, produžava, obnavlja ili mijenja AME certifikat koristeći obrazac koji je utvrđen u Prilogu 3 Dodatka II.

ATCO.AR.F.015 AeMC Certifikat

Kada utvrdi da je AeMC usklađen sa važećim zahtjevima, BHDCA izdaje, produžava, obnavlja ili mijenja AeMC certifikat koristeći obrazac koji je utvrđen u Prilogu 4 Dodatka II.

ATCO.AR.F.020 Zrakoplovno-medicinski obrasci

BHDCA osigurava obrasce za AME i AeMC koji se mogu koristiti za:

- (a) podnošenje zahtjeva za uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti; i
- (b) ljekarski izvještaj za podnositelje zahtjeva klase 3.

Prilog 1 Dodatku II

Obrazac dozvole

DOZVOLA KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA

Dozvola kontrolora zračnog prometa, izdata u skladu sa ovim pravilnikom, usklađena je sa sljedećim specifikacijama:

- (a) Sadržaj. Broj rubrike mora uvijek biti odštampan u skladu sa nazivom rubrike. Rubrike od I do XI su "stalne" rubrike, a rubrike od XII do XIV su "promjenljive" rubrike koje mogu da se pojave na posebnoj ili odvojenom dijelu glavnog obrasca, kao što je propisano u tekstu koji slijedi. Svaki poseban ili odvojen dio mora da bude jasno prepoznatljiv kao dio dozvole.
 - (1) Stalne rubrike:
 - (I) država izdavanja dozvole;
 - (II) naziv dozvole;
 - (III) serijski broj dozvole sa UN oznakom države u kojoj je dozvola izdata iza kog slijedi "dozvola (učenika) kontrolora zračnog prometa" i oznaka sastavljena od arapskih brojeva i/ili slova na latiničnom pismu;
 - (IV) puno ime imatelja (latiničnim pismom, čak i ako pismo koje je u službenoj upotrebi nije latinično);

- (IVa) datum rođenja;
 - (V) adresa imatelja, ukoliko zahtijeva BHDCA;
 - (VI) državljanstvo imatelja;
 - (VII) potpis imatelja;
 - (VIII) nadležni zrakoplovni organ;
 - (IX) potvrda roka važenja i odobrena privilegija iz dozvole, uključujući datume prvog izdavanja;
 - (X) potpis službenog lica koje izdaje dozvolu i datum izdavanja;
 - (XI) pečat ili žig nadležnog zrakoplovnog organa.
- (2) Promjenljive rubrike:
- (XII) ovlaštenja, dodatna i posebna ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenja sa datumom isteka;
 - (XIII) primjedbe: posebna jezička ovlaštenja; i
 - (XIV) svaki drugi detalj koji zahtijeva nadležni zrakoplovni organ.
- (b) Uz dozvolu se koristi važeće uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti, osim u slučaju kada se koriste samo STDI privilegije.
 - (c) Materijal. Koristi se papir visokog kvaliteta i/ili drugi odgovarajući materijal, uključujući plastične kartice, kako bi se spriječila ili bila vidljiva svaka izmjena ili brisanje. BHDCA odobrava svaki upis ili brisanje u obrascu.
 - (d) Jezik. Dozvole su napisane na engleskom jeziku i jednim od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

<p>Naziv nadležnog organa i logo <i>Competent authority's name and logo</i></p> <p>BOSNA I HERCEGOVINA <i>Bosnia and Herzegovina</i></p> <p>DOZVOLA (UČENIKA) KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA (STUDENT) AIR TRAFFIC CONTROLLER LICENCE</p> <p>Izdata u skladu sa [navesti naziv referentnog pravilnika] <i>Issued in accordance with Commission Regulation (EU) No 2015/340</i></p> <p>Ova dozvola je u skladu sa ICAO standardima <i>This licence complies with the ICAO Standards</i></p> <p>EASA obrazac 152 — 1. izdanje <i>EASA Form 152 — Issue 1</i></p>	<p>Zahtjevi¹</p> <p>Veličina svake stranice je jedna osmina A4.</p>
--	--

¹ Zahtjevi:

Strane koje se odnose na uputstva o načinu popunjavanja dozvole (učenika) kontrolora zračnog prometa su namijenjene za popunjavanje nadležnom organu ili procjenitelju kojima je izričito odobreno produžavanje ili obnavljanje posebnog ovlaštenja za lokaciju / dodatnog odobrenja za jedinicu. Početna izdavanja ovlaštenja, posebnih jezičkih ovlaštenja, posebnog ovlaštenja instruktora i procjenitelja uvijek unosi nadležni organ. Produženje ili obnovu posebnog ovlaštenja za lokaciju / dodatnog odobrenja za jedinicu unosi nadležni organ ili ovlašteni procjenitelji.

I	Država izdavanja dozvole: <i>State of issue:</i>	Zahtjevi:
II	Naziv dozvole: <i>Title of licence:</i>	
III	Serijski broj dozvole: <i>Serial number of the licence:</i>	Serijski broj dozvole sa UN oznakom države u kojoj je dozvola izdata iza kog slijedi „dozvola (učenika) kontrolora zračnog prometa“.
IV	Puno ime i prezime imatelja dozvole: <i>Name of the holder in full:</i>	
IVa	Datum rođenja: <i>Date of birth:</i>	Koristiti standardni format datuma, npr. dan/mjesec/godina (npr. 31.01.2010)
XIV	Mjesto rođenja: <i>Place of birth:</i>	
V	Adresa imatelja dozvole, ukoliko se zahtijeva: Ulica, grad, poštanski broj <i>Holder's address, if desired by the competent authority:</i> <i>Street, town, area, postal code</i>	
VI	Državljanstvo imatelja dozvole: <i>Nationality of holder:</i>	Naznačeno UN oznakom države
VII	Potpis imatelja: <i>Signature of holder:</i>	
VIII	Nadležni organ: <i>Competent authority:</i>	
X	Potpis službenog lica koje izdaje dozvolu i datum izdavanja: <i>Signature of officer issuing the licence and date of issue:</i>	
XI	Pečat ili žig nadležnog zrakoplovnog organa: <i>Seal or stamp of issuing competent authority:</i>	

IX	<p>Važenje privilegija iz dozvole: Imatelj ima pravo da obavlja poslove na osnovu sljedećeg(ih) ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje(a):</p> <p>Validity of privileges: <i>The holder is entitled to exercise the privileges of the following rating(s) and rating endorsement(s), when validated:</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ovlaštenje(a) <i>Rating(s)</i></th> <th>Datum prvog izdavanja <i>Date of first issue</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Odobrenje uz ovlaštenje(a) <i>Rating endorsement(s)</i></th> <th>Datum prvog izdavanja <i>Date of first issue</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	Ovlaštenje(a) <i>Rating(s)</i>	Datum prvog izdavanja <i>Date of first issue</i>													Odobrenje uz ovlaštenje(a) <i>Rating endorsement(s)</i>	Datum prvog izdavanja <i>Date of first issue</i>																			<p>Zahtjevi:</p> <p>Engleski i jedan od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.</p> <p>Datum prvog izdavanja ovlaštenja i/ili odobrenja uz ovlaštenje je datum uspješnog završetka osposobljavanja relevantnog za dato ovlaštenje i/ili odobrenje uz ovlaštenje.</p>
	Ovlaštenje(a) <i>Rating(s)</i>	Datum prvog izdavanja <i>Date of first issue</i>																																		
Odobrenje uz ovlaštenje(a) <i>Rating endorsement(s)</i>	Datum prvog izdavanja <i>Date of first issue</i>																																			

XIIa Ovlaštenje i odobrenje uz ovlaštenje sa datumom isteka

Imatelj ima privilegiju da obavlja poslove na osnovu sljedećeg(ih) ovlaštenja i odobrenja uz ovlaštenje(a) u jedinici(ama) kontrole zračnog prometa za koje posjeduje važeće dodatno odobrenje(a) za jedinicu, kao što je detaljno navedeno u nastavku, isključivo pod uvjetom da imatelj posjeduje važeće uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti:

XIIa Ratings and endorsements with expiry dates

The holder is entitled to exercise the privileges of the following rating(s) and rating endorsement(s) at the air traffic service unit(s) for which current unit endorsement(s) is (are) held as detailed below, only if the holder has a valid medical certificate:

ICAO lokacijski indikator* Unit (ICAO indicator)*	Sektor/Pozicija* Sector/ Position*	Ovlaštenje/Odobrenje uz ovlaštenje Rating/ Endorsement	Datum isteka* Expiry date*	Potpis/Pečat nadležnog organa ili broj dozvole i potpis procjenitelja Signature/stamp of the authority or licence number and signature of the assessor

* Nije primjenljivo na dozvolu učenika kontrolora zračnog prometa.

* Not applicable for Student ATCO Licence.

Strana 5

Page 5

XIIb	<p>Ostala posebna ovlaštenja: Imatelj ima privilegiju da obavlja poslove na osnovu sljedećeg(ih) posebnog(ih) ovlaštenja</p> <p>Other endorsements: <i>The holder is entitled to exercise the privileges of the following endorsement(s)</i></p> <table border="1" data-bbox="341 607 831 822"> <thead> <tr> <th data-bbox="341 607 635 723">Posebno ovlaštenje OJTI/STDI/procjenitelja OJTI /STDI /Assessor endorsement</th> <th data-bbox="635 607 831 723">Datum isteka Expiry date</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Posebno ovlaštenje OJTI/STDI/procjenitelja OJTI /STDI /Assessor endorsement	Datum isteka Expiry date							Zahtjevi: nije primjenljivo
Posebno ovlaštenje OJTI/STDI/procjenitelja OJTI /STDI /Assessor endorsement	Datum isteka Expiry date									
XIII	<p>Napomene: Posebna jezička ovlaštenja: [jezik(ci)/nivo/datum isteka] Remarks: <i>Language proficiency endorsement(s):</i> <i>[language(s)/level/expiry date]</i></p>	<p>Unose se posebna jezička ovlaštenja, nivo i datum isteka.</p> <p>Sve dodatne informacije vezane za licenciranje se unose ovdje.</p>								

Skraćenice

Abbreviations

Ovlaštenje kontrolora zračnog prometa Air traffic controller ratings		Zahtjevi: nije primjenljivo
ADV	Aerodromska vizuelna kontrola <i>Aerodrome Control Visual</i>	
ADI	Aerodromska instrumentalna kontrola <i>Aerodrome Control Instrument</i>	
APP	Prilazna proceduralna kontrola <i>Approach Control Procedural</i>	
APS	Prilazna nadzorna kontrola <i>Approach Control Surveillance</i>	
ACP	Oblasna proceduralna kontrola <i>Area Control Procedural</i>	
ACS	Oblasna nadzorna kontrola <i>Area Control Surveillance</i>	
Odobrenja uz ovlaštenje Rating endorsements		
AIR	Kontrola u zraku <i>Air Control</i>	
GMC	Kontrola kretanja po manevarskim površinama <i>Ground Movement Control</i>	
TWR	Toranjska kontrola <i>Tower Control</i>	
GMS	Nadzorna kontrola kretanja po manevarskim površinama <i>Ground Movement Surveillance</i>	
RAD	Aerodromska radarska kontrola <i>Aerodrome Radar Control</i>	
PAR	Precizni prilazni radar <i>Precision Approach Radar</i>	
SRA	Nadzorni prilazni radar <i>Surveillance Radar Approach</i>	
TCL	Terminalna kontrola <i>Terminal Control</i>	
OCN	Okeanska kontrola <i>Oceanic Control</i>	
Posebna ovlaštenja pridodata dozvoli Licence endorsements		
OJTI	Instruktor za stručno osposobljavanje na radnom mjestu <i>On-the-job training instructor</i>	
STDI	Instruktor za sprovođenje osposobljavanja na uređaju za obuku <i>Synthetic training device instructor</i>	
Assessor	Procjenitelj <i>Assessor</i>	

Prilog 2 Dodatku II

CERTIFIKAT ZA ORGANIZACIJE ZA OBUKU KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA

Nadležni organ
Competent authority

CERTIFIKAT ORGANIZACIJE ZA OBUKU KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
[BROJ CERTIFIKATA/REFERENCA]
AIR TRAFFIC CONTROLLERS TRAINING ORGANISATION CERTIFICATE
[CERTIFICATE NUMBER/REFERENCE]

U skladu sa [navesti naziv referentnog pravilnika] i shodno uvjetima navedenim u nastavku [nadležni organ] ovim certifikuje
Pursuant to Commission Regulation (EU) No 2015/340 and subject to the conditions specified below, the [competent authority] hereby certifies

[NAZIV ORGANIZACIJE ZA OBUKU]

[ADRESA ORGANIZACIJE ZA OBUKU]

kao organizaciju za osposobljavanje u skladu sa Dijelom ATCO.OR sa pravom pružanja usluge obuke u skladu sa Dijelom ATCO, kao što je navedeno u priloženom odobrenju za obuku.

as a Part ATCO.OR certified training organisation with the privilege to provide Part ATCO training, as listed in the attached training approval.

Uvjeti odobrenja i privilegija:
Terms of approval and privileges:

Ovaj certifikat je ograničen na privilegije i obim sprovođenja obuke kao što je navedeno u odobrenju za obuku.

This certificate is limited to the privileges and the scope of providing training as listed in the attached training approval.

Ovaj certifikat važi dok je certifikovana organizacija usklađena sa Dijelom ATCO.OR, Dijelom ATCO i ostalim važećim propisima.

This certificate is valid whilst the certified organisation remains in compliance with Part ATCO.OR, Part ATCO and other applicable regulations.

Ovaj certifikat važi shodno usklađenosti sa prethodno navedenim uvjetima odobrenja i privilegijama, osim u slučaju kada je vraćen, zamijenjen, ograničen, suspendiran ili oduzet.

Subject to compliance with the foregoing terms of approval and privileges, this certificate shall remain valid unless the certificate has been surrendered, superseded, limited, suspended or revoked.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Potpisao: [Nadležni organ]

Signed: [Competent authority]

CERTIFIKAT ORGANIZACIJE ZA OBUKU KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA
ODOBRENJE ZA OBUKU
AIR TRAFFIC CONTROLLERS TRAINING ORGANISATION CERTIFICATE
TRAINING APPROVAL

Prilog uz broj ATCO TO certifikata

Attachment to ATCO TO certificate number:

[BROJ CERTIFIKATA/REFERENCA]

[NAZIV ORGANIZACIJE ZA OBUKU]

je dobila privilegije da sprovodi sljedeću obuku u skladu sa Dijelom ATCO:

has obtained the privileges to provide and conduct the following training in accordance with Part ATCO:

VRSTA(E) OBUKE TYPE(S) OF TRAINING			
Type of training	Course	Rating endorsements ¹	Remarks ²
☐ Osnovno osposobljavanje <i>ATCO Initial training</i>	☐ Osnovna obuka <i>Basic training</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	
	☐ Obuka za ovlaštenje ³ <i>Rating training</i>		
☐ Obuka u jedinici <i>ATCO Unit training</i> ⁴		
☐ ATCO Continuation training	☐ Obuka osvježavanja znanja <i>ATCO Refresher training</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	
	☐ Konverzijska obuka ⁵ <i>ATCO Conversion training</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	
☐ Obuka instruktora za praktičnu obuku <i>Practical instructor training</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	
		nije primjenljivo <i>n/a</i>	
☐ Obuka procjenitelja <i>Assessor training</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	nije primjenljivo <i>n/a</i>	
		nije primjenljivo <i>n/a</i>	

Ovo odobrenje za kurseve obuke važi sve dok:

- (a) ATCO TO nije vraćen, zamijenjen, ograničen, suspendovan ili oduzet; i
- (b) se sve aktivnosti sprovode u skladu sa Dijelom ATCO.OR, Dijelom ATCO, drugim važećim propisima i, kada je relevantno, sa postupcima u dokumentaciji organizacije kao što se zahtijeva Dijelom ATCO.OR.

This training course approval is valid as long as:

- (a) *the ATCO TO certificate has not been surrendered, superseded, limited, suspended or revoked; and*
- (b) *all operations are conducted in compliance with Part ATCO.OR, Part ATCO, other applicable regulations, and, when relevant, with the procedures in the organisation's documentation as required by Part ATCO.OR.*

Datum izdavanja:

Date of issue:

Potpisao: [Nadležni organ]

Signed: [Competent authority]

EASA obrazac 153 — 1. Izdanje, strana 2/2

EASA Form 153 — Issue 1, Page 2/2

¹ Nadležni organ navodi odobrenja uz ovlaštenja u skladu sa ATCO.B.015 za koja se sprovodi osposobljavanje, prema potrebi.

² Kad god je potrebno.

³ Nadležni organ navodi ovlaštenja u skladu sa ATCO.B.010 za koja se sprovodi osposobljavanje.

⁴ Nadležni organ navodi dodatna odobrenja za jedinicu za koja se osposobljavanje sprovodi.

⁵ Nije opšte osposobljavanje; sprovodi se po potrebi nakon posebnog odobrenja od nadležnog organa.

Prilog 3 Dodatku II

CERTIFIKAT ZA ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKE ISPITIVAČE (AME)

Nadležni organ
Competent authority

CERTIFIKAT ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKOG ISPITIVAČA
CERTIFIKAT [BROJ CERTIFIKATA/REFERENCA]:

AERO-MEDICAL EXAMINER CERTIFICATE
CERTIFICATE [NUMBER/REFERENCE]:

U skladu sa [navesti naziv referentnog pravilnika] i shodno uvjetima navedenim u nastavku, [nadležni organ] ovim certifikuje
Pursuant to Commission Regulation (EU) No 2015/340 and subject to the conditions specified below, the [competent authority] hereby certifies

[IME I PREZIME]

[ADRESA]

kao zrakoplovno-medicinski ispitivač
as aero-medical examiner

UVJETI:

1. Ovaj certifikat je ograničen na privilegije koje su navedene u prilogu uz ovaj AME certifikat.
2. Ovaj certifikat zahtijeva usklađenost sa pravilima i postupcima navedenim u Dijelu MED i/ili ATCO.MED, prema potrebi.
3. Ovaj certifikat važi tri godine do [dd/mm/gggg] shodno usklađenosti sa zahtjevima navedenim u Dijelu MED i/ili Dijelu ATCO.MED, prema potrebi, osim u slučaju kada je vraćen, zamijenjen, suspendiran ili oduzet.

CONDITIONS:

1. *This certificate is limited to the privileges specified in the attachment to this AME certificate.*
2. *This certificate requires compliance with the implementing rules and procedures specified in Part MED and/or ATCO.MED as appropriate.*
3. *This certificate shall remain valid for a period of three years until [dd/mm/yyyy] subject to compliance with the requirements of Part MED and/or Part ATCO.MED as appropriate unless it has been surrendered, superseded, suspended or revoked.*

.....
Datum izdavanja:
Date of issue:

.....
Potpis: [Nadležni organ]
Signature: [Competent authority]

CERTIFIKAT ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKOG ISPITIVAČA
CERTIFICATE FOR AERO-MEDICAL EXAMINERS (AME)

Prilog uz AME certifikat broj:
Attachment to AME certificate number:

PRIVILEGIJE I OBIM
PRIVILEGES AND SCOPE

[Ime i prezime i akademska titula ovlaštenog ljekara] je stekao(la) privilegiju(e) da obavlja zrakoplovno-medicinske preglede i procjene za izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, kao što je navedeno u tabeli, i da izdaje ova uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za:

[Name and academic title of the aero-medical examiner] has obtained the privilege(s) to undertake aero-medical examinations and assessments for the issuance of medical certificates as stated in the table below and to issue these medical certificates for:

LAPL <i>LAPL</i>	[da/datum] <i>[yes/date]</i>
Klasa 2 <i>Class 2</i>	[da/datum] <i>[yes/date]</i>
Produženje/obnova klase 1 <i>Class 1 revalidation/renewal</i>	[da/datum] <i>[yes/date]</i>
Produženje/obnova klase 3 <i>Class 3 revalidation/renewal</i>	[da/datum] <i>[yes/date]</i>

.....
Datum izdavanja:
Date of issue:

.....
Potpis: [Nadležni organ]
Signature: [Competent authority]

DODATAK III**Dio ATCO.OR****ZAHTJEVI ZA ORGANIZACIJE ZA OBUKU
KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA I
ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKE CENTRE****Poddio A****OPŠTI ZAHTJEVI****ATCO.OR.A.001 Predmet i obim**

Ovaj dio utvrđuje zahtjeve koji se primjenjuju na organizacije za obuku kontrolora zračnog prometa i zrakoplovno-medicinske centre radi dobijanja i održavanja certifikata u skladu sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovim pravilnikom.

Poddio B**ZAHTJEVI ZA ORGANIZACIJE ZA OBUKU
KONTROLORA ZRAČNOG PROMETA****ATCO.OR.B.001 Zahtjev za izdavanje certifikata
organizacije za obuku**

- (a) Zahtjevi za izdavanje certifikata organizacije za obuku dostavljaju se blagovremeno BHDCA kako bi se omogućilo vršenje procjene zahtjeva. Zahtjev se dostavlja u skladu sa procedurom koju uspostavlja BHDCA.
- (b) Podnositelji zahtjeva za inicijalnu certifikaciju dokazuju BHDCA kako će ispuniti zahtjeve koji su utvrđeni u Pravilniku o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovom pravilniku.
- (c) Zahtjev za izdavanje certifikata organizacije za obuku sadrži sljedeće informacije:
- (1) naziv i adresu podnositelja zahtjeva;
 - (2) adresu poslovnog sjedišta (uključujući, gdje je relevantno, spisak ATC jedinica) ukoliko se adresa razlikuje od adrese podnositelja zahtjeva koja je navedena u tački (1);
 - (3) imena i prezimena i kontakt detalje:
 - (i) odgovornog rukovoditelja;
 - (ii) rukovoditelja organizacije za obuku, ukoliko se ne radi o istom licu kao pod (i);
 - (iii) lice, odnosno lica koje je imenovala organizacija za obuku kao koordinatora, odnosno, koordinate za komunikaciju sa BHDCA;
 - (4) datum predviđenog početka aktivnosti ili promjene;
 - (5) spisak vrsta obuke koje će se sprovesti i najmanje po jedan kurs obuke za svaku vrstu osposobljavanja koje namjerava da se sprovedi;
 - (6) izjavu o kontinuiranoj usklađenosti sa važećim zahtjevima, potpisanu od strane odgovornog rukovoditelja organizacije za obuku;
 - (7) procese sistema upravljanja; i
 - (8) datum podnošenja zahtjeva.

ATCO.OR.B.005 Načini usklađivanja

- (a) Organizacija može da koristi alternativne načine usaglašavanja u odnosu na AMC koje je usvojila EASA, kako bi uspostavila usklađenost sa Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovim pravilnikom.
- (b) Kada organizacija želi da koristi alternativne načine usklađivanja, prije njihove primjene dostavlja BHDCA kompletan opis alternativnih načina usklađivanja. Opis obuhvata revizije priručnika ili procedura koje mogu biti relevantne, kao i procjenu koja dokazuje da su ispunjeni zahtjevi iz Pravilnika o zajedničkim pravilima u području

civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i drugih propisa proizašlih iz njega.

- (c) Organizacija može primijeniti ove alternativne načine usklađivanja uz prethodno odobrenje BHDCA i nakon prijema obavještenja, kao što je propisano u ATCO.AR.A.015(d).

**ATCO.OR.B.010 Uvjeti odobrenja i privilegije iz certifikata
organizacije za obuku**

- (a) Organizacije za obuku moraju da budu usklađene sa predmetom i obimom i privilegijama koje su definirane u uvjetima odobrenja koje je priloženo uz certifikat organizacije.
- (b) Da bi se osiguralo da se ispunjeni važeći zahtjevi iz Poddijela D Dodatka I (Dio ATCO), privilegija na sprovođenje obuke u jedinicama kontrole zračnog prometa i kontinuirane obuke se daje samo organizacijama koje:
- (1) imaju certifikat za pružanje usluga kontrole zračnog prometa; ili
 - (2) su zaključile poseban sporazum sa ATC pružateljem usluga.

ATCO.OR.B.015 Promjene u organizaciji za obuku

- (a) Promjene u organizaciji koje utiču na certifikat ili uvjete odobrenja organizacije za obuku ili neki relevantan element sistema upravljanja organizacijom za obuku zahtijevaju prethodno odobrenje od BHDCA.
- (b) Organizacije za obuku usaglašavaju sa BHDCA o promjenama koje zahtijevaju prethodno odobrenje uz one koje su navedene u tački (a).
- (c) Za svaku promjenu koja zahtijeva prethodno odobrenje u skladu sa tač. (a) i (b), organizacija za obuku podnosi zahtjev za dobijanje odobrenja koje izdaje BHDCA. Zahtjev se dostavlja prije sprovođenja svake ovakve promjene, kako bi se omogućilo da BHDCA utvrdi stalnu usklađenost sa ovim pravilnikom i da, prema potrebi, izmjeni certifikat organizacije za obuku i odgovarajuće uvjete odobrenja koje se prilaže uz njega. Organizacije za obuku dostavljaju BHDCA svu relevantnu dokumentaciju. Promjena se može sprovesti samo po prijemu zvaničnog odobrenja od BHDCA, u skladu sa ATCO.ARE.010. Organizacije za obuku u toku ovakvih promjena rade u uvjetima koje je, po potrebi, propisala BHDCA.
- (d) Organizacija za obuku odmah obavještava BHDCA o promjenama u elementima koji su navedeni u tački (a) usljed nepredviđenih okolnosti, kako bi dobila potrebno odobrenje.
- (e) Organizacija za obuku upravlja svim promjenama koje ne zahtijevaju prethodno odobrenje i o njima obavještava BHDCA, kako je definirano u proceduri koju je odobrila BHDCA, u skladu sa ATCO.ARE.010.
- (f) Organizacije za obuku obavještavaju BHDCA u slučaju prestanka obavljanja svoje djelatnosti.

ATCO.OR.B.020 Neograničeno važenje

- (a) Certifikacija organizacije za obuku se smatra važećom sve dok certifikat nije vraćen ili oduzet i sve dok organizacija za obuku ostaje usklađena sa zahtjevima Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa i ovog pravilnika, uzimajući u obzir odredbe koje se odnose na postupanje sa nalazima u skladu sa ATCO.OR.B.030.
- (b) Certifikat se vraća BHDCA odmah nakon njegovog oduzimanja ili prestanka obavljanja djelatnosti.

ATCO.OR.B.025 Pristup prostorijama i podacima organizacija za obuku

Organizacije za obuku i podnosioci zahtjeva za izdavanje certifikata organizacija za obuku omogućuju svakom licu, koje je ovlašteno ili koje djeluje u ime BHDCA, slobodan pristup u odgovarajuće prostorije, kako bi ono pregledalo potrebnu evidenciju, podatke, procedure i drugi materijal primjereno izvršavanju zadataka BHDCA.

ATCO.OR.B.030 Nalazi

Nakon prijema obavještenja o nalazima koje je izdala BHDCA u skladu sa ATCO.AR.E.015, organizacija za obuku:

- (a) utvrđuje korijenski uzrok nalaza;
- (b) definiira plan korektivnih mjera; i
- (c) dokazuje BHDCA da su korektivne mjere sprovedene na odgovarajući način u rokovima koji su dogovoreni sa BHDCA, kao što je definirano u ATCO.AR.E.015.

ATCO.OR.B.035 Trenutna reakcija na sigurnosni problem

Organizacija za obuku sprovodi svaku sigurnosnu mjeru koju je naložila BHDCA u skladu sa ATCO.AR.C.001 (a)(3) za aktivnosti organizacija za obuku.

ATCO.OR.B.040 Izvještavanje o događajima

- (a) Organizacije za obuku, koje sprovode osposobljavanje na radnom mjestu (OJT), prijavljuju BHDCA i svakoj drugoj organizaciji, za koju država pružateljca usluga kontrole zračnog prometa zahtijeva da bude obaviještena, svaku nesreću, ozbiljnu nezgodu i događaj, kao što je definirano u Pravilniku o istraživanju nesreća i ozbiljnih incidenata i Pravilniku o izvještavanju o događajima, a koji proiziađu iz njihovih aktivnosti obuke.
- (b) Prijave se dostavljaju što je prije moguće, ali u svakom slučaju u roku od 72 sata od kada je organizacija za obuku utvrdila stanje na koje se prijava odnosi, osim u slučaju kada izuzetne okolnosti ovo sprječavaju.
- (c) Ako je to relevantno, organizacije za obuku izrađuju dodatni izvještaj u kom navode detalje o mjerama koje namjeravaju da preduzmu kako bi se spriječili slični događaji u budućnosti, čim se utvrde ove mjere.
- (d) Ne dovodeći u pitanje Pravilnik o istraživanju nesreća i ozbiljnih incidenata i Pravilnik o izvještavanju o događajima, prijave navedene u tač. (a), (b) i (c) izrađuju se u obliku i na način koji je uspostavila BHDCA i moraju da sadrže sve važne informacije o stanju o kom organizacija za obuku ima saznanje.

Poddio C**UPRAVLJANJE U ORGANIZACIJAMA ZA OBUKU
KONTROLORA
ZRAČNOG PROMETA****ATCO.OR.C.001 Sistem upravljanja organizacija za obuku**

Organizacije za obuku uspostavljaju, sprovode i održavaju sistem upravljanja, koji obuhvata:

- (a) jasno definirane linije dužnosti i odgovornosti u cijeloj organizaciji, uključujući neposrednu odgovornost odgovornog rukovoditelja za sigurnost;
- (b) opis cjelokupnih principa organizacije u pogledu sigurnosti, kroz politiku sigurnosti;
- (c) utvrđivanje opasnosti po zrakoplovnu sigurnost, koje su posljedica aktivnosti organizacije za obuku, njihovu ocjenu i upravljanje pratećim rizicima, uključujući aktivnosti za umanjene rizika i provjeru njihove efektivnosti;
- (d) održavanje obučenosti i stručnosti osoblja za izvršavanje njihovih zadataka;

- (e) dokumentaciju o svim ključnim procesima sistema upravljanja, uključujući proces upoznavanja osoblja sa njihovim odgovornostima i procedurom za izmjenu i dopunu ove dokumentacije;
- (f) funkciju praćenja usklađenosti organizacije sa relevantnim zahtjevima. Praćenje usklađenosti obuhvata sistem povratnih informacija o nalazima, koje se dostavljaju odgovornom rukovoditelju, kako bi se, prema potrebi, osiguralo efektivno sprovođenje korektivnih mjera;
- (g) sistem upravljanja je srazmjeran veličini organizacije i njenih aktivnosti, uzimajući u obzir opasnosti i prateće rizike koji su svojstveni za ove aktivnosti.

ATCO.OR.C.005 Ugovorne aktivnosti

- (a) Kada ugovaraju ili kupuju neki dio svojih aktivnosti, organizacije za obuku osiguravaju da ugovorena ili kupljena aktivnost ili dio aktivnosti bude usklađen sa važećim zahtjevima.
- (b) Kada organizacija za obuku ugovara neki dio svojih aktivnosti sa organizacijom koja nije certifikovana u skladu sa ovim pravilnikom, za obavljanje takvih aktivnosti, ugovorna organizacija radi prema uvjetima odobrenja koje je dio certifikata koji je izdat ugovornoj organizaciji za obuku. Ugovorna organizacija za obuku osigurava da se BHDCA omogući pristup ugovornoj organizaciji, kako bi utvrdila stalnu usklađenost sa važećim zahtjevima.

ATCO.OR.C.010 Zahtjevi za osoblje

- (a) Organizacija za obuku imenuje odgovornog rukovoditelja.
- (b) Organizacija imenuje lice ili lica koja su odgovorna za obuku. Ovakvo lice ili lica su krajnje odgovorna odgovornom rukovoditelju.
- (c) Organizacije za obuku imaju dovoljno kvalificiranog osoblja za planirane zadatke i aktivnosti koji treba da se obavljaju u skladu sa važećim zahtjevima.
- (d) Organizacije za obuku vode evidenciju o instruktorima teorijske obuke, koja obuhvata njihove relevantne profesionalne kvalifikacije, odgovarajuće znanje i iskustvo, kao i dokaze o tome, procjenu njihovih tehnika obuke i predmete koje imaju pravo da predaju.
- (e) Organizacije za obuku uspostavljaju proceduru za održavanje stručnosti instruktora teorijske obuke.
- (f) Organizacije za obuku osiguravaju da instruktori praktične obuke i procjenitelji uspješno završe obuku osježavanja znanja kako bi mogli da produže ta ovlaštenja.
- (g) Organizacije za obuku vode evidenciju o licima koja su kvalificirana za procjenu stručnosti instruktora praktične obuke i stručnosti procjenitelja, u skladu sa ATCO.C.045, sa njihovim odgovarajućim ovlaštenjima.

ATCO.OR.C.015 Prostorije i oprema

- (a) Organizacije za obuku imaju prostorije koje im omogućavaju izvođenje i upravljanje planiranim zadacima i aktivnostima u skladu sa ovim pravilnikom.
- (b) Organizacije za obuku osiguravaju da uređaji za obuku budu usklađeni sa važećim specifikacijama i zahtjevima koji su odgovarajući za zadatak.
- (c) U toku osposobljavanja na radnom mjestu, organizacija za obuku osigurava da instruktor ima istu informaciju kao i lice koje je na OJT obuci i da instruktor raspolaze sredstvima da odmah interveniše.

ATCO.OR.C.020 Vođenje evidencije

- (a) Organizacije za obuku čuvaju detaljnu evidenciju o licima koja se obučavaju ili koja su se obučavala, kako bi dokazale da su svi zahtjevi programa obuke ispunjeni.

- (b) Organizacije za obuku uspostavljaju i održavaju sistem za vođenje evidencije o profesionalnim kvalifikacijama i procjenama instruktora i procjenitelja iz tehnika obuke, kao i o predmetima koje imaju pravo da predaju, ukoliko je primjenljivo.
- (c) Evidencije koje se zahtijevaju u tač. (a) i (b) se čuvaju najmanje pet godina na način propisan važećim Zakonom o arhivskoj građi i arhivu Bosne i Hercegovine:
 - (1) nakon što lice koje se obučava završi program obuke; i
 - (2) nakon što instruktor ili procjenitelj prestane da obavlja posao za organizaciju za obuku, ukoliko je primjenljivo.
- (d) Proces arhiviranja, uključujući format evidencija, precizno je naveden u sistemu upravljanja organizacije za obuku.
- (e) Evidencija se čuva na način koji osigurava zaštitu od oštećenja, izmjene i krađe.

ATCO.OR.C.025 Finansiranje i osiguranje

Organizacije za obuku dokazuju da imaju dovoljno finansijskih sredstava na raspolaganju, kako bi mogle da sprovedu obuku u skladu sa ovim pravilnikom i da aktivnosti imaju dovoljno pokriva osiguranjem od štete, u skladu sa prirodom obuke koju sprovedu, i da se sve aktivnosti mogu sprovesti u skladu sa ovim pravilnikom.

Poddio D

ZAHTJEVI ZA KURSEVE OBUKE I PLANOVE OBUKE

ATCO.OR.D.001 Zahtjevi za kurseve obuke i planove obuke

Organizacije za obuku izrađuju:

- (a) planove obuke i kurseve obuke koji su povezani sa vrstom obuke koja se sprovodi u skladu sa zahtjevima, koji su propisani u Dodatku I (Dio ATCO), Poddio D;
- (b) predmete, ciljeve predmeta, teme i podteme za odobrenja uz ovlaštenje u skladu sa zahtjevima koji su propisani u Dodatku I (Dio ATCO);
- (c) metode procjenjivanja u skladu sa ATCO.D.090(a)(3) i ATCO.D.095(a)(3).

ATCO.OR.D.005 Rezultati ispita i procjenjivanja i certifikati

- (a) Organizacija za obuku omogućuje kandidatu uvid u njegove/njene rezultate ispita i procjenjivanja i na zahtjev kandidata, izdaje certifikat sa njegovim/njenim rezultatima ispita i procjenjivanja.
- (b) Po uspješnom završetku osnovnog osposobljavanja (initial training) ili obuke za ovlaštenje za izdavanje novog ovlaštenja, organizacija za obuku izdaje certifikat.
- (c) Certifikat o završetku osnovne obuke (basic training) se izdaje samo na zahtjev kandidata ukoliko su svi predmeti, teme i podteme, sadržani u Prilogu 2 Dodatka I, završeni i ukoliko je kandidat uspješno položio prateće ispite i procjenjivanja.

Poddio A

ZAHTJEVI ZA ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKE CENTRE

ATCO.OR.E.001 Zrakoplovno-medicinski centri

Zrakoplovno-medicinski centri (AeMC) primjenjuju odredbe Poddijelova ORA.GEN i ORA.AeMC Priloga VII, Pravilnika o letačkom osoblju, s tim:

- (a) što se sva referisanja na klasu 1 zamjenjuju klasom 3; i
- (b) što se sva referisanja na dio MED zamjenjuju dijelom ATCO.MED.

DODATAK IV

Dio ATCO.MED

ZDRAVSTVENI ZAHTJEVI ZA KONTROLORE ZRAČNOG PROMETA

Poddio A

OPŠTI ZAHTJEVI

ODJELJAK 1

Opšte

ATCO.MED.A.001 Nadležni organ

Za potrebe ovog dijela nadležni organ je:

- (a) za zrakoplovno-medicinske centre (AeMC):
 - (1) organ koji je imenovala država potpisnica ECAA Sporazuma u kojoj AeMC ima svoje poslovno sjedište;
 - (2) EASA, kada se AeMC nalazi u trećoj zemlji;
- (b) za zrakoplovno-medicinske ispitivače (AME):
 - (1) organ koji je imenovala država potpisnica ECAA Sporazuma u kojoj AME obavlja praksu;
 - (2) organ koji je imenovala država potpisnica ECAA Sporazuma u kojoj AME, koji obavlja praksu u trećoj zemlji, podnosi zahtjev za izdavanje certifikata.

ATCO.MED.A.005 Područje primjene

Ovaj dio utvrđuje zahtjeve za:

- (a) izdavanje, važenje, produženje i obnovu uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti koje je potrebno za korištenje privilegija iz dozvole kontrolora zračnog prometa ili dozvole učenika kontrolora zračnog prometa sa izuzetkom instruktora za obuku na uređaju za obuku; i
- (b) certifikaciju AME za izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3.

ATCO.MED.A.010 Definicije

Za potrebe ovog dijela primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) Akreditiran ljekarski zaključak: označava zaključak dobijen od jednog ili više medicinskih eksperata koji je prihvatljiv za organ za licenciranje, na osnovu objektivnih i nediskriminatorskih kriterija, za potrebe slučaja koji je u pitanju, uz konsultaciju sa operativnim ekspertima ili drugim ekspertima, ukoliko je potrebno, uključujući procjenu operativnog rizika;
- (b) Zrakoplovno-medicinska ocjena: označava zaključak o zdravstvenoj sposobnosti kandidata na osnovu procjene medicinske anamneze kandidata i/ili zrakoplovno-medicinskih pregleda koji se zahtijevaju u ovom dijelu i dalje preglede i medicinska ispitivanja, ukoliko je potrebno;
- (c) Zrakoplovno-medicinski pregled: označava inspekciju, palpaciju, perkusiju, auskultaciju ili drugi način ispitivanja posebno za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za korištenje privilegija iz dozvole;
- (d) Očni specijalista označava oftalmologa ili kvalificiranog optometristu koji je obučen da prepozna patološka stanja;
- (e) Ispitivanje: označava ocjenu sumnjivih patoloških stanja kandidata na osnovu pregleda i ispitivanja u cilju verifikacije njihovog prisustva ili odsustva;
- (f) Organ za licenciranje: označava nadležni organ države potpisnice ECAA Sporazuma koja je izdala dozvolu ili kojoj lice podnosi zahtjev za izdavanje dozvole, ili, kada lice još uvek nije podnijelo zahtjev za izdavanje dozvole, nadležni organ u skladu sa ovim

dijelom. U slučaju Bosne i Hercegovine, organ za licenciranje je BHDCA;

- (g) Ograničenje: označava stanje navedeno u uvjerenju o zdravstvenoj sposobnosti u skladu s kojim mora da se postupiti u toku korištenja privilegija iz dozvole;
- (h) Greška refrakcije: označava odstupanje od emetropije koja se mjeri u dioptrijama većeg ametropnog meridijana, mjereno standardnim metodama.
- (i) Značajno: označava stepen zdravstvenog stanja, čiji bi uticaj mogao da spriječi sigurno korištenje privilegija iz dozvole.

ATCO.MED.A.015 Ljekarska tajna

Sva lica uključena u zrakoplovno-medicinski pregled, zrakoplovno-medicinsku procjenu i certifikaciju osiguravaju da se ljekarska tajna poštuje u svakom trenutku.

ATCO.MED.A.020 Umanjenje zdravstvene sposobnosti

- (a) Imatelji dozvole ne smiju nikad da koriste privilegije iz dozvole ako:
 - (1) su svjesni umanjena svoje zdravstvene sposobnosti koje ih može onemogućiti da sigurno koriste ove privilegije;
 - (2) uzimaju ili koriste neki prepisan ili neprepisan lijek koji može da utiče na sigurno korištenje privilegija iz dozvole;
 - (3) su podvrgnuti nekom medicinskom, hirurškom ili drugom tretmanu koji može da utiče na sigurno korištenje privilegija iz dozvole.
- (b) Uz to, imatelji uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 moraju, odmah i prije korištenja privilegija iz dozvole, da zatraže zrakoplovno-medicinski savjet kada su:
 - (1) bili podvrgnuti hirurškoj operaciji ili invazivnoj proceduri;
 - (2) započeli redovno korištenje lijeka;
 - (3) imali neku značajnu ličnu povredu koja uključuje nesposobnost za korištenje privilegija iz dozvole;
 - (4) imali neku značajnu bolest koja uključuje nesposobnost za korištenje privilegija iz dozvole;
 - (5) u drugom stanju;
 - (6) primljeni u bolnicu ili na kliniku;
 - (7) im po prvi put potrebna korektivna sočiva.

U ovim slučajevima AeMC ili AME ocjenjuje zdravstvenu sposobnost imatelja dozvole ili učenika kontrolora zračnog prometa odlučuje da li su sposobni da nastave da obavljaju svoje poslove.

ATCO.MED.A.025 Obaveze AeMC i AME

- (a) Prilikom obavljanja zrakoplovno-medicinskih pregleda i/ili procjena, kako se zahtijeva u ovom dijelu, AeMC ili AME:
 - (1) osiguravaju uspostavljanje komunikacije sa kandidatom bez jezičkih prepreka;
 - (2) upoznaju kandidata sa posljedicama iznošenja nepotpune, netačne ili lažne izjave o svojoj medicinskoj anamnezi;
 - (3) obavještavaju BHDCA da li kandidat iznosi nepotpune, netačne ili lažne izjave o svojoj medicinskoj anamnezi;
 - (4) obavještavaju BHDCA da li je kandidat povukao zahtjev za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti u bilo kojoj fazi procesa.
- (b) Nakon završetka zrakoplovno-medicinskog pregleda i procjene, AeMC i AME:
 - (1) obavještavaju kandidata da li je sposoban, nesposoban ili se upućuje na BHDCA;
 - (2) obavještavaju kandidata o svim ograničenjima u uvjerenju o zdravstvenoj sposobnosti;

(3) obavještavaju kandidata o njegovom pravu na preispitivanje odluke, ukoliko je ocijenjen kao nesposoban;

(4) odmah dostavljaju BHDCA potpisan ili elektronski ovjeren izvještaj, koji sadrži detaljne rezultate zrakoplovno-medicinskog pregleda i ocjene za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti i kopiju zahtjeva, ljekarskog izvještaja i uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti; i

(5) obavještavaju kandidata o njegovoj odgovornosti u slučaju umanjena zdravstvene sposobnosti, kao što je navedeno u ATCO.MED.A.020.

- (c) AeMC i AME vode evidenciju sa detaljima o izvršenim zrakoplovno-medicinskim pregledima i procjenama koji se obavljaju u skladu sa ovim dijelom i njihovim rezultatima u periodu od najmanje 10 godina, ili u periodu koji je utvrdilo državno zakonodavstvo ukoliko je ovaj period duži.
- (d) AeMC i AME dostavljaju medicinskom procjenitelju BHDCA, na zahtjev, sve zrakoplovno-medicinske podatke i izvještaje, kao i sve druge relevantne informacije kada je potrebno, za:
 - (1) izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti;
 - (2) poslove nadzora.

ODJELJAK 2.

Zahtjevi za uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti

ATCO.MED.A.030 Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti

- (a) Kandidati za sticanje i imatelji dozvole kontrolora zračnog prometa ili dozvole učenika kontrolora zračnog prometa imaju uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3.
- (b) Imatelj dozvole ne smije nikad da ima više od jednog uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti koje je izdato u skladu sa ovim dijelom.

ATCO.MED.A.035 Zahtjev za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti

- (a) Zahtjevi za uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti se podnose na obrascu koji je utvrdila BHDCA.
- (b) Kandidati za uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti dostavljaju AeMC ili AME:
 - (1) dokaz identiteta;
 - (2) potpisanu izjavu:
 - (i) o medicinskim činjenicama koje se odnose na medicinsku anamnezu;
 - (ii) da li su ranije podnosili zahtjev za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti ili da li su bili podvrgnuti zrakoplovno-medicinskom pregledu za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti i, ukoliko jesu, ko je obavio pregled i sa kojim rezultatom;
 - (iii) da li su ikada bili ocijenjeni kao nesposobni ili da li im uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti bilo suspendirano ili oduzeto.
- (c) Prilikom podnošenja zahtjeva za produženje ili obnovu uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, kandidati prije početka odgovarajućeg zrakoplovno-medicinskog pregleda dostavljaju posljednje uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti AeMC ili AME.

ATCO.MED.A.040 Izdavanje, produženje i obnova uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti

- (a) Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti se izdaje, obnavlja ili produžava samo nakon završetka zahtijevanih zrakoplovno-medicinskih pregleda i procjena i nakon donošenja procjene da je kandidat sposoban.
- (b) Inicijalno izdavanje:

- Inicijalna uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 izdaje AeMC.
- (c) Produženje i obnova
Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 produžava ili obnavlja AeMC ili AME.
- (d) AeMC ili AME izdaje, produžava ili obnavlja uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti isključivo ako je:
- (1) kandidat dostavio kompletnu medicinsku anamnezu i, ukoliko AeMC ili AME zahtijeva, rezultate zrakoplovno-medicinskih pregleda i ispitivanja koje je obavio izabrani ljekar kandidata ili neki drugi ljekar specijalista;
 - (2) AeMC ili AME izvršio zrakoplovno-medicinsku procjenu na osnovu zrakoplovno-medicinskih pregleda i ispitivanja potrebnih za potvrđivanje da kandidat ispunjava sve relevantne zahtjeve ovog dijela.
- (e) AME, AeMC ili, u slučaju upućivanja, BHDCA može da zahtijeva da se kandidat podvrgne dodatnim medicinskim pregledima i ispitivanjima kada je to klinički indicirano, prije izdavanja, produženja ili obnove uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti.
- (f) BHDCA može, u zavisnosti šta je primjenljivo, da izda ili ponovo izda uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti:
- (1) ako joj je slučaj upućen;
 - (2) ako je utvrdila da su potrebne korekcije informacija u uvjerenju o zdravstvenoj sposobnosti, pri čemu se netačno uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti oduzima.

ATCO.MED.A.045 Važenje, produženje i obnova uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti

- (a) Važenje
- (1) Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 važe 24 mjeseca.
 - (2) Rok važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 se skraćuje na 12 meseci imateljima dozvola koji su napunili 40 godina. Uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti izdata prije napunjenih 40 godina prestaju da važe kada imatelj dozvole napuni 41 godinu.
 - (3) Rok važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, uključujući neki prateći pregled ili posebno ispitivanje, se:
 - (i) određuje u zavisnosti od starosti kandidata na dan obavljanja zrakoplovno-medicinskog pregleda;
 - (ii) računa od dana obavljanja zrakoplovno-medicinskog pregleda u slučaju inicijalnog izdavanja i obnove, i od datuma isteka važenja prethodnog uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti u slučaju produženja.
- (b) Produženje
Zrakoplovno-medicinski pregledi i procjene za produženje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti mogu da budu obavljani do 45 dana prije datuma isteka važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti.
- (c) Obnova
- (1) Ako imatelj uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti ne ispunjava uvjete navedene u tački (b), zahtijeva se zrakoplovno-medicinski pregled i ocjena za obnovu.
 - (2) U slučaju isteka roka uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti:
 - (i) manje od dvije godine, obavlja rutinski zrakoplovno-medicinski pregled za produženje;
 - (ii) više od dvije godine, AeMC ili AME, nakon procjene zrakoplovno-medicinskih podataka

kandidata, obavlja samo zrakoplovno-medicinski pregled za obnovu;

- (iii) više od pet godina, primjenjuju se zahtjevi za zrakoplovno- medicinske preglede za inicijalno izdavanje, a procjena se zasniva na zahtjevima za produženje.

ATCO.MED.A.046 Suspenzija ili oduzimanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti

- (a) Nakon oduzimanja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, imatelj odmah vraća uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti u BHDCA.
- (b) Nakon suspenzije uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, imatelj na zahtjev odmah vraća uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti u BHDCA.

ATCO.MED.A.050 Upućivanje

Ako je kandidat za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 upućen na BHDCA u skladu sa ATCO.MED.B.001, AeMC ili AME prosljeđuje BHDCA odgovarajuću medicinsku dokumentaciju.

Poddio B

ZAHTJEVI ZA UVJERENJA O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI ZA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

ODJELJAK 1.

OPŠTE

ATCO.MED.B.001 Ograničenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti

- (a) Ograničenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3:
- (1) Ako kandidat ne ispunjava u potpunosti zahtjeve za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3, ali se smatra da nije vjerovatno da ugrožava sigurno korištenje privilegije iz dozvole, AeMC ili AME:
 - (i) upućuje kandidata na BHDCA radi donošenja odluke o njegovoj zdravstvenoj sposobnosti, kao što je navedeno u ovom poddjelu;
 - (ii) u slučajevima kada upućivanje na BHDCA nije definirano u ovom poddjelu, procjenjuje da li je kandidat sposoban da sigurno obavlja svoje dužnosti u skladu sa jednim ili više ograničenja koja su navedena u uvjerenju o zdravstvenoj sposobnosti i prema potrebi izdaje uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti sa ograničenjem, odnosno ograničenjima;
 - (2) AeMC ili AME može da produži ili obnovi uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti sa istim ograničenjem bez upućivanja kandidata na BHDCA.
- (b) Prilikom procjene da li je ograničenje potrebno, posebno se razmatra:
- (1) da li akreditirani ljekarski zaključak ukazuje da u posebnim okolnostima kandidat ne ispunjava neki od zahtjeva, broičani ili drugi, na način da korištenje privilegije iz dozvole ne ugrožava sigurno korištenje privilegija iz dozvole;
 - (2) iskustvo kandidata koje je relevantno za posao koji treba da obavlja.
- (c) Operativna ograničenja
- (1) BHDCA, zajedno sa pružateljem usluga u zračnoj plovitbi, utvrđuje operativna ograničenja koja su primjenljiva u specifičnim operativnim uvjetima koji su u pitanju.
 - (2) samo BHDCA unosi odgovarajuća operativna ograničenja u uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti.

- (d) Svako drugo ograničenje se može uvesti imatelju uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti ukoliko je potrebno kako bi se osiguralo sigurno korištenje privilegija iz dozvole.
- (e) Svako ograničenje koje je uvedeno imatelju uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti je navedeno u uvjerenju o zdravstvenoj sposobnosti.

ODJELJAK 2.**Zdravstveni zahtjevi za uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3****ATCO.MED.B.005 Opšte**

Kandidati za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti ne smiju imati nijedno od navedenog što bi izazvalo određeni stepen funkcionalne nesposobnosti koja bi uticala na sigurno obavljanje poslova ili koja bi mogla da iznenada onesposobi kandidata da sigurno koristi privilegije iz dozvole:

- (1) abnormalnost, urođenu ili stečenu;
- (2) aktivno, latentno, akutno ili hronično oboljenje ili nesposobnost;
- (3) ranu, povredu ili posljedicu operacije;
- (4) dejstvo ili neželjeni efekat nekih prepisanih ili neprepisanih terapijskih, dijagnostičkih ili preventivnih lijekova koje koriste.

ATCO.MED.B.010 Kardiovaskularni sistem**(a) Pregled:**

- (1) Standardni 12-kanalni elektrokardiogram (ECG) u mirovanju i izvještaj rade se prilikom pregleda za inicijalno izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, i zatim:
 - (i) svake četiri godine do navršanih 30 godina;
 - (ii) nakon toga prilikom svakog pregleda za produženje ili obnovu; i
 - (iii) kada je klinički indicirano.
- (2) kompletna kardiovaskularna procjena se radi:
 - (i) prilikom pregleda za prvo produženje ili obnovu nakon navršanih 65 godina;
 - (ii) poslije toga svake četiri godine;
 - (iii) kada je klinički indicirano.
- (3) Procjena serum lipida, uključujući kolesterol, se zahtijeva prilikom pregleda za inicijalno izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, prilikom prvog pregleda nakon navršanih 40 godina i kada je klinički indicirano.

(b) Kardiovaskularni sistem - Opšte:

- (1) Kandidati za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 sa nekim od navedenih stanja procjenjuju se kao nesposobni:
 - (i) aneurizma grudne ili nadbubrežne aorte prije operacije;
 - (ii) značajna funkcionalna ili simptomatska abnormalnost bilo kog srčanog zaliska;
 - (iii) transplantacija srca ili srca/pluća.
- (2) Kandidati za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3, sa ustanovljenom anamnezom ili dijagnozom nekog od navedenih stanja, upućuju se na BHDCA prije donošenja procjene sposoban:
 - (i) bolest perifernih arterija, prije ili poslije operacije;
 - (ii) aneurizma grudne ili nadbubrežne aorte poslije operacije;
 - (iii) aneurizma infra-renalne abdominalne aorte prije ili poslije operacije;
 - (iv) funkcionalno beznačajna abnormalnost srčanih zalizaka;
 - (v) nakon operacije srčanih zalizaka;
 - (vi) abnormalnost perikarda, miokarda ili endokarda;

- (vii) urođena srčana mana, prije ili poslije korektivne operacije;
- (viii) povratna vazovagalna sinkopa;
- (ix) tromboza arterija ili vena;
- (x) plućna embolija;
- (xi) kardiovaskularno stanje koje zahtijeva sistematsku antikoagulantnu terapiju.

(c) Krvni pritisak:

- (1) Krvni pritisak se mjeri prilikom svakog pregleda.
- (2) Krvni pritisak kandidata mora da bude u normalnim granicama.
- (3) Kandidati se procjenjuju kao nesposobni kada:
 - (i) imaju simptomatsku hipotenziju, ili
 - (ii) čiji krvni pritisak prilikom pregleda konstantno prelazi 160 mmHg sistolni i/ili 95 mmHg dijastolni, sa ili bez terapije.
- (4) Iniciranje terapijske kontrole krvnog pritiska mora da zahtijeva period procjene privremene nesposobnosti radi utvrđivanja odsustva značajnih neželjenih efekata.

(d) Bolest koronarnih arterija:

- (1) Kandidati sa nekim od sljedećih stanja moraju da budu procijenjeni kao nesposobni:
 - (i) simptomatska bolest koronarnih arterija;
 - (ii) simptomi bolesti koronarnih arterija kontrolirani lijekovima.
- (2) Kandidati sa nekim od sljedećih stanja upućuju se na BHDCA i prolaze kardiološku procjenu u cilju isključivanja ishemijske miokarda prije donošenja procjene sposoban:
 - (i) suspektna ishemijska miokarda,
 - (ii) asimptomatsko manje oboljenje koronarnih arterija, koje ne zahtijeva anti-anginalno liječenje.
- (3) Kandidati sa anamnezom ili dijagnozama nekih od sljedećih stanja upućuju se na BHDCA i prolaze kardiološku procjenu prije donošenja procjene sposoban:
 - (i) ishemijska miokarda;
 - (ii) infarkt miokarda;
 - (iii) revaskularizacija i stentovanje zbog bolesti koronarnih arterija.

(e) Poremećaji ritma/sprovođenja:

- (1) Kandidati za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 koji imaju neki značajan poremećaj srčanog sprovođenja ili ritma, povremen ili stalan, uključujući neki od navedenih slučajeva, upućuju se na BHDCA i prolaze kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatima prije donošenja procjene sposoban:
 - (i) smetnje supraventrikularnog ritma, uključujući povremenu ili stalnu sinoatrijalnu disfunkciju, atrijalnu fibrilaciju i/ili flater i/ili asimptomatsku sinus pauzu;
 - (ii) kompletan blok lijeve grane;
 - (iii) Mobitz 2 atrioventrikularni blok;
 - (iv) opsežna i/ili kratka kompleksna tahikardija;
 - (v) ventrikularna pre-ekscitacija;
 - (vi) asimptomatski produženi QT interval;
 - (vii) elektrokardiografski dokazan Brugada sindrom.
- (2) Kandidati sa nekim od navedenih stanja u tač. (i)-(viii) mogu da se procijene kao sposobni ukoliko ne postoje druge abnormalnosti i uz zadovoljavajuću kardiološku procjenu:
 - (i) nekompletan blok lijeve grane;
 - (ii) kompletan blok desne grane;
 - (iii) stabilna devijacija lijeve ose;

- (iv) asimptomatska sinus bradikardija;
- (v) asimptomatska sinus tahikardija;
- (vi) asimptomatski izolirani uniformni supraventrikularni ili ventrikularni ektopični kompleksi;
- (vii) atrioventrikularni blok prvog stepena;
- (viii) Mobitz I atrioventrikularni blok;
- (3) Kandidati sa anamnezom nekog od navedenih stanja upućuju se na BHDCA i prolaze kardiovaskularnu procjenu sa zadovoljavajućim rezultatima prije donošenja procjene sposoban:
 - (i) ablaciona terapija;
 - (ii) ugrađen pejsmejker;
- (4) Kandidati sa nekim od navedenih stanja moraju da budu procijenjeni kao nesposobni:
 - (i) simptomatska sinoatrijalna bolest;
 - (ii) kompletan atrioventrikularni blok;
 - (iii) simptomatski produženi QT interval;
 - (iv) automatski implantabilni sistem defibrilacije;
 - (v) ventrikularni anti-tahikardni pejsmejker.

ATCO.MED.B.015 Respiratorni sistem

- (a) Kandidati sa značajnim oštećenjem plućnih funkcija upućuju se na BHDCA za zrakoplovno-medicinsku procjenu. Kada se plućna funkcija uspostavi i kada je zadovoljavajuća, donosi se procjena sposoban.
- (b) Pregled: Ispitivanja plućne funkcije su potrebna prilikom inicijalnog pregleda i na osnovu kliničke indikacije.
- (c) Kandidati sa anamnezom ili utvrđenom dijagnozom astme, koja zahtjeva liječenje, prolaze uspješnu respiratornu procjenu. Ukoliko je kandidat asimptomatičan i liječenje ne utiče na sigurnost, može se ocijeniti kao sposoban.
- (d) Kandidati sa anamnezom ili utvrđenom nekom od sljedećih dijagnoza upućuju se na BHDCA i prolaze respiratornu procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom prije donošenja procjene sposoban:
 - (1) aktivno inflamatorno oboljenje respiratornog sistema;
 - (2) aktivna sarkoidoza;
 - (3) pneumotoraks;
 - (4) sindrom prekida disanja u spavanju;
 - (5) veća operacije grudnog koša;
 - (6) hronična opstruktivna pulmonarna bolest;
 - (7) transplantacija pluća.

ATCO.MED.B.020 Digestivni sistem

- (a) Kandidati sa nekom posljedicom bolesti ili hirurškog zahvata u bilo kom dijelu digestivnog sistema ili njegovih adneksa, koja bi mogla da izazove gubitak sposobnosti, posebno nekom vrstom opstrukcije koja je nastala usljed strikture ili kompresije, moraju da budu procijenjeni kao nesposobni.
- (b) Kandidati ne smiju da imaju herniju koja bi mogla da dovede do simptoma gubitka sposobnosti.
- (c) Kandidati sa poremećajem digestivnog sistema, uključujući one u tač. (1)-(5) mogu da budu procijenjeni kao sposobni shodno zadovoljavajućoj gastroenterološkoj procjeni nakon uspješnog liječenja ili potpunog oporavka poslije operacije:
 - (1) rekurentni dispeptički poremećaj kontroliran lijekovima;
 - (2) pankreatitis;
 - (3) simptomatski kamenci u žučnoj kesi;
 - (4) utvrđena dijagnoza ili anamneza hronične inflamatorne bolesti crijeva;
 - (5) stanje poslije operacije na digestivnom sistemu ili njegovim adneksima, uključujući operaciju djelimičnog ili potpunog odvajanja ili odstranjivanja bilo kog navedenog organa.

ATCO.MED.B.025 Metabolički i endokrini sistem

- (a) Kandidati sa metaboličkom, nutritivnom ili endokrinom disfunkcijom mogu da budu procijenjeni kao sposobni shodno stabilnom stanju i zadovoljavajućoj zrakoplovno-medicinskoj procjeni.
- (b) Šećerna bolest:
 - (1) Kandidati koji imaju šećernu bolest, koja zahtjeva insulin, moraju da budu procijenjeni kao nesposobni.
 - (2) Kandidati koji imaju šećernu bolest, koja zahtjeva korištenje drugih lijekova za kontrolu šećera u krvi, upućuju se na BHDCA. Ukoliko se pokaže da je kontrola šećera u krvi postignuta i stabilna, kandidat se može ocijeniti kao sposoban.

ATCO.MED.B.030 Hematologija

- (a) Testiranje krvi, ukoliko je potrebno, utvrđuje AME ili AeMC, uzimajući u obzir medicinsku anamnezu i nakon fizičkog pregleda.
- (b) Kandidati sa hematološkim stanjem, kao što je:
 - (1) poremećaj koagulacije, hemoragija ili tromboza;
 - (2) hronična leukemija;
 - (3) poremećaj hemoglobina, koji uključuje ali nije ograničen na anemiju, eritrocitozu ili hemoglobinopatiju;
 - (4) značajno uvećanje limfnih žlijezda;
 - (5) uvećanje slezine;
 upućuju se na BHDCA. Mogu da budu procijenjeni kao sposobni nakon zadovoljavajuće zrakoplovno-medicinske procjene.
- (c) Kandidati sa stanjem akutne leukemije moraju da budu procijenjeni kao nesposobni.

ATCO.MED.B.035 Genitourinarni sistem

- (a) Analiza urina mora da bude dio svakog zrakoplovno-medicinskog pregleda. Urin ne smije da sadrži nijedan patološki značajan abnormalni elemenat.
- (b) Kandidati sa nekom posljedicom bolesti ili hirurškog zahvata na genitourinarnom sistemu ili njegovim adneksima, koja bi mogla da izazove gubitak sposobnosti, posebno sa nekom opstrukcijom usljed strikture ili kompresije, moraju da budu procijenjeni kao nesposobni.
- (c) Kandidati sa genitourinarnim poremećajima, kao što su:
 - (1) oboljenje bubrega;
 - (2) jedan ili više kamenaca u bubregu, mogu da budu procijenjeni kao sposobni nakon zadovoljavajuće nefrološke/urološke procjene.
- (d) Kandidati koji su bili podvrgnuti:
 - (1) većoj operaciji na genitourinarnom sistemu ili njegovim adneksima, koji uključuju djelimično ili potpuno odvajanje ili odstranjivanje nekog od njegovih organa; ili
 - (2) većoj urološkoj operaciji, upućuju se na BHDCA na zrakoplovno-medicinsku procjenu nakon potpunog oporavka prije nego što budu procijenjeni kao sposobni.

ATCO.MED.B.040 Infektivne bolesti

- (a) Kandidati koji su HIV pozitivni upućuju se na BHDCA i mogu da budu procijenjeni kao sposobni nakon zadovoljavajuće specijalističke procjene i pod uvjetom da BHDCA ima dovoljno dokaza da terapija ne ugrožava sigurno korištenje privilegija iz dozvole.
- (b) Kandidati koji imaju dijagnozu ili simptome infektivne bolesti, kao što su:
 - (1) akutni sifilis;
 - (2) aktivna tuberkuloza;
 - (3) infektivni hepatitis;

(4) tropske bolesti, upućuju se na BHDCA na zrakoplovno-medicinsku procjenu. Kandidati mogu da budu procijenjeni kao sposobni nakon potpunog oporavka i procjene specijaliste pod uvjetom da BHDCA ima dovoljno dokaza da terapija ne ugrožava sigurno korištenje privilegija iz dozvole.

ATCO.MED.B.045 Akušerstvo i ginekologija

- (a) Kandidatkinje koje su bile podvrgnute većoj ginekološkoj operaciji moraju da budu procijenjene kao nesposobne do potpunog oporavka.
- (b) Trudnoća:
U slučaju trudnoće, ako AeMC ili AME smatra da je imatelj dozvole sposoban da koristi privilegije, on će ograničiti rok važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti do kraja 34. nedelje trudnoće. Imatelj dozvole mora da prođe zrakoplovno-medicinski pregled ili procjenu za produženje nakon potpunog oporavka poslije trudnoće.

ATCO.MED.B.050 Mišićno-skeletni sistem

- (a) Kandidati moraju da imaju zadovoljavajući nivo funkcionalnosti mišićno-skeletnog sistema koji im omogućava sigurno korištenje privilegija iz dozvole.
- (b) Kandidati koji imaju statička ili progresivna mišićno-skeletna ili reumatološka stanja koja bi mogla da utiču na sigurno korištenje privilegija iz dozvole, upućuju se na BHDCA. Kandidat može da bude procijenjen kao sposoban nakon zadovoljavajuće procjene specijaliste.

ATCO.MED.B.055 Psihijatrija

- (a) Kandidati sa mentalnim ili poremećajem u ponašanju koje je uvjetovano upotrebom alkohola ili zloupotrebom psihoaktivnih supstanci, uključujući rekreativne droge sa ili bez zavisnosti, moraju da budu procijenjeni kao nesposobni do dokumentiranog oporavka ili prestanka upotrebe ili zloupotrebe supstanci i do dobijanja zadovoljavajuće psihijatrijske procjene nakon uspješnog liječenja. Kandidati se upućuju na BHDCA.
- (b) Kandidati sa psihijatrijskim stanjem, kao što je:
- (1) poremećaj raspoloženja;
 - (2) neurotski poremećaj;
 - (3) poremećaj ličnosti;
 - (4) mentalni ili poremećaj ponašanja,
- prolaze zadovoljavajuću psihijatrijsku procjenu prije donošenja procjene sposoban. Kandidati se upućuju na BHDCA radi procjene njihove zdravstvene sposobnosti.
- (c) Kandidati sa anamnestičkim podatkom o pojedinačnim ili ponavljanim aktima samopovređivanja procjenjuju se kao nesposobni. Kandidati se upućuju na BHDCA i prolaze zadovoljavajuću psihijatrijsku procjenu prije donošenja procjene sposoban.
- (d) Kandidati sa anamnestičkim podatkom ili kliničkom dijagnozom šizofrenije, šizopatskih poremećaja, poremećaja sa sumanutošću ili manijama procjenjuju se kao nesposobni.

ATCO.MED.B.060 Psihologija

- (a) Kandidati koji imaju simptome stresa, koji bi mogli da utiču na sposobnost sigurnog korištenja privilegija iz dozvole, upućuju se na BHDCA. Mogu da budu procijenjeni kao sposobni nakon psihološke i/ili psihijatrijske procjene, koja pokazuje da se kandidat oporavio od simptoma stresa.
- (b) Psihološka procjena može da se zahtijeva kao dio ili dopuna specijalističkog psihijatrijskog ili neurološkog pregleda.

ATCO.MED.B.065 Neurologija

- (a) Kandidati sa anamnezom ili kliničkom dijagnozom nekog od sljedećih stanja moraju da budu procijenjeni kao nesposobni:
- (1) epilepsije, osim u slučajevima koji su navedeni u tač. (b)(1) i (2) koje slijede;
 - (2) ponovljenih poremećaja svijesti nepoznatog uzroka;
 - (3) stanja sklonosti ka cerebralnom poremećaju.
- (b) Kandidati sa anamnezom ili kliničkom dijagnozom nekog od sljedećih stanja upućuju se na BHDCA i prolaze dodatnu procjenu prije nego što budu procijenjeni kao sposobni:
- (1) epilepsija bez recidiva nakon navršenih pet godina;
 - (2) epilepsija bez recidiva i bez medicinskog tretmana duže od 10 godina;
 - (3) epileptiformne EEG abnormalnosti i spori fokalni talasi;
 - (4) progresivne ili neprogresivne bolesti nervnog sistema;
 - (5) jedna epizoda poremećaja ili gubitka svijesti;
 - (6) povreda mozga;
 - (7) povreda spinalnih ili perifernih nerava;
 - (8) poremećaj nervnog sistema usljed vaskularnih nedostataka, uključujući hemoragijske i ishemijske događaje.

ATCO.MED.B.070 Oftalmologija

- (a) Pregled:
- (1) Sveobuhvatan oftalmološki pregled je dio inicijalnog pregleda i sproveden periodično u zavisnosti od refrakcije i vidnih funkcija.
 - (2) Rutinski pregled oka je dio svakog pregleda za produženje i obnovu.
 - (3) Kandidati prolaze tonometriju prilikom pregleda za prvo produženje nakon 40 godina starosti, kod kliničke indikacije i ukoliko je indicirano porodičnom anamnezom.
 - (4) Kandidati moraju da dostave AeMC ili AME izvještaj o oftalmološkom pregledu u slučajevima kada:
 - (i) vidne funkcije pokazuju značajne promjene;
 - (ii) vizuelni standardi na daljinu mogu da se postignu samo sa korektivnim sočivima;
 - (5) Kandidati sa velikom refraktivnom greškom upućuju se na BHDCA.
- (b) Oštrina vida na daljinu, sa ili bez korekcije, mora da bude 6/9 (0,7) ili bolja na svakom oku posebno, a oštrina vida sa oba oka mora da bude 6/6 (1,0) ili bolja.
- (c) Kandidati kod inicijalnog pregleda, koji imaju monokularni ili funkcionalni monokularni vid, uključujući probleme sa balansom mišića oka, procjenjuju se kao nesposobni. Kod pregleda prilikom produženja ili obnove, kandidat može biti procijenjen kao sposoban pod uvjetom da je oftalmološki pregled zadovoljavajući. Kandidat mora da bude upućen na BHDCA.
- (d) Kandidati za izdavanje inicijalnog uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti sa stečenim substandardnim vidom jednog oka moraju da budu procijenjeni kao nesposobni. Prilikom pregleda za produženje ili obnovu, kandidat mora da bude upućen na BHDCA i može da bude procijenjen kao sposoban pod uvjetom da je oftalmološki pregled zadovoljavajući.
- (e) Kandidati moraju da budu u mogućnosti da pročitaju N5 tablicu ili ekvivalent na udaljenosti od 30-50 st i N14 tablicu ili ekvivalent na udaljenosti od 60-100 st, sa korekcijom, ukoliko je potrebna.
- (f) Kandidati moraju imati normalna vidna polja i normalnu binokularnu funkciju.

- (g) Kandidati koji su imali operaciju oka procjenjuju se kao nesposobni do potpunog oporavka vidnih funkcija. BHDCA može da donese procjenu sposoban nakon uspješne oftalmološke procjene.
- (h) Kandidati sa kliničkom dijagnozom keratokonusa upućuju se na BHDCA i mogu da budu procijenjeni kao sposobni nakon zadovoljavajućeg pregleda oftalmologa.
- (i) Kandidati sa diplopijom procjenjuju se kao nesposobni.
- (j) Naočare i kontaktna sočiva
 - (1) Ukoliko se zadovoljavajuća oštrina vida za određene dužnosti postiže samo uz upotrebu korekcije, naočare ili kontaktna sočiva moraju da obezbijede optimalnu funkciju vida, da se dobro podnose i da budu odgovarajuće za potrebe kontrolora zračnog prometa.
 - (2) Ne smije da se koristi više od jednog para naočara, tokom korištenja privilegija iz dozvole, kako bi se ispunili zahtjevi za oštrinu vida na svim udaljenostima.
 - (3) Rezervni komplet sličnih korektivnih naočara mora da bude na raspolaganju za trenutnu upotrebu tokom korištenja privilegija iz dozvole.
 - (4) Kontaktna sočiva koja se nose tokom korištenja privilegija iz dozvole, moraju da budu monofokalna, bezbojna i ne smiju da budu ortokeratološki.
 - (5) Kandidati sa velikom greškom refrakcije moraju da koriste kontaktna sočiva ili naočare sa staklima velikog indeksa prelamanja.

ATCO.MED.B.075 Kolorni vid

Kandidati moraju da budu normalni trihromati.

ATCO.MED.B.080 Otorinolaringologija

- (a) Pregled:
 - (1) Rutinski otorinolaringološki pregled je dio pregleda za inicijalno izdavanje i uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, produženje i obnovu.
 - (2) Sluh se testira na svakom pregledu. Kandidat jasno razumije konverzijski govor kada se testira svako uvo na udaljenosti od dva metra od i sa leđima okrenutim prema AME.
 - (3) Sluh se testira čistom tonalnom audiometrijom na inicijalnom pregledu i na svakom sljedećem pregledu za produženje ili obnovu svake četiri godine do navršanih 40 godina starosti i svake dvije godine nakon toga.
 - (4) Čista tonalna audiometrija:
 - (i) Kandidati za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 ne smiju da imaju gubitak sluha, na bilo kom uvu odvojeno, veći od 35 dB na frekvencijama od 500, 1,000 i 2,000 Hz, ili više od 50 dB na frekvenciji od 3,000 Hz.
 - (ii) Kandidati koji ne ispunjavaju kriterijume sluha koji su naprijed navedeni, upućuju se na BHDCA i prolaze procjenu specijaliste prije nego što budu procijenjeni kao sposobni. Prilikom inicijalnog pregleda, prolaze test razlikovanja govora. Kandidati za produženje ili obnovu uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 prolaze test funkcionalne sposobnosti sluha u radnim uvjetima.
 - (5) Slušni aparati:
 - (i) Inicijalni pregled: potreba za slušnim aparatima u cilju ispunjenja zahtjeva za sposobnost sluha ima za posljedicu procjenu nesposoban.
 - (ii) Pregledi za produženje i obnovu: kandidat može da bude procijenjen kao sposoban ukoliko korištenje aparata za sluh ili odgovarajućeg

protetičkog sredstva poboljša sluh tako da se postiže normalan standard, kao i kod procjene pomoću kompletnog funkcionalnog testiranja u radnim uvjetima.

- (iii) Ukoliko je potrebno protetičko sredstvo da bi se postigao normalan standard sluha, rezervni komplet uređaja ili pribora, kao što su baterije, mora da bude na raspolaganju kada se koriste privilegije iz dozvole.

(b) Kandidati sa:

- (1) aktivnim hroničnim patološkim procesom unutrašnjeg ili srednjeg uva;
- (2) nezaraslom perforacijom ili disfunkcijom bubne opne;
- (3) poremećajem vestibularne funkcije;
- (4) značajnom malformacijom ili značajnom hroničnom infekcijom usne duplje ili gornjih disajnih puteva;
- (5) značajnim poremećajem govora ili glasa što umanjuje mogućnost razumijevanja; upućuju se na BHDCA i prolaze dodatni ORL pregled i procjenu kako bi se utvrdilo da to stanje ne utiče na sigurno korištenje privilegija iz dozvole.

ATCO.MED.B.085 Dermatologija

Kandidati ne smiju da imaju nijedno utvrđeno dermatološko stanje koje bi moglo da utiče na sigurno korištenje privilegija iz dozvole.

ATCO.MED.B.090 Onkologija

- (a) Nakon dijagnoze primarne ili sekundarne maligne bolesti, kandidati se upućuju na BHDCA i prolaze zadovoljavajuću onkološku procjenu prije nego što budu procijenjeni kao sposobni.
- (b) Kandidati sa utvrđenom anamnezom ili kliničkom dijagnozom intracerebralnog malignog tumora procjenjuju se kao nesposobni.

Poddio C**ZRAKOPLOVNO-MEDICINSKI ISPITIVAČI (AME)****ATCO.MED.C.001 Privilegije**

- (a) U skladu sa ovim dijelom, privilegije AME su da produžava i obnavlja uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti klase 3 i da obavlja odgovarajuće zrakoplovno-medicinske preglede i procjene.
- (b) Predmet i obim privilegija AME, i svakog uvjeta koji iz njih proistekne, mora da bude naveden u uvjerenju.
- (c) Imatelj AME certifikata ne smiju da obavljaju zrakoplovno-medicinske preglede i procjene u državi potpisnici ECAA Sporazuma koja nije država koja im je izdala certifikat, osim u slučaju kada:
 - (1) im ta druga država članica odobri da izvršavaju svoje profesionalne aktivnosti kao ljekari specijalisti;
 - (2) obavijeste nadležni organ druge države potpisnice ECAA Sporazuma o svojoj namjeri da obavljaju zrakoplovno-medicinske preglede i procjene i da izdaju uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti u okviru prava AME; i
 - (3) dobiju instrukcije od nadležnog organa potpisnice ECAA Sporazuma.

ATCO.MED.C.005 Podnošenje zahtjeva

- (a) Zahtjev za dobijanje AME certifikata se podnosi u skladu sa procedurom koju je uspostavila BHDCA.
- (b) Podnosioci zahtjeva za dobijanje AME certifikata dostavljaju BHDCA:
 - (1) lične podatke i adresu poslodavca;
 - (2) dokumentaciju kojom potvrđuju da ispunjavaju uvjete utvrđene u ATCO.MED.C.010, uključujući uvjerenje o završenim kusevima obuke iz oblasti zrakoplovne

- medicine koja odgovara privilegijama za koja podnose zahtjev;
- (3) pisanu izjavu da će AME izdavati uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti na osnovu zahtjeva navedenih u ovom dijelu.
- (c) Kada AME obavlja zrakoplovno-medicinske preglede na više lokacija, mora da dostavi nadležnom organu odgovarajuće informacije koje se odnose na sve lokacije na kojima obavlja praksu.

ATCO.MED.C.010 Zahtjevi za izdavanje AME certifikata

Kandidati za AME certifikat sa privilegijama za produženje i obnovu uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti klase 3:

- (a) su potpuno kvalificirani i licencirani za medicinsku praksu i imaju diplomu ili dokaz o završenoj specijalizaciji;
- (b) imaju završene kurseve osnovne i napredne obuke iz zrakoplovne medicine, uključujući posebne module za zrakoplovno-medicinsku procjenu kontrolora zračnog prometa i posebne uvjete u kontroli zračnog prometa;
- (c) dokazuju BHDCA da:
- (1) imaju odgovarajuće prostorije, procedure, dokumentaciju i funkcionalnu opremu za zrakoplovno-medicinske preglede; i
 - (2) imaju uspostavljene potrebne procedure i uvjete kako bi se poštovala ljekarska tajna.

ATCO.MED.C.015 Kursevi obuke iz zrakoplovne medicine

- (a) Kurseve obuke iz zrakoplovne medicine odobrava nadležni organ države potpisnice ECAA Sporazuma u kojoj organizacija, koja je sprovodi obuku, ima svoje poslovno sjedište. Organizacija koja sprovodi obuku dokazuje da kurs obuke sadrži ciljeve obuke za sticanje potrebne stručnosti i da lica, koja su zadužena za sprovođenje obuke, imaju odgovarajuće znanje i iskustvo.
- (b) Osim u slučaju obuke za osvježavanje znanja, kursevi obuke se završavaju ispitom u pisanoj formi iz predmeta koji su obuhvaćeni sadržajem kursa obuke.

- (c) Organizacija za obuku izdaje certifikat o završetku obuke kandidatu koji je položio ispit.

ATCO.MED.C.020 Izmjene AME certifikata

- (a) AME obavještavaju BHDCA o sljedećim okolnostima koje mogu da utiču na njihove certifikate:
- (1) kada je protiv AME pokrenut disciplinski postupak ili istraga od strane medicinskog regulatornog tijela;
 - (2) kada postoje promjene u uvjetima pod kojima je certifikat izdat, uključujući sadržaj izjava datih prilikom podnošenja zahtjeva;
 - (3) kada više ne ispunjava zahtjeve za izdavanje AME certifikata;
 - (4) kada je došlo do promjene lokacije na kojoj se obavlja zrakoplovno-medicinska praksa ili je promijenjena kontakt adresa.
- (b) Propust da se obavijesti BHDCA ima za posljedicu suspenziju ili oduzimanje privilegija dobijenih AME certifikatom, na osnovu odluke BHDCA koja suspendira ili oduzima certifikat.

ATCO.MED.C.025 Važenje AME certifikata

AME certifikat se izdaje na period koji ne prekoračuje tri godine. Može da bude produžen pod uvjetom da imatelj:

- (a) i dalje ispunjava opšte uvjete za medicinsku praksu i da je registriran u skladu sa državnim zakonom;
- (b) ima završenu obuku osvježavanja znanja iz zrakoplovne medicine i o radnim uvjetima kontrolora zračnog prometa tokom prethodne tri godine;
- (c) ima najmanje 10 obavljenih zrakoplovno-medicinskih pregleda svake godine; Ovaj broj pregleda može da smanji samo BHDCA u opravdanim okolnostima;
- (d) i dalje ispunjava uvjete za izdavanje AME certifikata;
- (e) koristi AME privilegije u skladu sa ovim dijelom.